

**Univerzita Hradec Králové**  
**Fakulta informatiky a managementu**  
**Katedra rekreologie a cestovního ruchu**

**Management dopadů turismu v chráněných oblastech.**  
**CHKO Český ráj**  
Bakalářská práce

Autor: Kateřina Prokopová  
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Ing. Veronika Židová, Ph.D., DiS.

Hradec Králové

Duben 2020

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 29.4.2020

Kateřina Prokopová

Poděkování:

Děkuji mé vedoucí bakalářské práce Ing. Veronice Židové, Ph.D., DiS. za pomoc při jakékoliv nesnázi při psaní mé bakalářské práce. Dále děkuji Mgr. Tereze Dufkové za pomoc při korektuře textu. V neposlední řadě děkuji své rodině a svému příteli za podporu.

## **Anotace**

Dopady cestovního ruchu především na přírodní prostředí a lidi patří mezi velmi aktuální témata. Cílem předkládané bakalářské práce je přiblížení této problematiky na konkrétním příkladě obce Malá Skála v Českém ráji, která zažívá turistický boom. Pozornost se nejprve zaměří na teoretickou část, která představí základní pojmy a bude tak pevným podkladem pro navazující praktickou část. Těžištěm práce bude praktická výzkumná část v podobě rozhovorů. Také bude použito sčítání návštěvníků v Českém ráji z roku 2019 k dokreslení situace. Výsledky ukazují, že Malá Skála je zatížena vysokým počtem návštěvníků a jejich touhou poznat tuto destinaci. Práce navrhuje uzavření hlavní oblasti o víkendech a redukcí počtu návštěvníků snížením počtu turistických aktivit.

Klíčová slova: cestovní ruch, dopady cestovního ruchu, Malá Skála, management, sčítání návštěvníků

## **Annotation**

### **Title: Management of tourism impacts in protected areas. PLS Bohemian Paradise**

The impacts of tourism especially on natural environment and people are among the most current topics. The aim of this Bachelor thesis is to approach these impacts on a specific example of the village Malá Skála in the Bohemian Paradise, which experiences a tourist boom. Attention first focuses on the theoretical part, which introduces the basic concepts and forms thus a solid basis for the subsequent practical part. The focus of the paper is the practical research part in the form of interviews. In addition, the census of visitors in the Bohemian Paradise from 2019 is used to illustrate the situation. The results reveal that Malá Skála is burdened due to the high number of visitors and their desire to get to know this destination. The paper suggests closing the main area during weekends and reducing the number of visitors by cutting the number of tourist activities.

Keywords: tourism, impacts of tourism, Malá Skála, management, census of visitors

## Obsah

<b>1. Úvod.....</b>	<b>7</b>
<b>2. Cíl práce a metodika zpracování .....</b>	<b>9</b>
<b>3. Teoretická východiska.....</b>	<b>10</b>
3.1. Cestovní ruch v chráněných územích .....	10
3.1.1. Management cestovního ruchu v chráněných územích .....	10
3.2. Udržitelný cestovní ruch .....	16
3.2.1. Obecně o udržitelném cestovním ruchu.....	16
3.2.2. Životní cyklus destinace.....	16
3.2.3. Koncept únosné kapacity území.....	20
3.2.4. Turistická iritace .....	22
3.3. Dopady cestovního ruchu.....	23
3.3.1. Environmentální dopady cestovního ruchu.....	23
3.3.2. Socio-kulturní dopady cestovního ruchu .....	26
3.4. Vlivy cestovního ruchu .....	29
3.4.1. Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí .....	29
3.4.2. Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí .....	30
<b>4. Praktická část .....</b>	<b>34</b>
4.1. Metodický postup práce .....	34
4.2. Sběr informací a průběh šetření.....	34
4.3. Základní informace o vybraných lokalitách.....	35
4.3.1. CHKO Český ráj.....	35
4.3.2. Obec Malá Skála.....	37
4.4. Dopady cestovního ruchu na Malé Skále.....	39
4.5. Analýza rozhovorů.....	40
4.5.1. Rozhovory v plném znění .....	47

4.6.	Vyhodnocení rozhovorů.....	65
4.7.	Sčítání návštěvníků .....	66
4.7.1.	Sčítání návštěvníků na Maloskalsku.....	69
<b>5.</b>	<b>Shrnutí výsledků.....</b>	<b>71</b>
<b>6.</b>	<b>Závěry a doporučení .....</b>	<b>75</b>
<b>7.</b>	<b>Seznam použité literatury .....</b>	<b>77</b>
<b>8.</b>	<b>Seznam obrázků .....</b>	<b>82</b>
<b>9.</b>	<b>Seznam grafů.....</b>	<b>82</b>
<b>10.</b>	<b>Seznam tabulek .....</b>	<b>82</b>
<b>11.</b>	<b>Seznam map.....</b>	<b>83</b>
<b>12.</b>	<b>Přílohy .....</b>	<b>84</b>

### **Tab 1: Přehled používaných zkratk**

Zdroj: Autorka bakalářské práce

CR	cestovní ruch
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHÚ	chráněné území
PKCÚ	přírodně a krajině cenné území
UNWTO	United Nations World Tourism Organization
ÚK	únosná kapacita
ŽDC	životní cyklus destinace

# 1. Úvod

Cestovní ruch (dále jen CR) je v posledních letech rozvíjejícím se trendem, především díky globalizaci, která prakticky maže hranice jednotlivých států a destinací, dále kvůli dostupnosti cestování a popularizaci jednotlivých míst pomocí sociálních sítí. Se zvyšující se oblíbeností cestování se pojí vysoký počet návštěvníků a časté zahlcení destinací, které pak nezvládají takové množství návštěvníků unést. Tato bakalářská práce se zaměří na chráněné oblasti, které v poslední době čelí právě takovému náporu návštěvníků, kteří chtějí zažít zachovalou přírodu a památky. Často si právě tyto návštěvníci neuvědomují své chování v oblastech a dopouští se nevratných změn, které zásadně mění podobu krajiny.

Teoretická část bakalářské práce se nejprve zaměří na CR v chráněných oblastech, objasní úlohu managementu chráněných oblastí a poté představí konkrétní typy managementů. Dále se práce bude zabývat vymezením udržitelného CR a poznatky o udržitelnosti. Dalším bodem bude životní cyklus destinace (dále jen ŽDC), na který bude navazovat koncept únosné kapacity území (dále jen ÚK). V neposlední řadě bude rozebrána turistická iritace. Další kapitola nabídne dopady CR a v návaznosti na ně budou představeny vlivy CR. Z environmentálních vlivů bude uvedena například eroze, poškozování přírodních hodnot a biodiverzity, ze socio-kulturních vlivů xenofobie či efekt turistické pasti.

Praktická část bakalářské práce využije informace načerpané v teoretické části a převede je do praktické roviny. Pozornost bude nejprve zaměřena na představení cílové destinace výzkumu, tedy Český ráj a obec Malá Skála. Jako první bude představena chráněná krajinná oblast (dále jen CHKO) Český ráj, oblast, jejíž oblíbenost v posledních letech rapidně roste, především díky množství aktivit CR. Tato kapitola nabídne polohu, historii pojící se s geologií Českého ráje a unikátnost destinace. V neposlední řadě přiblíží CR probíhající na tomto území a budou představeny některé z památek na tomto území. Těžištěm práce pak bude podkapitola o situaci v obci Malá Skála. Ta je v posledních letech též více a více navštěvována, především díky sjíždění řeky Jizery a vybudování cyklostezky Greenway Jizera, která je vyhledávána cyklisty, koloběžkáři a dalšími návštěvníky. V práci bude nastíněna také historie obce spojená s geologií, pozornost se zaměří především na CR probíhající v obci.

Výzkum bakalářské práce bude probíhat pomocí polostandardizovaných rozhovorů se třemi respondenty – starostou obce Malá Skála Michalem Rezlerem, správcem Pantheonu Ing. Jiřím Šťastným a místní obyvatelkou Janou Dufkovou. V rámci sekundárních dat bude použito sčítání návštěvníků, které probíhalo 5. a 6. 7. 2019 pod záštitou Sdružení Český ráj. Sčítání nabídne čísla udávající počet návštěvníků navštěvující CHKO Český ráj v tomto

vytíženém termínu. Mimo počet návštěvníků je zahrnutý i počet lodí a raftů na řece Jizeře, která je přední atrakcí Malé Skály a probíhajícího CR. Na základě informací zjištěných pomocí rozhovorů a sčítání návštěvníků budou nastíněná doporučení týkající se CR na Malé Skále.

Pro autorku bakalářské práce bylo toto téma jasnou volbou. Díky studiu managementu CR prohloubila svůj zájem o CR a cestování z dřívějších let. S tím se samozřejmě pojí problematika dopadů CR, která se jí stala velice blízkou jak v globálním, tak místním měřítku. Tento zájem ještě více prohloubilo podílení se na programu Erasmus+ a strávení půl roku v Belgii, kterou společně s většinou západní Evropy procestovala. Konkrétní destinace Malá Skála byla zvolena proto, že autorka zde bydlí již od svého narození, a ještě před začátky svého studia zpozorovala turistický boom, který ji začal omezovat v každodenním životě. Díky své zainteresovanosti se k tomuto problému chtěla více vyjádřit a přiblížit ho i dalším jedincům s cílem probudit v nich intenzivnější vnímání této problematiky a snahy naučit se ohleduplnosti při cestování.



## **2. Cíl práce a metodika zpracování**

Cílem bakalářské práce je zjistit úroveň CR v severočeské obci Malá Skála v Českém ráji, jeho klady a zápory a v neposlední řadě, jaký má vliv na danou lokalitu CR. Důraz je kladen na odhalení dopadů, které jsou způsobeny díky aktivitám CR a působí na místní přírodu a obyvatele. Bylo stanoveno pět hlavních výzkumných otázek:

- 1. Jakým způsobem management udržuje, využívá, chrání a propaguje Malou Skálu?**
- 2. Jaký vliv má návštěvnost na Malou Skálu z pohledu ekonomického, socio-kulturního a environmentálního?**
- 3. Sleduje vedení obce trendy cestovní ruchu a snaží se je následovat?**
- 4. Spolupracují aktéři cestovního ruchu nebo jsou vzájemnými rivaly?**
- 5. Má návštěvnost v důsledku porovnání všech jejích dopadů spíše pozitivní nebo negativní vliv na Malou Skálu?**

Teoretická část bakalářské práce nabídne vymezení problematiky managementů dopadů CR v CHKO. Zdroje, ze kterých čerpá, jsou stěžejní pro získání pevného podkladu pro praktickou část bakalářské práce. Tato část se věnuje především CR v CHKO, udržitelnému CR ve spojitosti s ŽDC, ÚK a turistickou iritací a v neposlední řadě dopady a vlivy CR.

Praktická část představí cílovou destinaci Český ráj a podrobněji se bude věnovat destinaci výzkumu, Malé Skále. Bude se zajímat o úroveň managementu v obci, vnímání problematiky místními občany a celkově se pokusí zhodnotit aktuální situaci. Pro metodický postup byla zvolena kvalitativní strategie, sběr primárních dat bude probíhat pomocí tří polostandardizovaných rozhovorů. Respondentem č. 1 se stal starosta obce Michal Rezler, respondentem č. 2 se stal správce Pantheonu Ing. Jiří Šťastný a respondentkou č. 3 se stala místní obyvatelka Jana Dufková. Jako sekundární data bylo využito sčítání návštěvníků z léta roku 2019, které organizovalo Sdružení Český ráj.

### **3. Teoretická východiska**

#### **3.1. Cestovní ruch v chráněných územích**

Zákon (ZÁKON 1992, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:29-30) vymezuje typy zvláště chráněných území (dále jen CHÚ), a to Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/92 Sb. v platném znění. CHÚ rozděluje podle významu, způsobu a předmětu ochrany do několika kategorií: národní parky, CHKO, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. CHKO charakterizuje jako rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, s charakteristicky vyvinutým reliéfem, s významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. Dále uvádí, že hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zároveň zlepšoval jejich přírodní stav a byly tak zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce jednotlivých částí území. Zároveň je přípustné rekreační využití, které však nesmí poškozovat přírodní hodnoty CHKO.

##### **3.1.1. Management cestovního ruchu v chráněných územích**

###### **Základní modely managementu pro chráněná území**

Zelenka a kol. (2013:104) uvádí následující typy managementu CR z hlediska správy CHÚ a případně místní správy:

- management vybraných aktivit a infrastruktury CR
- návštěvnický management a management infrastruktury CR
- integrovaný management udržitelnosti CR a dalšího využití území

Podle Zelenky a kol. (2013:105) je management vybraných aktivit a infrastruktury CR založen na záměru regulovat nežádoucí aktivity a tím i dopady CR na přírodu a krajinu, případně může propojit aktivity managementu CHÚ, místních samospráv a místních obyvatel (či dalších aktérů CR) prostřednictvím informování či další spolupráce.

Dále uvádí, že návštěvnický management a management infrastruktury CR mají záměr regulovat, usměrňovat a ovlivňovat návštěvnost a chování návštěvníků, dopady CR na přírodu a krajinu a také propojit aktivity a motivaci managementu CHÚ, místních samospráv, místních obyvatel a dalších aktérů CR prostřednictvím informování, konzultací a dalších forem spolupráce.

Integrovaný management udržitelnosti CR a dalšího využití území podle něj propojuje koncepční, plánovitou a systémovou optimalizaci dopadů CR s dalším využitím území, zvýšením ochrany přírody a krajiny a rozvojem místní komunity.

### **Participativní management**

Zelenka a kol. (2013:108) uvádí participativní management jako významnou součást různých konceptů managementu v CHÚ. Jeho význam spočívá ve využití potenciálu různých aktérů CR<sup>1</sup>, jejich stimulaci pro udržitelný rozvoj CR v CHÚ a pro snížení negativních dopadů jejich aktivit, chování, rozhodnutí a investic. Uvádí se, že spolupráce mezi participativním managementem a aktéry CR nabízí možnosti pro vytváření povědomí a společné sdílení hodnot CHÚ, pro zvýšení efektivity ochrany přírody a krajiny, realizace projektů udržitelnosti CR, pro zvýšení kvality procesu tvorby alternativ plánů, vizí, záměrů a cílů či vlastního rozhodování managementu. Význam této spolupráce spočívá ve využití potenciálu aktérů CR pro udržitelnost CR v CHÚ, jejich stimulaci pro aktivity udržitelnosti CR a jejich akceptování a respektování, a v neposlední řadě snížení negativních dopadů jejich aktivit, chování, rozhodnutí a investic. Základem pro tento typ managementu jsou soustavné aktivity managementu pro zapojení dalších aktérů CR. Míra a způsob tohoto zapojení jsou různé, ale není vhodné hned zapojovat velké množství aktérů, protože by to mohlo vyvolat kapacitně nezvládnuté zapojení aktérů CR.

Z pohledu managementu CHÚ Pedersen (PEDERSEN 2002, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:109) uvádí výhody zapojení aktérů a důvody, proč je tato spolupráce výhodná. Zmiňuje úsporu času a financí nutných na řešení konfliktů s aktéry CR, informování manažerů CHÚ či CR o chybách v porozumění místní kultuře a vztahům místních obyvatel k určitým místům, a v neposlední řadě fakt, že aktéři CR mohou upozornit na problémová místa, která experti přehlédli a dále spolupracovat na vhodných podmínkách a stavu destinace.

Zelenka a kol. (2013:108) zvažuje několik pravidel při zavádění participativního managementu:

- vhodná míra, způsob a načasování zapojení
- někteří aktéři jsou přirozenými partnery díky jejich pravomocem, činnosti a motivaci
- dostupnost dodatečných zdrojů
- participativní management nesmí být přerušným procesem

---

<sup>1</sup> Každá osoba či organizace podílející se, ovlivněná či mající vztah k CR v dané destinaci, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

- základním východiskem je empatie a zvážení různých pohledů aktérů CR
- spolupráce s veřejností

### **Návštěvnícký management**

Zelenka a Pásková (2012) vysvětlují návštěvnícký management jako soubor řídicích technik a nástrojů, které jsou používané soukromými i veřejnými subjekty CR za účelem usměrňování toků návštěvníků a ovlivňování jejich způsobu chování. Mezi hlavní nástroje řadí např. vhodné vedení, značení a udržování turistických tras a stezek, vytváření naučných stezek či zonace ve vztahu k CR (vznik environmentálně citlivých zón).

Zelenka a kol. (2013:122) charakterizuje návštěvnícký management jako detailně propracovaný, soustavný, dlouhodobý a plánovitý přístup, který je změřený na optimalizaci návštěvnosti CHÚ a jejich dopadů. Jako základní záměr uvádí již výše zmíněné usměrňování toků návštěvníků a preventivní i reaktivní ovlivňování způsobu jejich chování v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny v CHÚ a podpory produktů a aktivit CR, které směřují k udržitelnosti CR. Při realizaci návštěvníckého managementu je vhodné vycházet z koncepce ochrany přírody a krajiny v přírodně krajinně cenném území. Také je doporučeno využívat kombinaci několika nástrojů, např. zonace CHÚ ve vztahu k CR, vytváření a realizace optimalizovaného návrhu sítě turistických, cykloturistických, lyžařských, naučných, interpretačních a zážitkových stezek či vytvoření návrhu rozmístění, vybudování a koordinování činnosti turistických informačních, interpretačních a návštěvníckých center.

Zelenka a kol. (2013:123) zdůrazňuje, že návštěvnícký management by měl vycházet z poznatků o typickém chování a motivacích návštěvníků, analýzy jejich současných i budoucích segmentů, analýzy ÚK a dostupných zdrojů pro management území. Hillery et al (2001, cit. v Zelenka a kol., 2013:123) poukazuje na fakt, že návštěvníci vnímají pouze část jimi či ostatními návštěvníky způsobených dopadů (zanechané odpady, projevy vandalství) či erozi. Lze říct, že časem se zvyšuje povědomí o environmentálních dopadech návštěvnosti a při dalším informování návštěvníků o těchto dopadech se může změnit jejich myšlení a chování.

**Tab. 2: Vybrané principy návštěvnického managementu**

Zdroj: EAGLES – MCCOOL – HAYNES (2002), cit. v ZELENKA A KOL. (2013:125, upraveno a doplněno)

Princip	Stručný popis
Management je směřován na ovlivňování člověkem způsobených změn	V PKCÚ jsou chráněny přírodní procesy a přírodní ráz, proto je manag. obecně zaměřen na řízení člověkem způs. změn, neboť vedou k většině jejich narušení. Člověkem způsobené změny mohou vést k podmínkám považovaným za nežádoucí. Některé změny jsou naopak žádoucí a mohou být důvodem vytvoření PKCÚ – např. mnohé parky byly vytvořeny pro nabídku rekreace a místní ekonomický rozvoj. Management musí určit, které zásahy jsou nejefektivnější při ovlivnění množství, typu a místa změn.
Dopady na zdroje a sociální podmínky jsou nevyhnutelným následkem lidského využívání	I malá intenzita rekreačního využití může vést k neporovnatelně větším biofyz. či sociálním dopadům, každá úroveň využívání vede k nějakým dopadům: „Jaký dopad je tedy akceptovatelný či žádoucí?“ Proces určení akceptovatelnosti dopadu je ústředním motivem pro plánování návštěvnosti a návšt. manag. Manažeři musí využívat odpovídající aktivity pro vytvoření a řízení akceptovatelné úrovně dopadu. Mnohé dopady jsou záměrně navrženy, např. proto, aby poskytovaly určitou úroveň environm. vzděl. pro návšt. území.
Dopady mohou být dočasné a prostorově nespojité	Dopady z využívání území návštěvníky nebo aktivit managementu se mohou projevit mimo PKCÚ; nebo mohou být viditelné se zpožděním – např. zákaz využívání území se projeví zvýšeným využíváním jiných území; špatná ochrana čistoty vody se projeví koncentrací znečištění na tocích po proudu. Plánovači potřebují zásadní znalost vztahů mezi využíváním a dopady k předpovědím v různých měřítcích území a v běhu času.

### *Segmentace návštěvníků*

Zelenka a kol. (2013:128) uvádí, že návštěvníci jsou ovlivněni motivací, očekáváním a různou ochotou a ekonomickými možnostmi platit z nabízené služby. S tím se pojí různý potenciál, jak vnímají, oceňují a respektují hodnoty území. Uvádí také, že je možné rozvíjet

služby CR, či naopak odrazovat určitý segment od návštěvy PKCÚ. Autoři dále uvádějí možné způsoby, jak eliminovat potenciální konflikty na území, např. oddělení stezek pro různé typy segmentů stanovení pravidel chování na nich.

Uskutečnilo se několik výzkumů, jak probíhá segmentace návštěvníků v praxi. Výzkum Haidra et al (HAIDER ET AL 2004, cit. v ZELENKA A KOL. 2013:129) došel k závěru, že uzavření často využívaných stezek návštěvníkům tolik nevádí, mají-li možnost využít odpovídající alternativu, obdobně akceptují uzavření málo využívaných stezek, které mohou sloužit jako významné migrační trasy živočichů.

#### *Management dopadů návštěvníků v chráněných oblastech*

Zelenka a kol. (2013:137) charakterizuje management dopadů návštěvníků v chráněných oblastech jako přístup, který zahrnuje analýzu dopadů CR, flexibilitu výběru strategie managementu a účasti veřejnosti. Uvádí se, že identifikuje příležitosti pro management, problémy dopadů aktivit návštěvníků a zároveň zahrnuje krok analýzy problémů s využitím diskuse expertů. Je uvedeno, že tento přístup byl vyvinut pro CHÚ s malými zdroji pro management – málo rozvinuté lidské zdroje, nezpracované technické expertizy a problémy s financováním. Jeho zavádění je rychlé a efektivní.

#### **Management konfliktů**

Eagles – Mccool – Haynes (EAGLES – MCCOOL – HAYNES 2002, doplněno, upraveno, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:153) uvádějí, že konflikty se objevují, pokud dvě nebo více skupin využívají či soupeří o stejné zdroje, resp. jedna ze skupin brání jiné skupině v přístupu ke zdrojům či určitým aktivitám. Zelenka a kol. (2013:153) uvádí čtyři hlavní typy konfliktů (převzato, upraveno):

- konflikty mezi návštěvníky a managementem PKCÚ – týká se rozdílnosti pohledu na účel PKCÚ, předcházet a snižovat tento typ konfliktu lze vysvětlováním, ovlivňováním typu segmentu návštěvníků, vzděláváním návštěvníků, vhodnými typy zábran vstupu do území či způsobem jednání strážní služby
- konflikty mezi návštěvníky při realizaci stejné aktivity – souvisí s přetížením území (jedna skupina se chová neakceptovatelně pro druhou skupinu), konflikt lze snížit zonací území pro CR, vzděláváním, informovaností, rozptýlením návštěvníků a vynucením regulace
- konflikty mezi návštěvníky při realizaci různých aktivit – nastává např. mezi motorizovanými a nemotorizovanými návštěvníky, konflikt je možné snížit pomocí

zonace území pro CR či jiná vhodná úprava prostorového či časového oddělení návštěvníků

- konflikty mezi rekreačními a nerekrečními aktivitami – může vést k závažným konfliktům, např. při využití přírodně a krajinně cenného území pro zemědělství, lesnictví či lov, konflikt může snižovat zonace území pro CR, řízení obou aktivit a informování o důvodech povolení dané aktivity

### **Management hromadných akcí**

Jako specifickou oblast pro management PKCÚ uvádí Zelenka a kol. (2013:154) management hromadných akcí, které jsou pořádány v PKCÚ či v jejich blízkosti. V České republice se lze setkat se závody v běhu na lyžích, s cykloturistickými závody či se závody ve sjezdovém lyžování, nicméně právě tyto akce mají na svědomí výrazné stoupání jednorázového tlaku na místní ekosystémy. Uvádí se, že někdy se díky požadavkům pořadatelů zasahuje do přírody a krajiny rozšiřováním infrastruktury pro sport.

### **Destinační management**

Zelenka – Pásková (2012) představují destinační management jako systematickou činnost, která spočívá v aplikaci souboru technik, nástrojů a opatření při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, marketingu, rozhodovacím procesu a regulaci CR v dané v destinaci. Dále uvádí, že výsledkem kvalitního destinačního managementu jsou udržitelné a konkurenceschopné produkty CR, společně sdílené logo, značka kvality, cenová politika či iniciace partnerství soukromého a veřejného sektoru CR. Také zmiňují, že jeho součástí je již výše zmíněný návštěvní management či model LAC.

## **3.2. Udržitelný cestovní ruch**

### **3.2.1. Obecně o udržitelném cestovním ruchu**

UNWTO (UNWTO 2007b, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:62) vymezuje udržitelný rozvoj CR následující definicí: „udržitelný rozvoj CR uspokojuje potřeby současných návštěvníků a hostitelských regionů a současně chrání a obohacuje možnosti pro budoucnost. Realizovatelný je takový management všech zdrojů, kdy jsou naplněny ekonomické, sociální a estetické potřeby se současným zachováním kulturní integrity, neodmyslitelných ekologických procesů, biologické diverzity a systémů podpory života“. Lze tedy říci, že plně realizovaný udržitelný CR je přínosem pro všechny aktéry CR, přírodu, krajinu, kulturní a technické památky či nehmotné dědictví.

Zelenka a kol. (2013:61) uvádí, že v posledních letech se CR rozvíjí, s čímž lze počítat i do budoucnosti, avšak jeho další nárůst bude pravděpodobně spojený s ekonomickými a politickými příčinami a změnami životního stylu. Dále informuje, že byly stanoveny a ověřeny základní přístupy k udržitelnosti CR – jejich základem je plánovitost rozvoje CR, kdy se vychází z respektování a rozvíjení potenciálu území a potřeb či potenciálu a zapojení místní komunity. Je také uveden hlavní důvod neudržitelnosti CR, a to živelnosti rozvoje CR bez stanovení prostorových, koncentračních, znalostních a percepčních limitů či nerovnoměrnost rozvoje CR, který se soustředí na nejsnáze využitelný přírodní či kulturní potenciál území pro CR a rozvíjí masové formy CR. Také zastává názor, že CR svými toky návštěvníků, rozvojem infrastruktury a jejím provozováním nevyhnutelně mění přírodu, krajinu, sociální a kulturní prostředí. Uvádí, že monitorování a výzkum v chráněných oblastech je nápomocné pro popsání těchto dopadů, roztřizení a využití pro komunikaci s aktéry CR apod.

### **3.2.2. Životní cyklus destinace**

Pásková (2014:87) představuje ŽDC jako užitečný konceptuální rámec studia, výzkumu a managementu destinace a CR. Sleduje dynamiku destinačního prostředí neboli změny způsobené hlavně CR.

Jako autoři ŽDC jsou představeni Vernon, Polli a Cook (VERNON 1966, POLLI 1969, COOK 1969, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:89). Uvádí se, že se jedná o vývoj hodnoty ÚK území pro rozvoj CR, objemu návštěvnosti, segmentační struktury z hlediska vzorce časoprostorového



a spotřebního chování typického návštěvníka, Defertovy funkce<sup>2</sup>, iritačního indexu<sup>3</sup>, velikosti příjmů z CR na obyvatele, míry využití ubytovací kapacity, počtu uživatelů (návštěvníci a místní obyvatelé) na plochu jednotky, množství odpadu, úrovně hluchosti, míry sezónnosti a změny postojů místních obyvatel k místnímu rozvoji CR. Dále zmiňuje, že zájem o tento model vzrostl až v 80. letech 20. století. Plog, Ryan, Cohen, Seaton – Bennet a Smith (PLOG, 1973, RYAN 1991, COHEN 1972, SEATON – BENNER 1996, SMITH 1990, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:94) uvádí, že díky jeho dynamičnosti lze zohlednit časový a prostorový rozvoj CR, jeho vlivy na fyzické a sociální prostředí, předpovědět vývoj vztahů aktérů v rámci destinačního vývoje, popsat vývoj počtu návštěvníků včetně míry sezónnosti či změny v segmentační struktuře a motivacích k návštěvě.

Jako průkopníka v ŽCD uvádí Pásková (2014:95) Richarda W. Butlera (BUTLER 1980, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:95), kdy právě on zachycuje její v dnešní době nejznámější vývoj v šesti fázích – objevení, vtažení, rozvoj, konsolidace, stagnace a poststagnace. Dále se uvádí, že jako indikátory vývoje CR ve vztahu ke stavu a vývoji zdrojů CR (primárních a sekundárních) jsou používány růst počtu návštěvníků, růst podílu přenocujících návštěvníků, změna počtu konkurenčních destinací, průměrné výdaje návštěvníků, změna v segmentační struktuře (tržní podíl, intenzita a způsob propagace) a cenová inflace tažená CR. Další důležitou osobu v ŽCD je výzkumník Stanley C. Plog (PLOG 1973, PLOG 1977, cit. v ZELENKA a PÁSKOVÁ, 2012), který představuje klasifikaci založenou na vztahu k poznávání destinace a nových zážitků. Tuto klasifikaci rozděluje na alocentriky, midcentriky a psychocentriky, kdy alocentrika charakterizuje jako návštěvníka s potřebou zažívat nové zážitky a seznamovat se s různými kulturami, midcentrika představuje jako nepříliš dobrodružného, ale nevyhýbajícího se novým zážitkům a psychocentrika jako návštěvníka, který dává přednost známým a vyzkoušeným věcem.

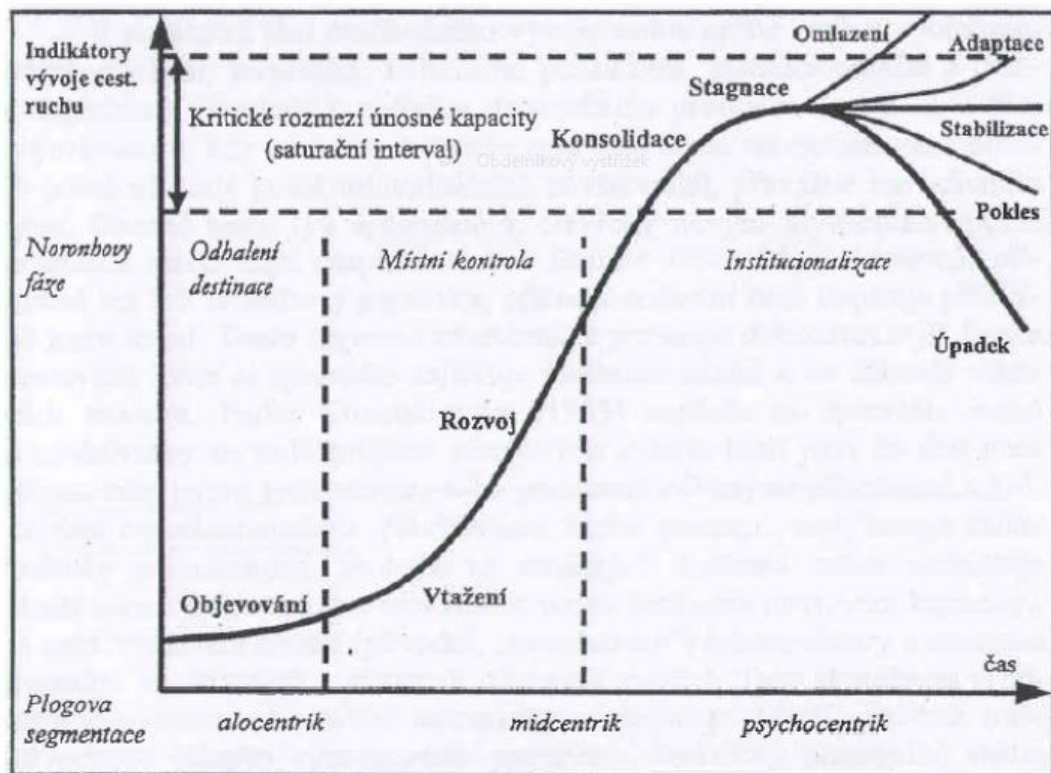
---

<sup>2</sup> Funkce vyjadřující intenzitu turistické aktivity v dané destinaci CR poměrem počtu dvou populací – navštěvující a navštěvované, počet lůžek na 100 obyvatel, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

<sup>3</sup> Viz kapitola 2.4.

## Graf 1: Životní cyklus destinace

Zdroj: WIKI CR (2014)



### Fáze životního cyklu destinace

Pásková (2014:96) představuje prvotní fázi ŽCD, fázi objevení, jako moment, kdy vzniká destinační produkt. Server TravelMole (2020) charakterizuje návštěvníky jako odvážlivce (alocentriky), kteří vyhledávají dobrodružství a míří do doposud nepoznaných destinací, do kterých následně začne proudit větší počet návštěvníků. Server Coolgeography (2020) zmiňuje, že v těchto oblastech nejsou vyvinutá zařízení CR, protože místní obyvatelé nepodnikají v oblasti CR a návštěvníci mají tak unikátní možnost autenticky trávit čas. Dle Doxeého iritačního indexu (DOXEY 1975, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:96) se místní obyvatelé nachází ve fázi „euforie“.

Server Coolgeography (2020) uvádí, že ve fázi vtažení začíná vznikat infrastruktura, destinace se rozvíjí a místní obyvatelé se začínají zapojovat do podnikání v oblasti CR, konkrétněji provozují ubytování, občerstvení, průvodcovství a dopravu. Dle Cohena (COHEN 1972:167, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:97) čím dál více vznikají nároky návštěvníků a zároveň se

zvětšuje jejich environmentální bublina<sup>4</sup>. Dle Ploga (PLOG, 1973, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:97) začínají destinaci navštěvovat alocentrickými s mezocentrickými rysy<sup>5</sup>. Podle Doxeyho iritačního indexu (DOXEY 1975, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:97) vztah přechází na kombinaci euforie s mírnou apatií.

Server Coolgeography (2020) představuje fázi rozvoje jako moment, kdy velké společnosti vidí potenciál v rozvíjející destinaci a začínají budovat hotelové komplexy a prodávat balíčky služeb. S rozvojem také souvisí zvětšující se pracovní nabídka pro místní obyvatele (především v zařízení CR). Pásková (2014:98) uvádí, že atraktivita CR jsou rozvíjeny, uměle generovány a propagovány, čímž dochází k jejich komercializaci. Server TravelMole (2016) udává, že právě v této fázi vzniká masový CR a v souvislosti s ním zdůrazňuje důležitost destinačního managementu. Dle Ploga (PLOG 1973, cit. v PÁSKOVÁ, 2014: 98) jsou návštěvníci vyhledávající tento typ destinace označeni za midcentriky a jejich environmentální bublina se zvětšuje. Doxey (DOXEY 1975, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:97) uvádí, že podle jeho iritačního indexu začíná fáze plné apatie.

Sever Coolgeography (2020) společně s Páskovou (2014:99) uvádí, že ve fázi konsolidace závisí ekonomika destinace na CR a místních obyvatelích podnikajících v oblasti CR. S takovou mírou rozvoje se také pojí vznik tzv. turistických ghett<sup>6</sup>. Server TravelMole (2016) se shoduje s Páskovou (2014:99), že destinace se stává masovější, již není dostatečně autentická a návštěvníci, které Plog (PLOG 1973, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:99) charakterizuje jako kvazipsychocentriky<sup>7</sup>, už nemají zájem o reálný život v destinaci. Doxey (DOXEY 1975, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:99) a jeho iritační index uvádí fázi znechucení, protože místní obyvatelé nejsou spokojeni s takovým rozvojem.

Pásková (2014:101) představuje fázi stagnace jako nejkritičtější etapu, protože její průběh rozhoduje o tom, která z variant poslední fáze, tzv. poststagnace, se uskuteční. Server Coolgeography (2020) uvádí klesající počet návštěvníků, server TravelMole (2016) doplňuje tuto informaci o fakt, že do destinace míří návštěvníci, kteří tuto destinaci již znají, mají s ní dobré zkušenosti a nechtějí zkusit nic nového, tedy dle Ploga (PLOG, 1973, cit. v PÁSKOVÁ,

---

<sup>4</sup> Souhrn prvků kultury a životního stylu, které si návštěvník přináší ze svého prostředí, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

<sup>5</sup> Alocentrik, který už není tolik dobrodružný.

<sup>6</sup> Kompaktní část území sídla, kde postupně došlo k vytlačení běžných funkcí sídla, převzato z: Pásková (2014).

<sup>7</sup> Návštěvník bez zájmů o reálný život rezidentů, směřuje do turistického ráje, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

2014:101) kvazipsychocentricki. Dle Doxeyho (DOXEY 1975, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:101) iritačního indexu se destinace nachází ve fázi znechucení a nepřátelství.

Podle Páskové (2014:102) se fáze postagnace může rozdělit do pěti základních variant v závislosti na předchozím vývoji. První uvedenou variantou je úpadek, kdy se vyčerpají zdroje destinace, sníží se kvalita životního prostředí, degraduje se místní životní styl a ztrácí se *genius loci*<sup>8</sup>. Tento stav se také může pojít s výsledkem války, epidemie či přírodní katastrofy. Druhá uvedená varianta, pokles, se vyznačuje postupným útlumem návštěvnosti, kdy se překročí ÚK destinace. Třetí variantou se uvádí stabilizace, kdy dochází k udržení stabilní úrovně návštěvnosti v destinaci po předchozím poklesu. Zmíněnou čtvrtou variantou je adaptace, která se spojuje s různými modifikacemi rozvoje CR a přizpůsobuje se ÚK území, kdy ochrana zdrojů CR umožňuje jistou míru růstu návštěvnosti. Pátou, poslední variantou je omlazení, které představuje výsledek promyšleného destinačního managementu, který změnil image destinace a zvýšil její ÚK díky efektivním metodám řízení, inovacím a novým technologiím, tedy je možné započít nový ŽDC.

### **3.2.3. Koncept únosné kapacity území**

Zelenka a Pásková (2012) charakterizují ÚK jako maximální zatížení daného území antropogenními vlivy bez snížení kvality životního prostředí a ekosystémů. V souvislosti s CR definici upřesňují jako maximální zatížení daného území CR bez snížení kvality životního prostředí a ekosystémů, zážitku a spokojenosti návštěvníka, bez negativních vlivů na místní komunitu, její socio-ekonomickou strukturu a aktivity a kulturu dané oblasti. Jako cíl ÚK uvádí odhadnutí mezní hodnoty počtu návštěvníků provozujících formy CR, které jsou typické pro danou lokalitu. Pásková (2014:168) upřesňuje, že jde v podstatě o dlouhodobě udržitelnou míru využívání destinačních zdrojů (místních zdrojů rozvoje CR). Dále charakterizuje ÚK jako složený ukazatel, který vychází z míry environmentální zranitelnosti řešeného území a současného způsobu využívání. Zelenka (2012) uvádí, že ÚK se skládá z ukazatelů kvality, kvantity a citlivosti přírodních i lidmi vytvořených zdrojů dané lokality. V neposlední řadě zmiňuje existující dimenze ÚK, např. fyzicky, ekologicky či ekonomicky ÚK. Wall či Martin – Uysal (WALL 1982, MARTIN – UYSAL 1990, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:167) uvádí, že existuje souvislost mezi konceptem ÚK území pro rozvoj CR s konceptem ŽDC.

---

<sup>8</sup> Duch místa, jedinečný a neopakovatelný vjem, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

## **Kombinovaný koncept únosnosti území pro rozvoj cestovního ruchu**

Pásková (2014:170) představuje odlišně pojatou alternativu konceptu – model LAC, tedy model limitu přijatelné změny. Ahn – Lee – Shafer a Shaw – William (AHN – LEE – SHAFER 2002, SHAW – WILLIAMS 2002:314-315, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:170) uvádí, že se jedná o obecný model plánování a usměrňování vlivů člověka na biosféru, kdy se pracuje s nalezením společného postoje a popisem přijatelných parametrů biosféry a jejich sledováním a monitorováním namísto regulací chování a restrikcemi na základě více i méně objektivně zjištěné ÚK. Jako ústřední metoda se uvádí stanovení hranice, od které už další rozvoj dané formy CR není přijatelný pro všechny aktéry CR v destinaci. Bodlender, Hahn a Kagelmann, Miller, Dikmann a Pásková – Zelenka (BODLENDER 1991:55-56, HAHN A KAGELMANN 1993:536-537, MILLER 2001, DIKMANN 2002, PÁSKOVÁ – ZELENKA 2002:58, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:170) uvádí několik metod a nástrojů modelu LAC. Mezi ně se řadí EIA – posouzení dopadů projektů na životní prostředí, SEA – posouzení dopadů strategií na životní prostředí, dotazníková šetření obyvatel, návštěvníků a klíčových aktérů, indikátory udržitelného rozvoje či Delphi metodu<sup>9</sup>. Dále se uvádí, že model LAC je vnímán jako „měkký“ model a jeví se realističtější z hlediska možnosti definovat společensky přijatelné hranice únosnosti rozvoje.

Třebický, Zelenka – Štejfa a Christ et al (TŘEBICKÝ 2002, ZELENKA – ŠTEJFA 2000:43, CHRIST ET AL 2003, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:170) představují další alternativní model – tzv. „ekologickou stopu“. Ekologická stopa představuje plochu území, která je nutná pro zajištění spotřeby jednoho uživatele (resp. určité komunity či určitého ekonomického sektoru) a absorbování odpadů. V souvislosti s CR se dá na ekologickou stopu zařízení CR nahlížet jako na plochu, která potřebuje k zajištění svého provozu pouze zdroje nacházející se na této ploše. Uvádí se přesnost tohoto konceptu, který je schopen přímo vyjádřit náročnost na zdroje, avšak není schopný postihnout další imateriální aspekty dopadů daného provozu.

Jako konsenzus lze říci, že pro zjištění únosné zátěže území způsobené aktivitami CR je vhodné kombinovat koncept ÚK („tvrdý“ přístup) a model LAC („měkký“ přístup), který nabízí přístup společensky i odborně přijatelných změn.

---

<sup>9</sup> Expertní metoda pro podporu rozhodování, předpovídání scénářů vývoje, prevenci a řešení problémů, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

### 3.2.4. Turistická iritace

Zelenka a Pásková (2012) charakterizují turistickou iritaci jako míru nevraživosti rezidentů ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji CR v daném místě obecně. Ukazatelem vztahu je uváděn Doxeyho iritační index (či iritační index). Doxey (DOXEY 1975, cit. v ZELENKA A PÁSKOVÁ, 2012) vysvětluje iritační index jako empiricky odvozenou čtyřstupňovou škálu, která označuje míru iritace – euforie, apatie, znechucení a antagonismus. Zelenka a Pásková (2012) dále uvádí, že v průběhu ŽDC se zpravidla plynule mění postoje rezidentů k návštěvníkům v závislosti na typu jejich vzájemné interakce, zejména na měnícím se typu segmentu CR (alocentrik, midcentrik a psychocentrik) a převažujících formách CR – nejčastěji od euforie přes apatii a znechucení až k antagonismu. Dále uvádějí hodnoty tohoto indexu, které souvisí s prostorovou a časovou koncentrací návštěvníků a rezidentů, mírou ekonomických a dalších přínosů konkrétním rezidentům, mírou rozdílnosti kultur, kvalitou infrastruktury, mírou připravenosti rezidentů na rozvoj CR, mírou naplnění očekávání rezidentů a mírou vnímavosti rezidentů k ekonomickým a dalším přínosům CR.

**Tab. 3: Iritační index**

Zdroj: BUTLER (1980), DOXEY (1975) cit. v COLEMAN (2012, online)

Stupeň iritace	Cíl cestovního ruchu	Fáze (Butler, 1980)
1. Euforie	- spojeno s počáteční fází rozvoje destinace - nadšení a anticipace - neformální kontakt s turisty	průzkum angažovanost
2. Apatie	- formálnější kontakt s turisty - vnímání jako zdroj příjmu a investice	rozvoj
3. Znechucení	- obyvatelé začínají projevovat obavy z cestovního ruchu, kvůli zvyšujícímu se počtu, externím investicím a infrastruktuře	konsolidace
4. Antagonismus	- iritace jsou vyjádřeny slovně a fyzicky - zdvořilost se mění na antagonismus - turisté jsou viděni jako zdroj problému	stagnace odmítnutí

### 3.3. Dopady cestovního ruchu

#### 3.3.1. Environmentální dopady cestovního ruchu

Zelenka a kol. (2013:51) uvádí, že environmentální dopady CR jsou z velké části ovlivněny mírou koncentrace návštěvníků, změnou jejich aktivit (více lidí se pohybuje motorizovaně či volně v terénu, např. geocatching<sup>10</sup>, hipoturistika<sup>11</sup>). Dále uvádí, že environmentální rizika jsou shrnuta formou typických změn, které jsou vyvolány cestovním ruchem, a to s členěním podle částí biosféry, kterou ovlivňují.

Příklady environmentálních rizik CR podle EAGLES – MCCOOL – HAYNES (2002), UNEP (1999), cit. ZELENKA A KOL. (2013:52, doplněno, upraveno):

- ekosystémy – stavby ubytovacích kapacit, návštěvnických center a další infrastruktury CR mají přímý dopad na prostředí: odstraňování vegetace, rušení zvířat, odstraňování stanovišť druhů, dopady na vodní síť atd. Stanoviště volně žijících druhů se mohou významně změnit (migrační trasy, místa lovu, hnízdiště atd.) vytvářením infrastruktury CR a aktivitami návštěvníků.
- půda – zhutňování půdy se může projevit v intenzivně využívaných územích a stejně tak i odstraňování půdního krytu a eroze, která může pokračovat i po skončení působení vlivu
- vegetace – koncentrace užívání okolo zařízení CR má negativní vliv na vegetaci. Doprava může mít přímý negativní vliv na vegetaci (např. odstraňování vegetace s následným rozvojem eroze) se sekundárními nepříznivými dopady, přenášením plevelů a obecně nepůvodních druhů rostlin. Může narůstat počet požárů
- voda – rostoucí poptávka po pitné i užitkové vodě (např. zavlažování golfových hřišť, zasněžování, sprchování). Vypouštění kalů a odpadních vod do potoků, řek, jezer, přehradních nádrží a spodních vod. Znečištění vodních toků a vodních nádrží olejem a palivem z lodí. Proud a vlny vytvářené lodním šroubem a lodí a pádla vodáků mohou ovlivnit vodní rostliny a živočichy.

---

<sup>10</sup> Navigační outdoorová aktivita spočívající ve vyhledávání na zpravidla zajímavých skrytých vodotěsných schránek s využitím přístrojů pro satelitní navigaci převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

<sup>11</sup> Forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni vyjížďkami či vícedenním putováním na koních, převzato z: Zelenka – Pásková (2012).

- ovzduší – motorizovaná doprava znečišťuje místně i globálně ovzduší emisemi (oxidy dusíku, oxid uhličitý a uhelnatý, ozón aj.)
- volně žijící druhy – myslivost a rybolov (a nelegální lov a rybolov – vyskytuje se i v České republice) může změnit stav a dynamiku populace. Lovci a rybáři mohou vysadit nepůvodní druhy a zvýšit či snížit velikost populace lovených zvířat. Ovlivňován je také hmyz a bezobratlí, a to dopravou, vnášením nepůvodních druhů atd. Návštěvníci mohou rušit (hlukem, vibracemi, vizuálně, obtěžujícím chováním) všechny druhy, nejen ty, které jsou předmětem jejich zájmu a dopad může pokračovat i po kontaktu s návštěvníkem (např. než se zklidní tepová frekvence zvířat, než ptáci přistanou, než savci začnou jíst a rozmnožovat se, vodní savci a další živočichové) mohou být zranění či zabití srážkou s lodí či lodním šroubem. Zvyknutí si na lidi může změnit chování divokých zvířat, jako je vyhledávání lidí pro získání potravy (chování medvědů v amerických národních parcích). Doprava může mít přímý negativní vliv na volně žijící druhy – např. přenášením nepůvodních druhů živočichů, rušením zvířat, střety dopravních prostředků se zvířaty.

Pedersen (PEDERSEN 2002, upraveno, doplněno, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:53) představuje přehled poznatků o dopadech CR na přírodu a krajinu. Uvádí dopady na:

- vegetaci – liší se podle typu vlivu (aktivity návštěvníků, dopravy apod.) a odolnosti ekosystému (odolnější vegetace se nachází více na otevřených loukách než pod stromy)
- půdu – zahrnují erozi a zhutňování, které vzniká snížením množství vody a vzduchu v půdě, ztrátou vegetace, erozí a menší schopností zadržet déšť a vodu z tajícího sněhu a ledu
- povrchovou vodu – pomocí patogenních bakterií, organického znečištění a znečištění pevnými látkami, ohrožuje vodní flóru i faunu, neboť vzniká erozí, která je způsobena infrastrukturou CR a pohybem návštěvníků
- míru rušení divokých zvířat – závisí na konkrétním druhu zvířete, často je vyvinutá velká míra tolerance po počátečním rušení člověkem (např. ptáci ignorují rušení, při extrému mohou opustit hnízdo s mláďaty). Některé druhy dokážou vyvinout toleranci pro předvídatelné a opakované vyrušení, ale netolerují náhodná vyrušení. Velké druhy jsou často citlivější k vyrušování, některé druhy mohou zcela opustit navštěvovanou oblast, některé zase vytrvají ve svých útočištích, např. v lesnatých oblastech, kde se mohou ukrýt



Perdesen (PEDERSEN 2002, upraveno, doplněno, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:53) uvádí pozitivní poznatek pro destinační management, a to, že návštěvníci se chovají předvídatelně – putují po vyznačených cestách, jsou přitahováni ke stejným místům a také si stejná místa fotografují. Dále uvádí značnou výhodu v tom, že je možné očekávat, kde se projeví dopady jejich aktivit a to, že jejich toky lze efektivně řídit kvalitou a promyšleným vedením stezek a propracovaným informačním, rezervačním a průvodcovským systémem. Dále se uvádí, že velikost skupiny hraje roli v míře dopadu, protože větší skupiny mají tendenci více se rozptýlovat v území, ovlivňovat psychologicky ÚK, způsobovat kongesci a jejich dopady jsou zpravidla větší než dopady malých skupin. Uvedena je výjimka, kdy je pro volně žijící zvířata větším problémem frekvence opakování vyrušení, v tom případě mají větší vliv malé skupiny. Zmíněným dopadem je tvorba paralelních stezek (volný pohyb v terénu), které vznikají, když je stezka nevhodně upravena či nedostatečně udržována.

Zelenka a kol. (2013:54) upozorňuje na důležitost studia a minimalizace negativních dopadů na biodiverzitu. Duim – Caalders (DUIM – CAALDERS 2002:74, doplněno, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:54) představili konceptuální model vlivů CR na biodiverzitu a diskutovali dosavadní výsledky ostatních autorů a snažili se odvodit vztah mezi mírou vlivu CR a biodiverzitou. Je objasněno, že míra vlivu infrastruktury a účastníků CR na biodiverzitu je poněkud proměnlivá vzhledem k různým přístupům provozovatelů infrastruktury a různému chování a aktivitám návštěvníků.

Duim – Caalders (DUIM – CAALDERS 2002, doplněno, cit. v ZELENKA A KOL., 2013:55) sepsali několik zásadních problémů, které existují ve vztahu k rozlišení přírodních vlivů na biodiverzitu od antropogenních vlivů.

- nedostatek znalostí o funkcích a dynamice ekosystémů – není známo, jaký podíl mají přírodní vlivy na změnách biodiverzity, jak velká je samoobnovitelnost ekosystémů a druhů a jak rychle probíhá změn ekosystémů v čase působením daného vlivu
- není zřejmé, které druhy hrají klíčovou roli v zachování ekosystému – obtížné zvolit indikativní druh pro monitorování vlivu CR
- změny v ekosystémech jsou způsobeny především člověkem, avšak je náročné poznat, o které změny se jedná a v jaké míře se v porovnání s přírodními vlivy projevují a jaké vlivy člověka mají jakou míru vlivu na biodiverzitu
- vlivy CR jsou pouze částí vlivů na biodiverzitu, ve výsledku zůstává obtížná otázka, a to, jak velká změna biodiverzity je akceptovatelná

### 3.3.2. Socio-kulturní dopady cestovního ruchu

Zelenka a kol. (2013:57) uvádí, že CR výrazně mění socio-kulturní prostředí destinace. Jsou uvedeny významné dopady na sociální strukturu společnosti, životní styl, místní kulturu a její movitou i nemovitou reprezentaci.

Ziener (ZIENER 2002, cit. v ZELENKA A KOL, 2013:58) uvádí, že socio-kulturní konflikty CR nelze odstranit, ale je možné jim částečně předcházet a výrazně tak mírnit jejich následky. Dále je uvedeno, že tyto dopady mohou být pro udržitelnost CR v CHÚ a jeho okolí nepříznivé z následujících důvodů:

- vytlačování návštěvníků CHÚ, kteří toto území vyhledávají pro jeho přírodní a kulturní hodnoty a současně tak vykazují přiměřený vztah k těmto hodnotám, jako důsledek ztráty zážitku návštěvníka (překročení psychologicky ÚK návštěvníků)
- narušování možností spolupráce managementu CHÚ s aktéry CR, u kterých nebyla naplněna jejich očekávání, zejména u místní komunity (očekávání přínosů CR) a návštěvníků (případně především s některými segmenty návštěvníků)
- porušováním pravidel pohybu v CHÚ – vytváření či využívání alternativních stezek, jsou-li vyhrazené stezky přetížené (či málo kvalitní, poškozené erozí či nevhodně zhotovené), využívání nejen vyhrazených prostranství při jejich přetíženosti pro odpočinek a občerstvení
- ztráta či zeslabení pocitu hodnoty CHÚ, ztotožnění se s ním a vztahu k němu (včetně pocitu sounáležitosti, domova, intimity vztahu) uvnitř místní komunity

#### Tab. 4: Vybrané socio-kulturní konflikty cestovního ruchu v chráněném území

Zdroj: CESSFORD (2003), HAIDER ET AL (2004), ARNBERGER, EDER (2006), BERNET (2004), KEIRLE – STEPHENS (2004), KOBAYASHI (2004), BANÁŠ (2006a), BĀNÁŠ (2006b) cit. v ZELENKA A KOL. (2013:59, upraveno a doplněno)

Zdroj konfliktu	cyklista	
Cíl. skupina dopadu/konfliktu	pěší návštěvník	management CHÚ
Popis typického/potenc. dopadu	konflikty při střetech na stezkách	porušování zákazů vjezdu

Souvislost s managementem CHÚ, možná opatření	cesty vyhrazené cyklistům, zábrany na pěších stezkách	dostatečná strážní služba, spolupráce s policií, místní samosprávou, dostatečné a srozumitelné značení v terénu	
Témata výzkumu a dosavadní výsledky výzkumu	závislost míry vnímání konfliktnosti různými skupinami pěších turistů – CESSFORD (2002), možnost uzavření stezek pro cyklisty a vnímání takových opatření – HAIDER ET AL (2004)		
Zdroj konfliktu	pěší návštěvník		
Cíl. skupina dopadu/konfliktu	pěší návštěvník	management CHÚ	
Popis typického/potenc. dopadu	konflikty mezi různými segmenty pěších návštěvníků	porušování zákazů vstupu	
Souvislost s managementem CHÚ, možná opatření	pravidla chování a vstupu pěších návštěvníků (např. pro majitele psů), regulace návštěvnosti (předcházení kongesce = neprůjezdnost)	komunikace s návštěvníky, upravenost a vhodné vedení stezek, selektivní zpřístupnění území, monitorování, přírodní či umělé zábrany vstupu a jejich vhodný návrh, strážní služba	
Témata výzkumu a dosavadní výsledky výzkumu	ARNBERGER – EDER (2006) – použití videomonitoringu pro záznam konfliktů mezi návštěvníky; BERNET (2004) efektivita vybraných regulačních opatření; KEIRLE – STEPHENS (2004) – míra pohybu návštěvníků mimo stezky		
Zdroj konfliktu	automobilisté		
Cíl. skupina dopadu/konfliktu	pěší návštěvník	cyklista	management CHÚ
Popis typického/potenc. dopadu	snižování zážitku – přeplněná parkoviště, rušení hlukem, exhalace; střety na silnicích s omezením pocitu bezpečí	střety na cyklostezkách vedených po silnicích	porušování zákazu vjezdu, parkování

Souvislost s managementem CHÚ, možná opatření	vytváření záchytných parkovišť ve vhodných lokalitách a s navazující veřejnou dopravou, poplatky za vjezd auty s regulací a zdrojem financí pro management CHÚ	cyklostezky a cyklotrasy vedené mimo silnice a se zábranami pro vjezd aut, podpora vyššího využití cykloturistiky v území (např. cyklobusy)	dostatečná strážní služba, spolupráce s policií, místní samosprávou
Témata výzkumu a dosavadní výsledky výzkumu	KOBAYASHI (2004) – možnost omezení vjezdu aut do NP a způsob vnímání tohoto omezení; BANAŠ 2006a, BANAŠ 2006b – koncepty rozvoje veřejné dopravy v CHÚ v Evropě		

### **3.4. Vlivy cestovního ruchu**

#### **3.4.1. Vlivy cestovního ruchu na přírodní prostředí**

##### **Turistické znečištění**

Pásková (2014:55) představuje pojem turistické znečištění jako souhrn dopadů změn vyvolaných CR v přírodních složkách životního prostředí. Uvádí, že toto znečištění snižuje potenciál území pro rozvoj CR. Dále je vysvětleno, že dopady jsou buď vyvolané úplně nebo částečně CR v souvislosti s vlivy dalších působitelů, např. zemědělství. Souhrnně by se dalo říct, že CR přispívá přímo i nepřímo ke znečištění složek přírodního prostředí.

##### **Emise**

Podle Páskové (2014:56) je CR přímým a nepřímým zdrojem emisí. Mezi přímé řadí silniční a leteckou dopravu či provoz zábavních parků, zatímco mezi nepřímé řadí využívání zdrojů, při jejichž produkci vznikají emise, např. při výstavbě hotelových komplexů se spotřebovává elektrická energie či materiál pro stavbu. Dalším uvedeným problémem je fakt, že CR přispívá ke globálnímu oteplování, zejména emisemi skleníkových plynů (CO<sub>2</sub> či freony) do atmosféry. Dále CR vytváří odpadní teplo a snižuje odrazivost zemského povrchu, např. problém odlesňování pro vznik golfových hřišť.

Dále uvádí problematiku smogu, kdy se v ovzduší nachází vysoká koncentrace znečišťujících látek. Uvádí, že ke zvyšování hladiny smogu výrazně přispívá nedostatečná regulační politika CR, kdy není usměrňován tok návštěvníků, jako příklad jsou uvedeny hromadné odjezdy a příjezdy do destinace. CR také přispívá k znečištění povrchových a podpovrchových vod.

##### **Eroze**

Jako další vliv na přírodní prostředí Pásková (2014:57) uvádí erozi, tedy narušování povrchu přírodnin větrem, vodou, sněhem či živými organismy. Uvádí, že mezi činitele eroze patří i CR, kdy vznikají nové cesty a prošlapávají se ty paralelní v okolí památek nebo přírodních zajímavostí. Zmiňuje se také o antropogenní erozi, kdy např. horolezci zařezávají svá lana do skal. Dále uvádí také výstavbu infrastruktury CR (již výše zmíněné hotelové komplexy). V poslední době zvyšující se počet turistů způsobuje sešlap, kdy se lidé pohybují po nezpevněných komunikacích a volné přírodě. Zdůrazňuje, že právě sešlap slouží jako jeden z indikátorů při monitorování dopadů CR ve vztahu k pěší turistice. V neposlední řadě je uvedeno vodáctví, kdy je poškozováno horninové podloží a vegetace dna vodních toků.

## **Zavlečení nepůvodních druhů**

Pásková (2014:58) se dále zabývá šířením alochtonních druhů, tedy rostlinných a živočišných druhů, které nemají přirozený výskyt v určité oblasti a dostanou se do ní aktivitou lidí. Zmiňuje, že zavlečení těchto druhů do nepřirozených míst není často úmyslné, stane se tak pomocí přenosu semen rostlin, mikroorganismů a drobných živočichů na botách, oblečení, potravinách nebo na povrchu dopravního prostředku. Také upozorňuje na fakt, že alochtonní druhy jsou často zavlečeny do CHÚ, kde narušují funkci ochrany původních ekosystémů. Je možné, že přenosem těchto druhů do nepřirozených útočišť dochází k poklesu druhové rozmanitosti či vytlačení a úhyn ohrožených druhů. Příkladem invazivního druhu je kněžnice mramorovaná, která má původní výskyt v Asii, avšak od roku 2018 se vyskytuje v hojném počtu na území České republiky.

## **Poškozování přírodních hodnot a biodiverzity**

Pásková (2014:60) zmiňuje jako poslední vliv na přírodní prostředí poškozování přírodních hodnot a biodiverzity. Uvádí, že se jedná o způsob vandalizmu způsobovaný návštěvníky, kdy úmyslně dělají vrypy a grafity na skalních a jiných útvech, poškozují či sbírají vzácné živočišné a rostlinné druhy, nerosty, horniny či zkameněliny. Konkrétně v Českém ráji dochází k častému rytí do skal – v průběhu léta 2019 se objevila informace, že návštěvníci Příhrazských skal vyryli nápis do skal, který později vydrželi kvůli strachu z dopadení.

### **3.4.2. Vlivy cestovního ruchu na socio-kulturní prostředí**

#### **Sociální efekty**

##### *Demonstrační efekt*

Pásková (2014:65) představuje demonstrační efekt jako nejčastější sociální efekt, kdy místní obyvatelé napodobují chování návštěvníků, např. využívání služeb CR. Upřesňuje, že se jedná o formu akulturace, kdy její další modifikací je efekt módnosti, který ovlivňuje proces rozhodování člověka výběrem a vztahem dalších jedinců k produktu či způsobem propagace (toto podporuje propagování produktů CR na veletrzích, medializace apod.).

#### **Etnické efekty**

##### *Xenofobie*

Pásková a Zelenka (PÁSKOVÁ – ZELENKA 2002:35, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:68) vysvětlují xenofobii jako strach a obavy z cizinců, jiných ras či neznámých míst. Uvádí dvě

strany CR ve spojitosti s xenofobií, na jednu stranu pomáhá odbourávat předsudky vůči jiným rasám při postupném poznávání jejich kultury, na druhou stranu ji zvyšuje při rozdílu mezi návštěvníkem a rezidentem (návštěvník se chová nadřazeně).

## **Kulturní efekty**

### *Poškození materiálních kulturních hodnot*

Pásková (2014:73) jako poslední bod kulturních efektů představuje poškození materiálních kulturních hodnot, které je obrazem turistického vandalismu, především v historických oblastech. Projevuje se nápisy a grafity na zdech či nepovoleným sběrem archeologických nálezů.

## **Ekonomické a infrastrukturní efekty**

Autorka uvádí, že existují pozitivní a negativní vlivy. Pozitivní vlivy spočívají v růstu zaměstnanosti, množství investic, kvality infrastruktury a příjmů, které však nejsou rozloženy rovnoměrně a tím posilují sociální nerovnost v destinaci. Dalším problémem je sezónní zaměstnanost, která často není dobře placená. Také zmiňuje přetížení prostranství veřejných prostor a komunikací návštěvníky destinace. V neposlední řadě upozorňuje na ekonomické úniky, např. pokles příjmů státu či regionu nutností importovat zboží, služby nebo finanční prostředky. Návrhem na vyřešení této problematiky je zapojení místních lidí do poskytování služeb.

### *Sezónní a jádrová inflace*

Pásková (2014:74) zmiňuje sezónní a jádrovou inflaci, která způsobuje zvýšení cenové hladiny důsledkem zvýšení nabídky na území destinačního jádra a období turistické sezóny. Příkladem zvýšení ceny jsou ubytování, kde se cena liší v hlavní sezóně a ve zbytku roku.

### *Efekt turistické pasti*

Kol. autorů a Pásková – Zelenka (KOL. AUTORŮ 1999, PÁSKOVÁ – ZELENKA 2002:71, cit. v PÁSKOVÁ, 2014:74) uvádí efekt turistické pasti jako zásadní hrozbu udržitelnosti CR. Jedná se o nežádoucí působení neregulovaného CR, kdy svými podnikatelskými aktivitami znehodnocuje vlastní kapitál, tedy kulturní a přírodní hodnoty destinace, s čímž se pojí také ekonomicky, ekologicky a společensky udržitelný rozvoj. Uvádí faktory ovlivňující intenzitu tohoto vlivu: relativní návštěvnost, sezónnost, zranitelnost ekosystému, míra ekonomické závislosti místních obyvatel na CR a míra regulace CR. Uvádí se, že efekt turistické pasti může výrazně ovlivnit ŽDC.

## **Urbanistické efekty**

### *Turistifikace*

Pásková (2014:75) definuje turistifikaci jako souhrnný proces, kdy jeho nejvýraznější efekty jsou urbanistického charakteru, ovšem zahrnuje také ekonomické, socio-kulturní, estetické či psychologické efekty. Jedná se o pozvolný proces vytlačování základních funkcí dané lokality (obytná, socializační či rekreační). Dále uvádí, že je postupně preferováno uspokojování potřeb návštěvníků na úkor každodenních potřeb místních obyvatel.

### **Vlivy cestovního ruchu na krajinu**

Pásková a Zelenka (PÁSKOVÁ A ZELENKA 2007, cit. v Pásková, 2014:77) uvádí zachovalost krajiny České republiky jako značnou výhodu v CR, avšak vyvstávajícím problémem je nezahrnutí její ceny do ceny produktu CR. Uvádí, že častá role krajiny v CR je funkce kulisy a prostoru pro ubytování, stravovací, dopravní, zábavní a interpretační infrastrukturu CR. Závěrem zmiňují, že tyto skutečnosti vedou k poškození hodnot a funkcí krajiny, např. snížení rozmanitosti či ekologické stability.

### **Žádoucí vlivy cestovního ruchu**

Pásková (2014:79) mezi žádoucí vlivy CR uvádí sedm vlivů (převzato, upraveno):

- tlumení nežádoucích dopadů ekonomické restrukturalizace na krajinu – upřednostnění podpory drobného a alternativního zemědělství (ekologická výroba) a pečování o krajinu či upadající řemesla
- působení proti trendu ekonomické marginalizace a vylidňování venkova
- růst úrovně a intenzity ochrany krajiny a péče o ni a udržitelnosti využívání krajinného dědictví
- růst investic do zvýšení schopnosti interpretace krajinného dědictví u místních obyvatel
- růst kulturní identity u návštěvníků a místních obyvatel a jejich schopnost ocenit přírodní a kulturně historické aspekty krajiny
- zvýšení přístupnosti a prostupnosti krajiny pro místní obyvatele spojené s budováním naučných stezek
- ekonomické opodstatnění ochrany přírody a krajiny formou maloplošných a velkoplošných chráněných území



### **Nežádoucí vlivy cestovního ruchu**

Mezi nežádoucí vlivy CR Pásková (2014:80) řadí výstavbu betonovo-skleněno-asfaltové krajiny či obětování krajiny a místní kulturní identity při rozvoji CR, kdy dochází ke ztrátě autenticity, původnosti artefaktů či projevů místní kultury. Mezi nejvýraznější vliv řadí přeměnu původního prostředí na svět zaměřený na návštěvníky. Kamenem úrazu je rozdílnost potřeb a zájmů místních obyvatel (zdravé životní prostředí) a návštěvníků (úroveň služeb odpovídající environmentální bublině). Uvádí se, že se setkávají dva extrémní vlivy CR v krajině – úsilí o konzervaci a zabránění změny krajiny oproti snaze o proces univerzalizace krajiny (např. mcdonaldizace) v režii obřích řetězců. K identifikaci těchto jevů napomáhá ŽDC (odhalení vlivu na krajinu, iritační index) a destinační management (zamezení dopadů CR v ekologicky zranitelných lokalitách).

## **4. Praktická část**

### **4.1. Metodický postup práce**

Cílem teoretické části této práce bylo vymezit problematiku managementu dopadů CR v CHKO. Díky knižním a internetovým zdrojům autorka získala podklad a souvislosti pro praktickou část bakalářské práce, věnovala se kapitolám CR v CHKO, vymezením udržitelného CR společně s ŽDC, ÚK a turistickou iritací a v neposlední řadě se zabírala dopady a vlivy CR.

Praktická část bakalářské práce se věnuje managementu dopadů CR v CHKO Český ráj, poté konkrétněji v obci Malá Skála. Snaží se zjistit úroveň managementu v obci, vnímání této problematiky místními občany či prostředky, které jsou používány na zmírnění vlivu CR. Pro metodický postup byla zvolena kvalitativní strategie, sběr primárních dat probíhal pomocí tří polostandardizovaných rozhovorů. V rámci sekundárních dat bylo využito sčítání návštěvníků, které probíhalo 5. – 6. 7. 2019 pod záštitou Sdružení Český ráj.

### **4.2. Sběr informací a průběh šetření**

V praktické části bakalářské práce bylo využito dvou zdrojů praktických informací – rozhovory a sčítání návštěvníků. Co se týče rozhovorů, respondentem č. 1 se stal starosta obce Malá Skála Michal Rezler, který byl vybrán z důvodu jeho pozice starosty, a bylo tak možné zjistit spoustu zajímavých a neveřejných informací. Přínosná byla tedy především jeho zainteresovanost v CR. Rozhovor proběhl 27. 1. 2020 v jeho kanceláři za příjemné atmosféry, nabídky lehkého občerstvení a ochoty odpovědět na všechny otázky a doplnit je internějšími informacemi. Respondentem č. 2 se stal správce Pantheonu Ing. Jiří Šťastný, který byl stejně jako starosta vybrán díky jeho funkci a zainteresovanosti v CR, protože žije ve středu obce, který je z pohledu CR kritický a kolem jeho domu vede cyklostezka Greenway Jizera. Rozhovor proběhl 28. 1. 2020 v jeho domě za příjemné atmosféry a lehkého občerstvení. Respondentkou č. 3. se stala místní obyvatelka a zároveň teta autorky bakalářské práce Jana Dufková, která také žije ve středu obce, provozuje společně se svým manželem květinářství a zahradnictví a není konkrétně zainteresovaná do aktivit CR, tudíž mohla nabídnout pohled řadového občana na tuto problematiku. Rozhovor proběhl 19. 1. 2020 v jejím domě za příjemné atmosféry a lehkého občerstvení. Dále bylo využito sčítání návštěvníků, které proběhlo 5. a 6. 2019 pod záštitou Sdružení Český ráj. Údaje ze sčítání byly nápomocné v představě, kolik lidí se v takto vytíženém termínu pohybuje po Českém ráji a speciálně po Malé Skále a jejím okolí.

## 4.3. Základní informace o vybraných lokalitách

### 4.3.1. CHKO Český ráj

Server CHKO Český ráj (2019) informuje, že oblast CHKO Český ráj leží 50 km severovýchodně od Prahy o rozloze 181,5 km<sup>2</sup>. Rozprostírá se v Libereckém, Královéhradeckém a Středočeském kraji, konkrétněji je ohraničen spojnici Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Hodkovice nad Mohelkou, vrch Kopanina, Železný Brod, Semily, Nová Paka, Jičín, Kopidlno, Sobotka a Dolní Bousov. Dále informuje, že oblast disponuje rozmanitostí přírodních krás (skalní města, rostlinná a živočišná společenstva) a bohatými historickými památkami (hrady, zámky a lidová architektura).



Mapa 1 Český ráj, zdroj: Český ráj, 20. 1. 2020

Střída a Nováková (2002:9) uvádí, že pojmenování oblasti vzniklo v 70. letech 19. století, kdy byla tato oblast nazvána Českým rájem v duchu dozívajícího romantismu národního obrození vzhledem ke svému ryze českému vzhledu. Právě díky své kráse a oblíbenosti byl Český ráj vyhlášen první CHKO na území Československa v roce 1955 s rozlohou 92 km<sup>2</sup>. Server CHKO Český ráj (2019) uvádí, že 5. 12. 2002 byla oblast rozšířena z důvodu ochrany skalních měst z původní rozlohy na aktuálních 181,5 km<sup>2</sup>. Autoři dále

charakterizují Český ráj jako turistickou oblast již od 19. století. V pozdějších letech se zájem přesunul mimo Český ráj, ale probíhající Druhá světová válka nabídla přístupnou oblast, na rozdíl od nepřístupných pohraničních oblastí v Čechách, na Moravě a na Slovensku.

Z geologického hlediska se jedná o významnou oblast. Střída a Nováková (2002:12) uvádí, že zde lze nalézt fylity v oblasti Železného Brodu, vápence a dolomity u Bozkova či ložiska černého uhlí u Lomnice nad Popelkou. Oblast Českého ráje je významná svými drahými kameny, například jaspisy, růžovými či červenými karneoly, páskovanými acháty, chalcedony, krystaly křišťálu, ametysty, záhnědy a v neposlední řadě olivíny. Jako největší naleziště drahých kamenů je uveden Kozákov, nejvyšší hora Českého ráje se 744 metry. Díky velkému množství drahých kamenů se v oblasti předává tradice kamenářských a šperkařských řemesel. Jako příklad lze uvést firmu Granát sídlící v Turnově, která zpracovává český granát. Jako významná součást oblasti jsou uvedeny pískovcové skály, jmenovitě Prachovské skály, Mužský, Hruboskalsko a Maloskalsko.

Nedílnou součástí scenérie představují skalní města Českého ráje, např. Kalich u Besedic. S pískem je neodmyslitelně spojeno sklo a díky Střelči-Hrdoňovicím se lze pyšnit českým křišťálem, varným sklem a dalšími sklářskými výrobky. Dále autoři zmiňují zlomové pásmo lužické poruchy, které dalo vzniknout výzdvihu v podobě Suchých skal na Maloskalsku. Uvádí se, že ani Český ráj neunikl vulkanické činnosti, konkrétně Mužský, Vyskeř a Veliš byly v dřívějších dobách aktivními sopkami. V souvislosti s tím je možné se pyšnit ojedinělým sopečným útvarem ve světovém měřítku, Troskami, kdy geologická činnost dala vzniknout dvěma sopouchům. Trosky se díky své unikátnosti staly symbolem Českého ráje a dá se říct, že také celé České republiky.

Co se týče CR probíhajícího v Českém ráji, Střída a Nováková (2002:33) zmiňují propracovanost značených turistických cest, kterých se zde nachází více než 900 km a jako bonus jsou doplněny naučnými stezkami. Dále uvádějí, že turistika je oblíbená jak pěší, tak jízdni. To dokazuje fakt, že v posledních letech je v oblibě především cykloturistika a jízda na koloběžkách, protože trasy jsou dostupné pro začátečníky i pokročilejší jezdce. V souvislosti s pěší turistikou jsou nejvyhledávanější Prachovské skály, které jsou oblíbené i u horolezců. Dále je hojně navštěvovanou oblastí Hruboskalko, Jičín, Příhrazské skály či Malá Skála, která bude více přiblížena v následující kapitole. Oblíbená je také vodní turistika, konkrétně plavba po Jizeře mezi Malou Skálou a Dolánkami patří k velmi vyhledávané aktivitě.

S CR neodmyslitelně souvisí také hrady a zámky, kterých se na území Českého ráje nachází nespočet. Střída a Nováková (2002:37) uvádí například Valdštejn, Frýdštejn tyčící se kousek od Malé Skály, Kost u Jičína či Hrubá Skála blízko Rovenska pod Troskami.

### 4.3.2. Obec Malá Skála

Malá Skála je obec na severu České republiky ležící v Libereckém kraji v okrese Jablonec nad Nisou nedaleko Turnova. Její rozloha činí přibližně 10 km<sup>2</sup> a dělí se na dvě části, Vranové 1. díl a Vranové 2. díl. Obývá ji okolo 1200 obyvatel.

Sever Malá Skála (2020) uvádí, že první zmínky o Malé Skále pochází již z roku 1422. Lokalita nejprve patřila dominikánskému klášteru v Turnově, který byl následně vypálen husity. Zanedlouho po husitském drancování vznikl skalní hrad Vranov na pískovcovém útesu nad pravým břehem řeky Jizery. V předbělohorském období, tj. před rokem 1618, byli významnými držiteli Malé Skály například Vartemberkové, kteří drželi i nedaleké Hruborohozecké panství. Rod se mimo jiné zasloužil o počátky pivovarnictví v této lokalitě. Mezi další slavné pány Malé Skály patřil mimo jiné Albrecht z Valdštejna či Mikuláš Defours, člen významného rodu z Lotrinska. Rod Defoursů zde setrval 200 let a dal vzniknout například loveckému zámečku a novému baroknímu zámku. O další vývoj se zasloužil textilní průmyslník František Zachariáš Römisch, který nechal na troskách Vranova vybudovat v 19. století tzv. Pantheon s novogotickým letohrádkem, který slouží jako památník všem hrdinům. Uvádí se, že následovalo ještě několik změn díky novým majitelům, obchodnímu domu Oppenheimer v Lipsku, kteří nechali opravit zámek v secesním duchu. V dalších letech se uvádí vznik několika spolků, např. Tělocvičná jednota Sokol v roce 1894. Tradice Sokola se v obci zachovala dodnes.

Jak již bylo zmíněno výše, Střída a Nováková (2002:14) uvádí unikátní geologickou činnost na Malé Skále – zdvih Suchých skal. Geologové se dodnes dohadují o vzniku všech skal na Malé Skále. Vznikla teorie, že Malá Skála byla ohraničena kolem dokola pískovci, tedy, že Suché skály byly dříve spojeny s Vranovským hřbetem a postupem času si koryto řeky vydobylo svůj tvar.

Střída a Nováková (2002:18) zmiňují, že Malá Skála je specifická svými inverzemi – díky její poloze v dolíku se často stává, že právě ona je zahalena mlhou, zatímco okolo je viditelnost vysoká.

Obec bývá často označována jako nejmalebnější místo v severním Pojizeří. Není se tedy čemu divit, že sem proudí davy turistů již desítky let. Symbolem a prvotním upoutáním zraku návštěvníků je bezpochyby Pantheon, o kterém byla již řeč výše. Pokud návštěvníci vystoupají přibližně 60 m, nabídne se jim pohled na rozcestí, které je dovede na tzv. Zahrádku – vyhlídku, ze které je vidět údolí Malé Skály s protékající Jizerou. Při zamíření na druhou stranu se návštěvníkům otevře cesta na zmíněný Pantheon. Návštěvníci mají možnost si prohlédnout letohrádek s předzahrádkou a několika obrazy umístěnými uvnitř a v neposlední

řadě úchvatný pohled na celé údolí Malé Skály. Na druhé straně od Pantheonu se tyčí skalní bludiště, které nabízí několik zákoutí a prolézaček. Náročná cesta na vlastní bezpečí může návštěvníky dovést až na krajní bod hřebene, kde se tyčí velký kříž, který je nejvyšším bodem hradu. Kromě procházení se po vrcholku je toto místo velice oblíbené horolezci, kteří zde často podnikají své túry. V neposlední řadě se u Pantheonu pořádají různé akce, např. divadelní představení či koncerty.

Když se návštěvník přesune vzdušnou čarou o několik stovek metrů, ocitne se, na již výše zmíněných, Suchých skalách. Právě ty jsou svojí geologickou unikátností hojně navštěvovány jak návštěvníky, tak horolezci. Na vlastní nebezpečí je možné vylézt až na vrchol, kde je návštěvníkům nabídnut výhled na údolí Malé Skály. Okolí Suchých skal je také navštěvováno díky rozsáhlým borůvkám v létě a houbám na podzim.

Mimo kulturní a přírodní památky je Malá Skála často cílem cyklistů, koloběžkářů, inline bruslařů a dalších návštěvníků. Stalo se tak především díky vybudování cyklostezky Greenway Jizera. Cyklostezka v rozmezí Dolánky – Líšný láká cestou mezi lesy, ovčími pastvinami a také kolem řeky Jizery. Cyklostezka je využívána během celého roku, avšak zájem o ni logicky klesá v zimních měsících. Dalo by se říct, že se jedná o nejvyužívanější atrakci na Malé Skále, ročně zde projede tisíce lidí. S tím se pojí různé dopady na tuto trasu, které budou probrány níže. Cyklostezka je velkou výhodou pro lidi podnikající v CR na Malé Skále, např. půjčovny koloběžek či lodí jsou v plném provozu především přes letní sezónu. Mezi nejvýznamnější subjekty CR v oblasti půjčoven koloběžek a lodí patří Žlutá Plovárna, která provozuje obě služby, dále Koloběžky Český ráj a Půjčovna lodí a raftů Ostrov. Ve spojitosti s cyklostezkou je hojně využívána řeka Jizera, po které můžou návštěvníci sjet z Malé Skály do Dolánek a zpět se vrátit právě po cyklostezce – často se vyskytují hesla jako: „Nechce se vám pěšky? Půjčte si koloběžky!“, které lákají návštěvníky na využití těchto služeb.

V neposlední řadě je Malá Skála místem, kde se koná spousta kulturních akcí. Hlavní událostí letní sezóny je Maloskalská noc konaná koncem června, která nahradila dříve probíhající Benátskou noc. Tuto událost doplňuje tradiční neckyáda, kdy nejrůznější plavidla sjíždějí jez řeky Jizery. V souvislosti s řekou se na začátku jara spousta lidí sejde u otevírání Jizery. Velmi oblíbený je také festival dračích lodí. Přes léto lze navštívit různá divadelní představení a koncerty v areálu La Skala, který má nádherný výhled na Pantheon. Lze také navštívit Galerii Josefa Jíry umístěnou v Boučkově statku. Malá Skála může nabídkou také tradiční jarmark, kde lze vidět ruční výrobky a regionální produkty. Obec se také účastní akcí na zachování čistého životního prostředí, akce Uklid'me Malou Skálu se setkala s velkým úspěchem.

#### 4.4. Dopady cestovního ruchu na Malé Skále

Malá Skála je v dnešní době z pohledu CR velice vyhledávanou destinací. S tím se pojí řada dopadů, které omezují každodenní život místních obyvatel, především v letní sezóně. Autorka práce vyzorovala hned několik problémových oblastí. Všechny domněnky bude třeba ověřit na základě rozhovorů s vybranými respondenty (viz. níže).

Lze se shodnout, že jedním z nejzatěžovanějších míst je cyklostezka Greenway Jizera. Ročně projede na trase Dolánky – Líšný tisíce lidí, kteří začínají vyjíždět na kolech a koloběžkách zpravidla koncem května a končí koncem září. Velké množství návštěvníků cyklostezky se projevuje na přizpůsobování krajiny CR, kdy jedním z vlivů na přírodní prostředí je eroze. Názorným případem eroze je vyježděný pruh kolem zpomalovacích dlaždic, které jsou umístěny na trase mezi Rakousy a Křížky. Další vyježděný pruh se nachází jen o pár metrů dál, kdy si návštěvníci zkracují trasu přes louku namísto jízdy po určené cestě a ničí tak soukromý pozemek. Dalším problémem je zanechávání odpadků po trase cyklostezky, vzhledem k nedostatku odpadkových košů. V neposlední řadě je vhodné zmínit hluk, který vydávají právě návštěvníci cyklostezky.

Dalším velmi zatěžovaným místem je řeka Jizera, využívaná především ke splouvání lodí a raftů. V dřívějších dobách byla Jizera velice živou řekou, její průtok byl vysoký, ale díky klimatické změně a každoročnímu úbytku srážek pomalu, ale jistě vysychá. Nejvíce je to znát právě v letních měsících. Kromě úbytku vody je aktuálním tématem dopad na živočichy v řece. Díky každoročnímu zvyšování počtu lodí a raftů, které sjedou řeku, je zanecháváno určité množství odpadů v řece. Díky tomuto odpadu bylo před několika lety zaznamenáno masivní rozšíření řas, které se dříve v maloskalském úseku Jizery vyskytovaly jen zřídka. Další velký problém se taktéž pojí s frekventovaností sjíždění řeky – díky čím dál většímu počtu lodí a raftů a snižující se hladině vody lodě dřou o říční dno. Díky tomu se do vody odlamují hoblínky z plastových lodí, které jsou následně pojídány rybami a ostatními živočichy.

Dopravní situace v obci je další velmi aktuální problém, který zatěžuje především střed obce již několik let. Malá Skála nabízí hned několik parkovišť – dvě menší u obecní sokolovny a základní školy, dále centrální parkoviště přímo pod Pantheonem, které je zpoplatněné a nedokončené. Je možné, že návštěvníkům připadá daleko od centra, tudíž ne všichni na něm zaparkují a namísto něj se snaží najít místo ve středu obce. Tím vzniká velký dopravní uzel, protože ve středu obce je velice omezené množství parkovacích míst. Tento fakt spoustu návštěvníků ignoruje a parkuje na místech, kde to není povoleno, například na silnici, kudy potřebují projet jiná auta. Díky této nekázní mnoho místních občanů nesčetněkrát nemohlo

vyjet autem ze svých pozemků, tudíž se vedení obce v roce 2018 rozhodlo namalovat žluté čáry, které zakazují na určitých místech parkovat. V souvislosti s tím také nechaly zřídit další dopravní značky určující směr parkoviště a pokyny pro parkování v obci. Díky přehlcení aut a návštěvníků je často těžké se dostat ke svému bydlišti, situace je kritická především při snaze projet jednosměrnou ulicí mezi Boučkovým statkem a Infoshopem Vejměnek, kde lidé ignorují skutečnost, že se nachází na obecní komunikaci, a nikoliv v pěší zóně či na cyklostezce.

S dopravní situací ve středu obce se pojí častá bezohlednost návštěvníků, kteří ne zřídka chodí prostředky silnic namísto využití chodníků. Jak již bylo zmíněno výše, návštěvníci ignorují dopravní značení v obci, které bylo ještě navýšeno o další značky a značení přímo na silnici. Problematický průjezd jednosměrnou ulicí způsobuje časté dopravní kolize, kdy koloběžkáři, cyklisté a další návštěvníci nerespektují příkázaný směr jízdy a namísto dodržování směru této jednosměrky vjíždějí do protisměru na velice frekventovanou silnici, na které z tohoto bodu není dobře vidět.

Dopravní situaci v obci značně ztížilo půjčování koloběžek. Jako první začal podnikat v tomto odvětví Jiří Boháč, který zřídil Koloběžky Český ráj jako jeden z produktů informačního centra Infoshop Vejměnek v roce 2011. Jak to tak bývá, jedinečný nápad nezůstane jedinečným nápadem dlouho a brzy se inspirovalo několik dalších subjektů ČR, jako další následovala například Žlutá Plovárna, která zvládla tento produkt masově zpropagovat.

Ohniskem dopadu hluku je autokemp Ostrov, který je v provozu především v letní sezóně. Je velice oblíbený především batůžkáři a vodáky, kteří se nachází v bezprostřední blízkosti Jizery. Po častých stížnostech na rušení nočního klidu byl zřízen noční hlídač, který dohlíží na pořádek.<sup>12</sup>

#### **4.5. Analýza rozhovorů**

Rozhovor byl zvolen jako hlavní metoda pro zjištění důležitých dat. Jako respondent č. 1 byl zvolen starosta Malé Skály Michal Rezler, protože právě on je díky své pozici nejvíce zainteresovaný do problematiky CR. Respondentem č. 2 se stal správce Pantheonu Ing. Jiří Šťastný, který tráví většinu léta na Pantheonu a jako bonus bydlí na trase cyklostezky ve středu obce. Bylo tedy možné zhodnotit situaci jak na Pantheonu, tak i přímo v obci. Respondentkou č. 3 se stala Jana Dufková, řadová občanka, která není nijak v CR zainteresovaná, ale bydlí ve středu obce, a tudíž dokázala podat výpověď o tom, jak tuto problematiku vnímají místní obyvatelé.

---

<sup>12</sup> Fotografie dokreslující situaci na Malé Skále viz přílohy.



Respondentům byly pokládány následující otázky:

1. Jak lze hodnotit úroveň cestovního ruchu v obci? Jmenujte klady a zápory pro obec nebo její obyvatele. Co se na Malé Skále díky cestovnímu ruchu zlepšilo a zhoršilo?
2. Jak se v posledních 10 letech změnil přístup managementu k cestovnímu ruchu a jeho dopadům? Změnilo se něco?
3. Jaké kroky podniká Malá Skála k minimalizaci dopadů cestovního ruchu?
4. Má cestovní ruch vliv na místní obyvatele? (využívání služeb, xenofobie, ...)
5. Jak vnímáte chování návštěvníků v průběhu celého roku?
6. Jakými prostředky je propagovaný cestovní ruch na Malé Skále? (plakáty, sociální sítě) Je propagace dostatečně lákavá?
7. Mají výnosy z cestovního ruchu vliv na ekonomiku Malé Skály? Jsou peníze do cestovního ruchu vhodně investovány? Do čeho se investuje nejvíce?
8. Je fakt, že Malá Skála je součástí CHKO, omezující či naopak?
9. Spolupracují zde aktéři cestovního ruchu? Pokud ano, jak?
10. Která místa jsou na Malé Skále nejnavštěvovanější? Která místa jsou nejvíce zatěžována? Lze říct, že je v obci něco výjimečného, co nikde jinde nelze najít?
11. Bylo vybudování cyklostezky Greenway Jizera správné rozhodnutí? Jsou její dopady spíše pozitivní nebo negativní?
12. Je půjčování lodí a koloběžek v rámci udržitelnosti? (eroze, zanechávání odpadků)
13. Jaká je aktuální dopravní situace v souvislosti s častým nedodržováním značek, parkování na žlutých čárách apod.? Jaká opatření by mohla ulehčit zatěžování středu obce?
14. Jaký vliv mají na Malou Skálu ubytovací zařízení? Vyskytuje se zde spousta apartmánů i hotely. Je tím pádem znát razantní nárůst návštěvníků?
15. Probíhá zde několik akcí – Maloskalská noc, otevírání Jizery, úklid Malé Skály či festival dračích lodí. Přitahují tyto akce návštěvníky?
16. Je na Malé Skále dodržován noční klid?
17. Myslíte si, že by v budoucnu měl být omezen počet návštěvníků?

Na úvod bylo důležité zjistit klíčovou otázku a to, jak respondenti hodnotí úroveň cestovního ruchu v obci Malá Skála a jaké jsou klady a zápory plynoucí z CR. Všichni tři dotázaní se shodli na tom, že v posledních letech došlo ke značenému zvýšení CR, ať už z důvodu vybudování cyklostezky Greenway Jizera či díky zvýšení nabídky volnočasových aktivit (půjčování koloběžek, lodí apod.). Respondent č. 1, tedy starosta obce, hodnotí cyklostezku spíše pozitivně, jako bezpečnou, ale dle jeho slov velmi zatěžuje obec samotnou. S tím souvisí odpověď respondentky č. 3, tedy podnikatelky Jany Dufkové, která hodnotí jako záporné nedokončení zmíněné cyklostezky směrem do Železného Brodu. Tím pádem se všichni cyklisté či pěší návštěvníci musí nutně koncentrovat na Malé Skále v centru obce, což ji velmi zatěžuje. Respondent č. 2 pak k negativům dodává jistou neochotu podnikatelských subjektů na jakékoliv domluvě a dle jeho slov se ani vedení obce dostatečně nesnaží řídit CR. Na druhou stranu uvádí, že Malá Skála má vzhledem k CR dozajista co nabídnout. Respondent č. 2 si postesknul nad faktem, že v CR nepodnikají místní obyvatelé. S tímto tvrzením se dá souhlasit pouze částečně, protože bylo zjištěno, že celá řada místních podniká právě v CR. Dále se otázka dotýkala toho, zda došlo díky CR ke zlepšení či zhoršení situace na Malé Skále. Respondent č. 1 zastává názor, že zlepšení nastalo především u služeb, protože je to častým zdrojem příjmu pro podnikatele na Malé Skále. Respondent č. 2 se s tímto tvrzením ztotožnil. Respondentka č. 3 hodnotila zlepšení v otázce prestiže, protože na Malou Skálu již není nahlíženo jako na anonymní vesnici. S názorem, že zhoršení v životě místních občanů nastává ve středu obce a v dopravní situaci, se ztotožnili prakticky všichni dotázaní. Respondentka č. 3 uvedla zlepšení v dopravní situaci namalováním žlutých čar. Respondent č. 2 doplnil, že střed obce by měl být uzavřený alespoň o víkendech.

V pořadí druhá otázka nabídla pohled na management CR obce v posledních deseti letech a jeho změny. Respondent č. 1 zmiňoval nárůst povinností pro obec. Také uvedl nízký příjem z CR, který pochází pouze z ubytovacího poplatku. Respondentka č. 3 s tímto tvrzením souhlasila a doplnila, že pro obec je velkou zátěží zvýšení počtu odpadu, který je rozepisován na místní občany. Také doplnila, že díky péči o odpad vyhrála obec několikrát soutěž Obec roku se tříděním odpadu. Respondent č. 2 se domnívá, že se v obci moc nezměnilo a to proto, že CR není pro obec prioritou.

Další otázka se snažila zjistit, jaké kroky podniká obec Malá Skála k minimalizaci dopadů CR. Hlavní zjištění se týkaly parkovacích a odstavných ploch, v neposlední řadě opět odpadků. Respondent č. 1 nastínil situaci, kdy obec vyznačila zakázané zóny parkování a v návaznosti na to se snažila domluvit s městskou policií v Turnově, která by dojížděla na občasné hlídky v letních měsících a pokutovala by neukázněné řidiče. Z osobní zkušenosti lze říct, že policie

příliš často do obce nedojížděla. Respondent č. 1 dále doplnil, že se obec snaží o vybudování veřejných toalet, kde však chybí personál, který by je průběžně uklízel, a tak mohou být otevřeny pouze za přítomnosti obsluhy parkoviště. Respondent č. 2 zmínil nedostatek odpadkových košů. Respondentka č. 3 pouze doplnila, že se obec snaží uklízet, ale spíše vlaje za událostmi.

V pořadí čtvrtá otázka se věnovala vlivu CR na místní obyvatele. Všichni respondenti se shodli, že CR má jasný vliv na místní obyvatele, především ve středu obce, kde často panuje velký hluk. Respondent č. 2 konstatoval, že pozitivní vliv se projevil na podnikání místních obyvatel, kteří otevřeli mnohá restaurační zařízení. Respondent č. 1 k této situaci doplnil, že místní obyvatelé se každoročně těší na první podzimní mlhy, toto tvrzení potvrzuje i respondentka č. 3, která také tvrdila, že Malá Skála znehodnocuje svůj kapitál díky množství návštěvníků, které nelze regulovat. Jako příklad uvedla Špindlerům mlýn, kde například vznikly uzávěry. Toto opatření však není na Malé Skále možné, protože obec je průjezdná z několika stran.

Chování návštěvníků v průběhu celého roku je v zásadě ukázněné, ale najdou se jisté výjimky. Respondentka č. 3 dokreslila situaci červnovými pobyty, které jsou vyhledávané hlavně školami či firmami, které zde pořádají různé akce či teambuildingy. Tito návštěvníci dělají větší hluk a nepořádek než ti, kteří přijedou v červenci nebo srpnu. Situaci potvrdil respondent č. 1, který jako opatření navrhuje zřízení místní policie. Její celoroční provoz by však zřejmě byl nad finanční možnosti obce. Respondent č. 2 se snažil situaci uklidnit faktem, že na Pantheon chodí ukáznění návštěvníci.

Mezi další klíčové body výzkumu patřila samotná propagace Malé Skály. Respondent č. 1 se domníval, že reklama je dostatečně lákavá a s respondentem č. 2 se shodli, že již další není potřebná. Respondent č. 1 doplnil, že propagace celého Českého ráje a tím pádem i Malé Skály zřizuje Sdružení Český ráj. Respondent č. 2 upřesnil, že není žádný portál, který by propagoval obec. Naopak, každý subjekt CR si zviditelnění zařizuje sám. Respondentka č. 3 s tímto tvrzením souhlasila a doplnila, že Malá Skála se pyšní povedenými webovými stránkami, což je dobrý základ.

Další otázka se zajímala o výnosy z CR, jejich investování a vliv na ekonomiku Malé Skály. Respondent č. 1 uvedl nízký příjem z CR, který plyne jenom z ubytovacího poplatku, který činí 20 Kč za osobu za noc. Jako osudnou zmínil smlouvu uzavřenou v roce 1996, která udává roční nájem 100 Kč za pozemek Žluté Plovárny, jejich roční výnosy jsou mnohem vyšší než náklad na pronájem. Dále uvedl množství odpadu, které je nyní vyváženo častěji, než tomu bývalo dříve. Respondentka č. 3 také zmínila nevyhodně uzavřenou smlouvu

a doplnila, že obec na druhou stranu dobře promýšlí, kam finanční prostředky zainvestovat. Jako příklad poslouží oprava střechy základní školy, výstavba nové zubní ordinace a v neposlední řadě výměna starých lamp veřejného osvětlení za nové. Respondent č. 2 stále doufá, že výnosy z Pantheonu se do něj budou vracet, protože je potřeba rozsáhlých oprav.

V pořadí osmá otázka se zajímala, zda je pro obec omezující být součástí CHKO. Respondenti se vesměs shodli, že to není omezující. Respondent č. 1 však doplnil, že omezující jsou zatrhnutí různých návrhů, které by ulehčily přírodnímu prostředí, například regule snažící se o snížení počtu lodí na Jizeře. Vedení CHKO tento návrh okomentovalo tak, že je potřeba provést řádnou studii – dá se tedy říct, že vedení CHKO ignoruje tuto problematiku a tvrdí, že je třeba pevného podkladu, aby mohlo provádět taková opatření. Respondentka č. 3 jen zmínila vděčnost, že CHKO nezasahuje do zastavěné části obce.

Výzkum se také věnoval spolupráci aktérů CR. Respondent č. 1 uvedl, že Infoshop Vejměnek měl dříve snahu spolupracovat s ubytovacími zařízeními a shromažďovat od nich volnou kapacitu, kterou by následně mohli nabízet. Na počátku zde byla iniciativa spolupráce, nyní však spíše každý jedná sám za sebe. Tvrdil, že spolupráce subjektů nastává ve chvíli, kdy má již každý vyčerpanou kapacitu (koloběžek, lodí atd.) a nemůže poskytnout další. Pouze v tomto případě doporučí někoho jiného. Respondent č. 2 se naopak domníval, že spolupráce zde funguje a jeho osobní zkušenosti vypovídají pozitivně. Respondentka č. 3 shrnula de facto oba předešlé názory, že subjekty nejdou proti sobě a spolupracují, je zde ale cítit konkurence a dříve byla spolupráce aktivnější, než je tomu dnes.

Další otázka se věnovala nejnavštěvovanějším a nejzatěžovanějším místům na Malé Skále. Respondent č. 1 uvedl jako nejvytíženější oblast cyklostezku Greenway Jizera a hrad Vranov, s navazujícím hřebenem na Frýdštejn. Cyklostezku zároveň uvedl jako nejvíce navštěvovanou. S tímto tvrzením souhlasila respondentka č. 3 a zároveň doplnila celkově vytíženou řeku Jizeru společně se středem obce. Respondent č. 2 uvedl jako nejnavštěvovanější a nejzatěžovanější také střed obce a shrnul, že se vše odehrává kolem Boučkova statku. Mezi výjimečná místa respondenti zařadili hlavně památky, například hrad Vranov a nádhernou okolní přírodu. Respondentka č. 3 hovořila o tom, že ve chvíli, kdy návštěvníci sjíždí z kopce z Turnova, naskytne se jim nezapomenutelný pohled na Pantheon a následně Suché Skály a hrad Frýdštejn.

Jak bylo zjištěno, mezi ohnisko dopadů CR se řadí cyklostezka Greenway Jizera. Výzkum se dotazoval, zda bylo rozhodnutí o jejím vystavění správné a jestli jsou její dopady spíše pozitivní či negativní. Respondent č. 1 se domníval, že přes zátěž bylo vybudování cyklostezky správné rozhodnutí, díky kterému se obyvatelé části obce Křížky nyní dostanou bezpečně do obce. Respondent č. 2 uvedl jako pozitivní, že před jejím vybudováním byl v obci klid. Jako

negativní vnímal její nedokončení až do Železného Brodu, protože nyní se lidé „zaseknou“ na Malé Skále. Respondentka č. 3 viděla situaci rozdílně pro ty, co pěstují volnočasové aktivity, a pro místní obyvatele. Jako negativní taktéž zmínila neprotažení stezky až do Železného Brodu. Na druhou stranu vnímala pozitivně možnost zimních procházek, které dříve nebyly realizovatelné, protože lidé museli chodit po hlavní silnici či podél železniční trati. Souhlasila s respondentem č. 1, že obyvatelé Křížek dojdou bezpečně a pohodlně do obce.

Dalším důležitým bodem výzkumu bylo zjištění, zda je půjčování lodí a koloběžek v rámci udržitelnosti. Respondent č. 1 a respondentka č. 3 se shodli, že přírodu ohrožující je půjčování lodí při nízké hladině řeky. Respondentka č. 3 zároveň doplnila, že díky nízké hladině drhnou lodě o dno a do vody se tak dostávají malé plastové šupinky, které jsou následně pojídány rybami. Nadějí je známý rybář, který spolupracuje s CHKO a snaží se zařídit regule povolující vyjet na řeku či nikoliv. Respondent č. 2 navrhnul zpoplatnění pozemku vedle Boučkova statku, kam najíždějí půjčovny lodí svými auty s loděmi.

Dalším stěžejním bodem je dopravní situace v obci. S ní souvisí časté nedodržování značek a parkování na žlutých čárách. Tato otázka se také snaží najít opatření, která by mohla ulehčit zatěžování středu obce. Respondent č. 1 opět zmínil zavedení policie a doplňuje, že lidé nedodržují platnou legislativu. Respondent č. 2 uvedl jako přední nedostatek malé množství záchytných parkovišť v obci a řádní dopravní značení, které nedokáže návštěvníky srozumitelně informovat o parkovištích. Na rozdíl od respondenta č. 1 není zastáncem pokutování. Respondentka č. 3 zmínila namalování žlutých čar a vznik dopravního značení zakazující parkovat mimo označená místa jako velké ulehčení obci. Podobně jako respondent č. 1 se přiklonila k obecnímu policistovi a tvrdí, že lidé jsou pohodlní a nechce se jim zajíždět na centrální parkoviště a zaplatit symbolický poplatek.

Další otázka se zajímala o vliv ubytovacích zařízení na Malou Skálu a zda je znát razantní nárůst návštěvníků. Všichni se shodují, že počet návštěvníků narostl, respondenti č. 1 a 2. se domnívají, že razantně. Respondentka č. 3 není ve stanovisku tak radikální. Respondent č. 1 dále doplnil, že díky ubytovacím poplatkům lze říct, že kapacita ubytovacích zařízení se nemění a jako výhodu zmínil vracení se stálých návštěvníků. Respondent č. 2 se domníval, že je možné nabídnout kulturní akce, které přitáhnou návštěvníky a které dokážou, že obec nebude vnímána jako přelidněné místo. Ocenil by, kdyby provozovatelé ubytovacích zařízení zpracovali návrhy na výlety pro návštěvníky. K této připomínce lze dodat, že již nyní provozovatelé nabízejí různé letáčky a mapky, jak bylo zjištěno. Respondentka č. 3 situaci komentovala tak, že nárůst je způsoben projíždějícími a jednodenními návštěvníky, jako příklad zmínila již výše zmíněné školní výlety a teambuildingy, kterým Malá Skála nabízí ideální prostor pro trávení času –

ubytování v autokempu Ostrov či sportovní vyžití. Podobně jako respondent č. 1 si chválila vracení se návštěvníků.

Malá Skála je velmi kulturně založenou obcí, probíhá zde například Maloskalská noc, otevírání Jizery, úklid Malé Skály či festival dračích lodí. Bylo důležité zjistit, zda tyto akce přitahují návštěvníky. Všichni respondenti se shodli, že tyto akce návštěvníky skutečně přitahují. Respondent č. 1 vyzdvihnul, že návštěvníci do obce zavítají především za pěkného počasí, respondent č. 2 naopak tvrdil, že se nejedná o masivní davy. Respondentka č. 3 doplnila jako další akci Maloskalský jarmark, který začínal komorně, avšak i z něj se stala masová akce.

Předposlední otázka se zajímala o dodržování nočního klidu v obci. Respondent č. 1 přiznal, že noční klid dodržován spíše není. Jako příklad uvedl autokemp Ostrov, kde dříve býval velký hluk, ale ten byl eliminován nočním hlídačem, který dohlíží na situaci. Také doplnil, že hluk často dělají lidé, kteří jdou z restauračních zařízení. Respondent č. 2 se domníval, že noční klid je dodržován, ale velice razantně se vymezil ohledně ohňostrojů. Byl značně nespokojený s tím, že návštěvníci přijedou na Malou Skálu, dělají hluk a střílejí petardami. Jako dokreslení příběhu zmínil zkušenost, kdy na Silvestra 2018 navštívil Suché skály a po cestě domů lesem lítala splašená divoká zvěř, která byla v šoku z obrovského množství ran a hluku. Respondentka č. 3 komentovala situaci tak, že až na výjimky je noční klid dodržován. Záleží na návštěvnících a opět uvedla rozdíl mezi červnovými pobyty a ryze prázdninovými, kdy přijedou rodiny s dětmi. Soudí, že restaurační zařízení zavírají v čas a zabraňují tak vysoké míře hluku.

Konečně, poslední otázkou bylo, zda by měl být v budoucnu omezen počet návštěvníků. Všichni respondenti se shodli, že si nedovedou představit způsob, kterým by bylo možné dosáhnout omezení návštěvníků. Respondent č. 1 se dokonce setkal s názory, kdy návštěvníci příště přehodnotí čas jízdy po cyklostezce Greenway Jizera kvůli množství návštěvníků. Respondent č. 2 doplnil, že si dovede představit omezení návštěvníků hradu, a naopak si myslí, že Malá Skála by mohla nabídnout více než nyní. Respondentka č. 3 optimisticky hleděla do budoucnosti, kdy by mohla být cyklostezka prodloužena až do Železného Brodu. Na závěr doplnila, že pokud se nic v obci nestane, například nedojde k dopravní nehodě či k úrazu turistů, omezení nenastanou.

#### 4.5.1. Rozhovory v plném znění

##### Respondent č. 1

1. **Jak lze hodnotit úroveň cestovního ruchu v obci? Jmenujte klady a zápory pro obec nebo její obyvatele. Co se na Malé Skále díky cestovnímu ruchu zlepšilo a zhoršilo?**

**Odpověď:** „Tak v poslední době došlo k značnému nárůstu cestovního ruchu, ten se ještě zvýšil v podstatě s vybudováním stezky Greenway Jizera, která sem přivedla další turisty v podobě cyklistů. Na jednu stranu je bezpečná pro cyklisty, na druhou stranu je to určitá zátěž pro území a někdy už si myslím, že až větší, než by měla být, ale v podstatě není možno ji jakkoliv regulovat. Asi se zlepšily služby, protože samozřejmě se k tomu nabalila spousta podnikatelů, pro které je to zdroj příjmu. A co se zhoršilo, zhoršilo se hlavně ve středu obce žití místních občanů, protože v podstatě přes tu turistickou sezónu přišli prakticky o všechny klid.“

2. **Jak se v posledních 10 letech změnil přístup managementu k cestovnímu ruchu a jeho dopadům? Změnilo se něco?**

**Odpověď:** „Obec, jak jsem už tady zmínil, tak s tím má víc starostí. Mně vždy vadí, když přijdou novináři nebo někdo, tak řeknou: „Vy tady máte lidi, ta obec si žije, ta má příjem z cestovního ruchu.“, ale pro obec příjem z cestovního ruchu je v podstatě jen z ubytovacího poplatku, protože daně, které odvedou podnikatelé, ty se přerozdělují v rámci rozpočtového určení daní.“

3. **Jaké kroky podniká Malá Skála k minimalizaci dopadů cestovního ruchu?**

**Odpověď:** „Snažíme se vybudovat odstavné plochy, bohužel nekázeň některých řidičů nám toto úsilí kazí, protože ve středu obce ta parkovací místa chybí a přesto, že jsme udělali nebo vyznačili zónu zákaz parkování mimo vyznačená parkoviště, kterých tedy je málo, v podstatě tady část za Boučkovým statkem, pak u školy a u sokolovny, tak to spoustu řidičů nedodrhuje a jediné, co na to platí, tak je represe. Mám uzavřenou smlouvu s městskou policií v Turnově, která sem bude občas v letních měsících zajíždět. Bohužel, samozřejmě je to policie města Turnova, takže my jsme až na druhém místě. Ono už to částečně platilo od loňského léta, jenže sem moc nezajížděli, protože v Turnově byly velké stavební práce, takže přednostně řešili dopravu tam. Jinak jsme se ještě snažili vybudovat, to už tedy v minulosti s tím nárůstem cestovního ruchu, WC na parkovišti. Je to bohužel zase trošku škoda takového toho přístupu v Česku, že člověk

nemůže zajistit nějakou paní, která by to dvakrát denně šla uklidit a doplnit věci, protože kdybychom to nechali otevřené stále, tak to bude fungovat tak týden. Ale bylo by to ideální, takhle my to máme otevřené jen pokud je tam obsluha parkoviště.“

**4. Má cestovní ruch vliv na místní obyvatele? (využívání služeb, xenofobie, ...)**

**Odpověď:** „Já si myslím, že je značný, hlavně v tomto středu, protože jsou tady případy, že mu auto zastaví nesmyslně před výjezdem a nemůže vyjet, každopádně jak už jsem říkal, souvisí to trochu s tím hlukem. Nedávno jsem četl nějaký článek, který už i vadí obyvatelům Prahy, že tam je víc turistů jak jich samotných, tak to s tím je, no. Setkal jsem se i s názory, když vlastně vylezlo první jarní slunko a najely sem ty hordy turistů, tak ti lidé říkají: „Už aby byl podzim.“

**5. Jak vnímáte chování návštěvníků v průběhu celého roku?**

**Odpověď:** „Já musím říct, že řada těch návštěvníků je ukázněných a tak, jak to ve společnosti je, tak pak přijde skupinka, která si myslí, že jim patří Skala, a že je na ně každý zvědavý a hulákají tady ve 2 v noci a vůbec neberou ohled na to, že lidé druhý den vstávají do práce. Bohužel bez té policie těžko s tím něco dělat, na druhou stranu my si policii jako sami zřídit by bylo nad naše finanční prostředky, protože pro nás je zajímavá tak nějak od víkendů v květnu a pak přes ty prázdniny.“

**6. Jakými prostředky je propagovaný cestovní ruch na Malé Skále? (plakáty, sociální sítě). Je propagace dostatečně lákavá?**

**Odpověď:** „To si myslím, že je dostatečně lákavá. A jako já už se skoro bráním propagaci kromě teda kulturních akcí, protože teda jak jsem říkal, už to tady je přeplněné, takže abych dával nějaké inzerce do něčeho, to by bylo asi mrhání prostředky. Jinak, obec je členem Sdružení Český ráj, a to v podstatě zajišťuje propagaci celého Českého ráje, takže tam jsou i zmínky o Suchých skalách, o hradu Vranov, o galerii v Boučkově statku a podobně.“

**7. Mají výnosy z cestovního ruchu vliv na ekonomiku Malé Skály? Jsou peníze do cestovního ruchu vhodně investovány? Do čeho se investuje nejvíce?**

**Odpověď:** „Když bych to měl porovnat, tak v podstatě my máme z cestovního ruchu, tak jak jsem říkal, vzhledem k tomu, že daně jsou rozdělovány podle rozpočtového určení daní, takže my máme příjem v podstatě jenom z toho ubytovacího poplatku, který v letošním roce byl zvýšen na možnost až 21 Kč a od příštího roku by to mělo být až



50 Kč, my jsme dali 20 Kč, aby se to lépe počítalo. Jinak do té doby jsme měli 13 Kč ubytovací poplatek a 2 Kč z lůžka. To tedy dneska padlo a jmenuje se to už jen „místní poplatek z pobytu“. Tak samozřejmě s cestovním ruchem máme velké množství odpadu. Když jsem tady začínal v roce 2010, tak venkovní koše kluci svázeli jednou týdně a dneska už to nestačí, dneska je to už třikrát a někdy i pětkrát týdně. Mohl by být větší příjem z pozemku Žluté plovárny a doufám, že bude. Budeme moct trošku to tam regulovat, ona s nimi není prakticky žádná domluva, co se týče vjezdu aut, protože tam už to je opravdu cyklisti, koloběžky, pěší turisté, kočárky do toho a teď nám tam jezdí auta. My jsme chtěli, dobře, má tam ubytování, tak ať tam můžou zajet ti, co jsou ubytovaní, ale přijde mi zbytečné, aby tam jel někdo, kdo jde využít to lezecké centrum a pak zase odjel, když může využít parkoviště a přejít přes lávku. Jinak tam je bohužel nevýhodná smlouva z roku 96, kdy obec vstoupila do společnosti s ručením omezeným Žlutá plovárna, v té době to byla celá řada podnikatelů, umělců, a i Sokol Malá Skála, každý měl nějaké akcie. Pak se to různě přeprodovalo, a nakonec tam jsou tři akcionáři – obec, pan Bauer, který je majitel firmy Sundisk, která tam dneska ten cestovní ruch provozuje, a pan Schubert. Obec do toho vstoupila pozemky za roční nájemné 100 Kč s tím, že tedy po těch 30 letech, v roce 2026, bude obec povinná odkoupit stavby za nějakou zůstatkovou hodnotu a pokud, tam to je v té smlouvě, pokud by je neodkoupila, tak je povinna prodat ty pozemky. Neberu teď ani tu nevýhodnost, protože v roce 96 ten záměr umělců byl, aby to bylo místo, kam lidé přijdou, koupí si pivo a párek, roztáhnou si deku a vykoupou se, a byli tam asi nějaké dvě pramičky. Bohužel teď se z toho stal ten byznys splouvání Jizery, takže jsme zákonitě z toho chtěli víc peněz, i jsme to řešili s právníky, ale tam těch možností moc není, jedna z nich je vystoupit ze Žluté plovárny, když jsme se pak dostali k tržnímu nájemnému, ale ztratili bychom už úplný vliv nad nějakou regulací tam, nebo soudní cestou, a to se obávám, že by dřív rok 2026 nastal, než by soudy něco vyřešily. Takže se to nechalo tak a snažili jsme se udělat takové dohádovací jednání, tak jsme říkali, aby nám aspoň 50 tisíc ročně z toho, protože to mám spočítané, že to je jedna ta flotila, co sjede, ale myslím si, že by je to úplně ekonomicky nezruinovalo, ale bohužel s nimi nebyla řeč. Ještě pro informaci, moc lidí neví, že v té smlouvě z 96, tak obec měla právo veta, co se týče braní úvěru a jakýkoliv staveb. To je jediné dobré, co tam bylo. My jsme minoritní, a i kdybychom se dohodli s Martinem Bauerem, tak jsme furt minoritní, majoritu má pan Schubert. Teď tam bylo to právo veta na braní úvěrů, na stavby, a to je dobře, protože by mohlo dojít k tomu, že oni by se domluvili, udělala by se nějaká stavba, teď řeknu za 5/10 milionů a nastal by

rok 26, obec by neměla na to odkoupení a v tu chvíli by musela prodat pozemky. A když se měnily ty takzvané společenské smlouvy v souvislosti s Novým občanským zákoníkem smlouvy, tak oni přišli s návrhem a já jsem si tenkrát všiml, že z toho to právo veta zmizelo. Tak jsem šel za právníkem a on mi říká: „To je dobře, že jste si toho všiml, oni by tam mohli dělat cokoli a vy byste pak o to přišli. Náhodou to zmizelo.“

#### 8. Je fakt, že Malá Skála je součástí CHKO, omezující či naopak?

**Odpověď:** „Tak v některých věcech ano, v některých věcech ne, nelze říct tak, ani tak. Já osobně jsem v těchto věcech pro ochranu přírody, ale myslím si, že to pak je spíš jakoby ke škodě vůči lidem. Tady třeba co se týče výstavby, že si myslím, že o těchto věcech by měla rozhodovat ta samospráva a my jsme tady měli určitou vizi, kam ještě baráky se pustí a tu jsme přijímali, a v podstatě to se jedná třeba tady o Mezátí, kde by nám to nevadilo, protože tam ta zástavba je, ale v podstatě to pak CHKO zatrhlo, na druhou stranu jsem si myslel, že od nich bude větší podpora, já jsem třeba v roce 2015 uvolil takovou trošku iniciativu o omezení vodáctví, ne vysloveně omezit počtem nebo tak, ale to byl vlastně první suchý rok a to jsem viděl, jak tady dřou lodě, v podstatě až k Boučkovu statku to nebylo splavné, pak kousek jeli a v Rakousích se odehrávalo totéž, takže jsem měl takový určitý nápad omezit to, aby někdo řekl výši hladiny, která se měří v Železném Brodě, kdy ještě mohou jezdit a kdy ne a pak by se prostě, to je jedno, ať už světlo nebo by se vyvěsil nějaký prapor a v tu chvíli by se nejezdilo. Psal jsem na dozor ministerstva vnitra, zda to můžeme upravit vyhláškou, tam mně odepsali, že nikoliv, protože to řeší zákon, jenže zákon to řeší tak, že to zakázat v podstatě nejde a ať se obrátím na životní prostředí, tak jsem se na něj obrátil, ti mi do dneška neodpověděli, přitom to bylo poslané datovou schránkou a potom jsem to řešil ještě prostřednictvím kraje, kdy tam vznikla pracovní skupina a výsledkem bylo to, že se musí provést studie, jestli to opravdu škodí a mně v tu bylo totiž líto rybářů, kteří sami chodí takzvaně brodit o dva měsíce déle, než jim ukládá rybářský zákon a přitom pak tady to přebrojí taková masa. Byly tady dělané propočty v rámci té studie a tam za hezkého dne vyšlo, že může sjet 800 až 1200 lodí a myslím, že v minulém roce Sdružení Český ráj sčítalo a tam to o těch svátcích v červenci bylo myslím asi 500-600 lodí. Ta studie, kterou odhadovali k ideálním slunečním dnům o prázdninách, tak skutečně 800 až 1200 lodí a raftů sjede. Takže já jsem tohle chtěl, nicméně tam vznikla studie, výsledkem bylo, že tahle činnost, když bude pokračovat, že do budoucna může být Jizera mrtvou řekou, ale výsledek z toho nebyl žádný. Teď se rozjíždí znova další studie a je to tedy už v rámci CHKO,

měli jsme tady vstupní jednání, protože oni tvrdí, že nemohou něco zakázat nebo regulovat, aniž by měli průkaznou studii.“

**9. Spolupracují zde aktéři cestovního ruchu? Pokud ano, jak?**

**Odpověď:** „Já si myslím, že taková ta spolupráce tady moc není, většina z nich je na svém písečku. Můžu třeba říct ze začátku, když tady vzniklo infocentrum, tak oni tehdy k tomu neměli tu půjčovnu koloběžek a živili se prodejem kávy a drobného občerstvení, a přitom ty informace tady poskytují, tak tenkrát měli takový záměr, že by shromažďovali od ubytovatelů volnou kapacitu a že by ji nabízeli, jestli by jim z toho nějaké procento dali na jejich činnost a ta vůle tam nebyla. Já si myslím, že tady je Žlutá plovárna a pak je ten zbytek, tu berou jako tu kamennou půjčovnu a pak je ten zbytek. Ten zbytek, když třeba mu někdo zavolá, že by potřeboval pět lodí a on už je nemá, tak zase zavolá jinému, jestli je nemá. Takhle si oni pomáhají mezi sebou.“

**10. Která místa jsou na Malé Skále nejnavštěvovanější? Která místa jsou nejvíce zatěžována? Lze říct, že je v obci něco výjimečného, co nikde jinde nelze najít?**

**Odpověď:** „Nejnavštěvovanější asi bude hrad Vranov, pominuli tu cyklostezku, protože po ní proudí asi nejvíc lidí, ale jako takový, tak bych řekl, že to je ten hrad Vranov a potom ten hřeben, který nabízí zase ještě shlédnutí dalšího hradu Frýdštejn, popřípadě na Kopaninu. Nejzatěžovanější je cyklostezka. Já bych řekl, že výjimečná je spousta památek a okolní nádherná příroda.“

**11. Bylo vybudování cyklostezky Greenway Jizera správné rozhodnutí? Jsou její dopady spíše pozitivní nebo negativní?**

**Odpověď:** „Já ji přes tu zátěž beru jako dobré rozhodnutí, obci třeba pomohlo propojení části Křížky tím přemostěním, protože tam žije dost lidí a dost lidí a v podstatě, když chodili do obce, pokud ne autem, tak za svodidly, kde to bylo až nebezpečné.“

**12. Je půjčování lodí a koloběžek v rámci udržitelnosti? (eroze, zanechávání odpadků)**

**Odpověď:** „To půjčování lodí za nízkého stavu hladiny podle mě jednoznačně likviduje přírodu. Co se týče té cyklostezky, je to o jednotlivcích, bohužel, když je to přes louku vyježděné, tak to tam strihne každý. Trošku to nechápu, když se jdou projet, tak by měli hledat, aby se projeli víc, a ne si to zkracovali.“

**13. Jaká je aktuální dopravní situace v souvislosti s častým nedodržením značek, parkování na žlutých čárách apod.? Jaká opatření by mohla ulehčit zatěžování středu obce?**

**Odpověď:** „Jedině ta policie. Dneska lidé nebo vůbec nějaké takové vnímání platné legislativy překračování, bohužel to moc lidé nedodržují a musím říct, že často ne ani cizinci, kteří naopak by si to doma nedovolili.“

**14. Jaký vliv mají na Malou Skálu ubytovací zařízení? Vyskytuje se zde spousta apartmánů i hotely. Je tím pádem znát razantní nárůst návštěvníků?**

**Odpověď:** „Tak ten nárůst návštěvníků je určitě, na druhou stranu ta kapacita poslední dobou je plus mínus stejná, to vidíme i podle těch poplatků, že zas těch nových kapacit moc nevzniklo, ale přes léto tady sehnat ubytování je složité. Já vím, že jednou jsme tady chtěli dělat nějaký třídní sraz, tak jsem zkoušel Ivu<sup>13</sup> a ona říká: „Hele, to musíš přijít už v září“, protože ona tam má spoustu takový, že tam mají sportovní soustředění, skončí jednou a zrovna si to znovu objednají. Ale je to dobré, když se vrací ti dobří.“

**15. Probíhá zde několik akcí – Maloskalská noc, otevírání Jizery, úklid Malé Skály či festival dračích lodí. Přitahují tyto akce návštěvníky?**

**Odpověď:** „Já si myslím, že ano. Musí k tomu samozřejmě přijít i dobré počasí, ale jak to otevírání Jizery, tak ten festival Maloskalská noc mají docela dost návštěvníků.“

**16. Je na Malé Skále dodržován noční klid?**

**Odpověď:** „Spíš ne, no. Spíš není. Jsou to takové excesy, ale záleží to, jaká přijede parta a podobně. Problém býval v autokempu, ale tam se to vyřešilo, že je noční hlídač a v podstatě se je snaží uklidňovat, pokud k něčemu takovému dojde. Je to tak, že oni navštíví restaurační zařízení a pak, když ti lidé táhnou Skalou někde k místu, kde bydlí, tak se samozřejmě chovají hlučně.“

**17. Myslíte si, že by v budoucnu měl být omezen počet návštěvníků?**

**Odpověď:** „Nedovedu si představit jak. V tuhle chvíli si to tady nedovedu představit, jak to regulovat. Slyšel jsem i pár návštěvníků, kteří tady byli třeba, projeli si tu cyklostezku, tak říkali: „No už nikdy více v tomhle čase“ a spíše se snaží trefit brzy ráno nebo naopak později navečer nebo najít nějaký termín, řeknu ještě předsezónní a v pracovní den, protože ty víkendy, přijde mi to někdy jako pouť do Mekky.“

---

<sup>13</sup> Provozovatelka Hotelu Skála.

## Respondent č. 2

1. **Jak lze hodnotit úroveň cestovního ruchu v obci? Jmenujte klady a zápory pro obec nebo její obyvatele. Co se na Malé Skále díky cestovnímu ruchu zlepšilo a zhoršilo?**

**Odpověď:** „No, já myslím, že úroveň cestovního ruchu je tady poměrně vysoká, respektive, že Malá Skála je neustále plná návštěvníků, pokud to aspoň počasí trošku dovolí, tak je tady velice plno a řekl bych, že vzhledem k infrastruktuře je tady přeplněno, což vnímáme asi všichni tady, ne, v obci. Takže Malá Skála je určitě oblast, která má co nabídnout, určitě je velice zajímavá, je krásná, kupodivu ještě stále, to jsou tedy klady. Ale zápor je, že skutečně ze strany obce to není zvládnuté. Skutečně není jednoduché se domlouvat s těmi subjekty, ale není to tady zvládnuté, takže je to taková víceméně živelnější věc tady, ta turistika. Myslím si, že je problém, že je tady v obci vlastně v tom turismu nepodniká skoro nikdo místní. Že ti největší hráči tady jsou vlastně odněkud jinud, což je problém, protože i vzniká trošku napětí mezi Bauerem a tak. No, co se zlepšilo, já myslím, že se zlepšila úroveň těch subjektů, kteří vlastně nabízejí ať už ubytování, že to jsou poměrně už profici, kteří to umí dělat. No a zhoršilo se, že ta Skála je přeplněná, ale především je tady obrovský problém doprava. Není tady zajištěné pořádné parkování, není ještě pořádné zachytivé parkoviště, dobudované, vybudované. Tak snad se tolepší, ale je tady nebezpečno kolem Boučkova statku, je to skutečně v létě životu nebezpečné. Tady by se to podle mě mělo zavřít aspoň na víkendy.“

2. **Jak se v posledních 10 letech změnil přístup managementu k cestovnímu ruchu a jeho dopadům? Změnilo se něco?**

**Odpověď:** „Já nevím, no. Já si myslím, že to furt tady ani starosta, protože tohle to je obec jednoho starosty, to zastupitelstvo, to jsou všechno víceméně jeho lidé a ti dělají to, co on řekne. Že tam moc není diskuze o tom. Takže se toho zase tolik nezměnilo, bohužel. Kdyby se to dalo jako priorita, tak by se dalo udělat daleko víc.“

3. **Jaké kroky podniká Malá Skála k minimalizaci dopadů cestovního ruchu?**

**Odpověď:** „To by asi nejvíc mohl říct starosta, tohle já moc nevím. Nevím, co mají v plánu k minimalizaci dopadů. Tak to, jednak, by se tady měly na Žlutý plovárně a tady udělat odpadkové koše, tak si myslím, že tady je pak nepořádek.“

**4. Má cestovní ruch vliv na místní obyvatele? (využívání služeb, xenofobie, ...)**

**Odpověď:** „Je úplně jasný. Neřekl bych, že je to úplně xenofobie, ale lidé jsou nespokojení. Ale to je asi normální, protože lidé, kteří jsou naproti Ostrovu, tak tam se huláká, jako Roztočilovi, ti toho mají plné zuby. Tady hulákají lidé. V noci už tady jezdí v deset hodin na řece. Kdo tady podniká? Martin má pizzerii a z těch místních dejme tomu Vondrovi, ti mají teď tady Boučkův statek, no a já. Ten vliv je v zásadě pozitivní, že to přináší ty peníze, a i když do obce by mohlo přijít víc peněz, ale jinak jako normální lidé nadávají.“

**5. Jak vnímáte chování návštěvníků v průběhu celého roku?**

**Odpověď:** „Já to můžu hodnotit z hradu, vnímám ho velice dobře. Lidé jsou fakt perfektní, já si myslím, že aspoň ke mně na hrad chodí lidé, kteří jsou bezvadní a jsou na dovolené, kteří neprudí a kteří prostě jsou rádi, že jsou rádi. Ani si tam na nic nestěžují, což jsme rádi. Samozřejmě tady bývá pnutí dole, když je hodně lidí.“

**6. Jakými prostředky je propagovaný cestovní ruch na Malé Skále? (plakáty, sociální sítě). Je propagace dostatečně lákavá?**

**Odpověď:** „No tak já osobně si myslím, že není vůbec potřeba propagovat cestovní ruch na Malé Skále. Myslím si, že neexistuje žádný celkový portál, že si to každý dělá sám. To znamená, že já mám svoje letáky, rozvážím si je po celém České ráji, dneska už se všechno děje vše na Facebooku a těchto sociálních sítí, takže určitě to není nijak řízené, není tady nic společného, pokud vím, i když tady funguje infocentrum, nevím, jak teď funguje infocentrum, ale toho času ta Malá Skála propagaci nepotřebuje.“

**7. Mají výnosy z cestovního ruchu vliv na ekonomiku Malé Skály? Jsou peníze do cestovního ruchu vhodně investovány? Do čeho se investuje nejvíce?**

**Odpověď:** „To nevím. Takhle, výnosy, co já vím u mě u hradu, tak více méně Michal říkal, že se ty peníze, co se na hradu vydělají, že se do něj budou vracet. My tam máme, že z toho nájmu snad 30 %, že by se proinvestovalo, protože ten hrad potřebuje dát celý dohromady nebo nám spadne. Schody se musí udělat, všechno padá. Nevím, jak to je s ostatními, kam se investuje nájem, myslím, že tam určitě to mají nastavené jako nějakou reinvestici.“

**8. Je fakt, že Malá Skála je součástí CHKO, omezující či naopak?**

**Odpověď:** „Já myslím, že není omezující. Zaplat' pánbůh, že někde nemůžou vyrůst věci, které by normálně někde vyrostly.“

**9. Spolupracují zde aktéři cestovního ruchu? Pokud ano, jak?**

**Odpověď:** „Co můžu za sebe, tak jde spíše o spolupráci. Třeba si беру z pivovaru sud občas, když potřebuju nějaké věci, tak Martin mi dá z pizzerie, když se ptají lidé, kam jít, tak jim vyjmenuji nějaké možnosti, kam můžou jít. Já bych to spíš viděl na spolupráci.“

**10. Která místa jsou na Malé Skále nejnavštěvovanější? Která místa jsou nejvíce zatěžována? Lze říct, že je v obci něco výjimečného, co nikde jinde nelze najít?**

**Odpověď:** „No tak určitě tady ten prostředek, kde bydlíme. Myslím si, že tady je velká možnost pro tu obec, aby to taky zkultivovala, protože na to mají, nemyslím ani tak peníze, jako kapacitu. Jednak snad se bude dít časem něco s tou samoobsluhou. Já bych byl rád, i kdyby kolem vás se ten průjezd udělal oboustranný. Ta infrastruktura je úplná tragédie. Ale průjezd mezi Boučkovým statkem a Vejměnkem je skutečně kritický a podle mě by se měl zavírat. Hodně navštěvovaná je třeba i ta Žlutá plovárna. Odvívá se to tady kolem toho Boučkova statku. No určitě je výjimečný náš hrad, o tom jsem přesvědčený. A je to krásné údolí.“

**11. Bylo vybudování cyklostezky Greenway Jizera správné rozhodnutí? Jsou její dopady spíše pozitivní nebo negativní?**

**Odpověď:** „No já myslím, že problém je, že to nepokračuje dál, že se to tady zasekne. Jinak, to víme všichni, že tu bylo neuvěřitelně. Když jsem tenhle barák kupoval, tak tady byl klid, všechno bylo u Boučků a já jsem je ani neznal, to bylo tak zarostlé, klidné. Dneska jsem úplně v centru toho všeho. To souvisí s odpověďmi, co je pozitivní a negativní, takže předtím a teď.“

**12. Je půjčování lodí a koloběžek v rámci udržitelnosti? (eroze, zanechávání odpadků)**

**Odpověď:** „Odpadky jsou řešitelné, toho bych se zas tak nebál, eroze bych se asi taky nebál, ale spíš jde o to, že těch lidí je opravdu hodně a není to nějak regulovatelné. Nevím ani, jak by to šlo regulovat. Ale jinak bych se toho nebál, určitě by bylo dobré regulovat ty nástupy, prostě dát jim někde, ať nastupují, myslím si, že ty firmy by měly

platit za tu louku, když sem chodí a furt sem jezdí. Oni snad i něco platí, ale je jich čím dál tím víc.“

**13. Jaká je aktuální dopravní situace v souvislosti s častým nedodržováním značek, parkování na žlutých čárách apod.? Jaká opatření by mohla ulehčit zatěžování středu obce?**

**Odpověď:** „Tak aktuální dopravní situace je parádní, protože je zima. No je to problém, je to problém a já bych se ani nezlobil na ty lidi, oni sem přijedou, chtějí tady být a potřebují někde zaparkovat a my nejsme schopní jim něco nabídnout a nejsme schopni to ani nějak odkomunikovat. Není nikde žádná cedule „zajed'te si támhle“, myslím si, že tohle je veliký problém. Ty cedule, co tady jsou, nejsou srozumitelné. Tady je někde značka „centrální parkoviště ve středu obce“ a to je takové nesrozumitelné. Já nejsem moc pro nějaké pokutování nebo tak, jednak ten člověk sem příště už nebude chtít ani jet, ale budu mu otravovat akorát život díky tomu, že nejsem schopný mu to zařídit, tak oni taky to jsou někdy střelci, každý je nějaký. Určitě opatření, která by mohla určitě ulehčit jsou ta záchytná parkoviště, to je kolem pumpy, za pumpou a určitě by stálo za to udělat tam, jako mají, jak jsou varhany u Kamenického Šenova, tak tam mají, že tam vjedete, dostanete kartičku a při výjezdu platíte. Něco takého sofistikovaného, ale nevím, jestli to bude stačit.“

**14. Jaký vliv mají na Malou Skálu ubytovací zařízení? Vyskytuje se zde spousta apartmánů i hotely. Je tím pádem znát razantní nárůst návštěvníků?**

**Odpověď:** „No tak jako určitě, ale s tím nemůže mít snad nikdo ani problém. Já jsem rád, že sousedi vydělají nějaký krejcar. Naopak, já si myslím, že čím víc se jim bude dát nabídnout, těm lidem, tím jim vlastně nabídneme větší kulturu a ukážeme jim, že ta Malá Skála je kulturní, že to není jenom chumel návštěvníků. Myslím si, že v tomhle by se dalo i líp spolupracovat s těmi věcmi, co jsou k návštěvě. Mně by se líbilo, kdyby ubytovatelé byli schopni zpracovat veškeré možnosti, které tady jsou v okolí a nabídnout jim něco. Myslím si, že když ta úroveň toho ubytování bude dobrá, tak tím líp.“



**15. Probíhá zde několik akcí – Maloskalská noc, otevírání Jizery, úklid Malé Skály či festival dračích lodí. Přitahují tyto akce návštěvníky?**

**Odpověď:** „No, Maloskalská noc, od té doby, co tu není Benátská noc, tak ta Maloskalská noc je taková nevím, no. Jako otevírání Jizery přitáhne takové ty vodáky, ale není to nic masivního.“

**16. Je na Malé Skále dodržován noční klid?**

**Odpověď:** „Já myslím, že jo, v podstatě je, jedinou teda obrovskou výtku mám vůči těm ohňostrojm, já to prostě nesnáším. Protože jak má člověk koně a zvířata, tak je to prostě velký problém. Nevím, proč bychom měli fungovat jako destinace nějakým Pražákům, kteří sem přijedou a dělají tady bordel, ať si střílí doma před barákem. Naopak si myslím, že by se měl udělat nějaký normativ, kde by se to mělo povolovat jenom, ne žádné na povolení, protože to pak tady soused je úplně nadšenec, ten je schopný si vylézt na most a střílet to z toho plechového mostu, to ještě rezonuje. Já jsem se s ním posledně tam chytil, takže někteří ti chlapi jsou jako malé děti, já tomu rozumím, ale já bych to zatrhl a povolil bych to, když už, tak na ten silvestr. Já jsem loni byl na silvestra na Suškách v noci, stál jsem nahoře, přšelo a pak to začalo. Pak jsem šel dolů a v tom lese lítají úplně zmatená zvířata, a to bylo o strach. Normálně oni nevědí, co se děje, tady to je strach jak za války, to není vůbec sranda. Podle mě by obec měla mít vyhlášku, kde by tohle zakazovala, protože už jenom kvůli těm, co tady bydlíme, i to je vůči nám nefér jim tohle povolovat, to je opravdu veliké rušení.“

**17. Myslíte si, že by v budoucnu měl být omezen počet návštěvníků?**

**Odpověď:** „Já si to nedovedu představit, jak by se to dalo udělat. Dovedu si představit, kdyby na hrad chodilo třeba více lidí než dneska, že by se to někdy muselo omezovat, protože to tam je exponované a relativně nebezpečné a já se pak nenechám zavřít, ale zatím tam tedy úplně ty masy nechodí, aby tohle hrozilo, ale některé dny je to opravdu už na hraně. Na ten Pantheon dneska přijde, řeknu, 20 000 lidí ročně. Já si myslím, že ten strop bude skutečně takových 35 000 a my s tím budeme něco muset udělat, a to nebude sranda. Ale jinak nedovedu si představit, proč tady omezovat turisty, dovedu si představit, že tady třeba ještě víc nabídneme, já bych totiž byl rád, kdyby tam vzadu byly třeba nějaké termální lázně, vždyť tam teče ta voda furt a takový, s tím by se dalo dělat spoustu lidí, ale to tady nikdo neslyší.“

### Respondent č. 3

1. **Jak lze hodnotit úroveň cestovního ruchu v obci? Jmenujte klady a zápory pro obec nebo její obyvatele. Co se na Malé Skále díky cestovnímu ruchu zlepšilo a zhoršilo?**

**Odpověď:** „Tak, cestovní ruch v naší obci se za poslední dobu, hlavně po vybudování cyklostezky Greenway Jizera, značně navýšil, tomu vstříc jdou samozřejmě i subjekty, které nejsou pod obcí, jako pronajímatelé lodí, koloběžek, apartmánů, ale pouze zase úzká skupina lidí a ti věřím, že cestovní ruch vítají. Přesto to, že nebyla cyklostezka dokončena až do Železného Brodu, tak si myslím, že to Malou Skálu hodně zasáhlo a často to její obyvatele vnímají spíše negativně. O tom zhoršení jsem mluvila, někdy je až příliš lidí, kteří přijedou auty, zaparkují, teď už teda naštěstí ne úplně uprostřed obce, protože obec důmyslně nechala namalovat žluté čáry, kde se nesmí parkovat, a to auto tady nechají a na celý den zmizí podél cyklostezky, buď jedou lodí do Dolánek a zpátky na koloběžkách, to je takový všeobecný trend. Takže díky tomu je tady tolik lidí, že častokrát jako turista bych ani nebyla ráda se do takové destinace dostat. A to mám z osobní zkušenosti, přišel k nám stále se vracějící návštěvník, a řekl, že rok od roku je to na Malé Skále horší i pro něho, a to tu nebydlí. A zlepšilo se snad to, že je tu víc restaurací? Ale ty tu byly i předtím, spíš je to prestižní záležitost, jako že jsme známí a že se o nás ví a nejsme úplně nějaká anonymní vesnice v republice.“

2. **Jak se v posledních 10 letech změnil přístup managementu k cestovnímu ruchu a jeho dopadům? Změnilo se něco?**

**Odpověď:** „Obec navyšuje ubytovací poplatky, aby profitovala z toho, že tu někdo je. Vstřícnost obce k cestovnímu ruchu je, ale negativní dopady opět musím zmínit, díky tomu, kolik se tu vyskytuje lidí, tak přibýlo odpadu a ty odpady jsou ve větší míře, spíš všechny, rozepisovány na občany Malé Skály. Ale perlička, díky tomu jsme vyhráli už několikrát Obec roku se tříděním odpadu, i náš starosta byl v senátu nebo parlamentu, teď nevím.“

3. **Jaké kroky podniká Malá Skála k minimalizaci dopadů cestovního ruchu?**

**Odpověď:** „Tím, že bydlíme ve středu obce, tak to možná vnímáme ještě víc ostře, to stačí přejít koleje, které jsou od nás 150-200 metrů a tam už je klidněji. My jsme vyloženi v ohnisku, a to si myslím, že jsou na tom ještě hůř lidé po celé trase cyklostezky, respektive obecní cesty, která propojuje cyklostezku s cyklostezkou,

protože v rámci obce není cyklostezka, jenom obecní komunikace, takže těžko říct k minimalizaci. Ono se to nějak děje živelně a spíš mi přijde, že obec vlaje za událostmi. Obec se snaží uklízet a všechno a všeobecně si myslím, že se s cestovním ruchem nedá nic moc dělat do té doby, než se objeví nějaké jiné perspektivní místo, kam se lidé rádi nahnou, aby mohli svým přátelům vyprávět, že tam teda byli a tam to bylo ono, že Malá Skála už bude okoukaná, tak třeba na tu dobu se můžeme těšit.“

**4. Má cestovní ruch vliv na místní obyvatele? (využívání služeb, xenofobie, ...)**

**Odpověď:** „Malá Skála znehodnocuje to, co má, už jsem říkala, je tady těch lidí čím dál víc a dost dobře se nedá bojovat jako třeba ve Špindlu, udělají uzávěru a nikoho tam už nepustí, tak k takhle razantnímu kroku, protože Malá Skála je průjezdná z několika stran, teda zatím nedošlo, ale jak říkám s oblibou u nás v obchodě svým zákazníkům, že se těším na první podzimní mlhy, protože ubyde těch masivních zástupů a Malá Skála bude zase zpátky naše a budeme moct jít Malou Skálou a vnímat ji jako my. Ale asi turisté se všeobecně nechovají tak, že by něco bourali nebo tak, spíš to množství, které nejde regulovat, je nejzávažnější, jinak že by se chovali špatně, to nemůžu říct. Oni prostě přijeli na výlet, ale je jich moc.“

**5. Jak vnímáte chování návštěvníků v průběhu celého roku?**

**Odpověď:** „Tak samozřejmě na podzim ubydou, v krásných dnech se tady lidé procházejí, když není bohatá sněhová nadílka na horách, tak i v zimních měsících projíždějí na kole. Tady se jedná o ty měsíce, když je hezky, konec března, duben, květen, červen a celé prázdniny do začátku září, ale asi nejhorší, bych řekla, protože spousta lidí si sem jede užít dovolenou, sice je jich hodně, ale chovají se normálně, jsou rodiny s dětmi a tak, ale asi nejhorší, když opomenou školní výlety, jsou veškeré teambuildingy, které se jdou odreagovat z pracovních povinností a myslí si, že tady chcípl pes, je tu konec světa a taky se může řvát už od vlaku, ale tihle lidé zmizí na konci června a pak bych řekla, že to je, až na ten vysoký počet lidí, spíš bych řekla, že ti letní turisté se kultivují, když odjedou tihle pařmeni.“

**6. Jakými prostředky je propagovaný cestovní ruch na Malé Skále? (plakáty, sociální sítě). Je propagace dostatečně lákavá?**

**Odpověď:** „Jelikož já nemám sociální sítě, sleduji jenom webové stránky obce, tak bych řekla, že máme velice pěkné stránky obce, což to je velká pochvala panu starostovi. A asi každý daný subjekt, který má zájem na cestovním ruchu, ať už pořádají akce

v rámci obce nebo ty jednotliví ubytovatelé, tak si myslím, že jednotlivě to mají ošéfované dobře, tak těch akcí na MS, když bychom jmenovali akce na Pantheonu, La Skalu a divadelní představení pana Balouse, tak to je ještě takový další plus v rámci tradice kulturních let Maloskalska, kdy tady v hospodě u Bílků se dělaly vernisáže, výstavy a opravdu v té normalizační době na úrovni, tak asi ta Malá Skála je tím předurčená vzhledem k tomu, že si ji vybrali jako odpočinkovou destinaci pražští intelektuálové a umělci, tak je trochu specifická, i ta La Skala a tak.“

**7. Mají výnosy z cestovního ruchu vliv na ekonomiku Malé Skály? Jsou peníze do cestovního ruchu vhodně investovány? Do čeho se investuje nejvíce?**

**Odpověď:** „Já si myslím, že máme zodpovědné zastupitele, kteří dobře zváží, kam a co dát, teďka v neposlední řadě se dělala, asi z dotací, oprava střechy na škole a zvyšovala se kapacita, protože se stále navyšuje počet žáků ve škole, teď se dělala nová zubní ordinace nad školkou, protože Malá Skála ztratila svého zubaře, ještě stále je to ve stádiu práce, ještě to není dokončené. Teď mě nadchlo, že obec získala dotaci na nové lampy, které jsou úsporné a myslím, že letos se to dokáže udělat tak, že to bude svítit v celé obci, že se ztlumují, takže je to úspora energie a svítí krásně, už jsou takové futuristické, nejsou to ty komunistické kotouče. Obec dobře zhodnocuje svůj majetek, dobře se o něj stará, jen si nejsem jistá, že toho příjmu z cestovního ruchu by nemohlo být ještě víc. Jeden příklad za všechny, velmi nevýhodná smlouva pro pana Schuberta na plovárně, 30letá smlouva a pronájem na rok 100 Kč velkého obecního pozemku, kde se točí neskutečný peníze a ta smlouva je neprůstředná a musí se čekat, až dojde, tak to je jeden z bodů, kde by mohla obec vydělat víc. Nevýhodně uzavřená smlouva před 25 lety a víceméně se s ní nedá nic dělat.“

**8. Je fakt, že Malá Skála je součástí CHKO, omezující či naopak?**

**Odpověď:** „To záleží. Já si myslím, že takový krásný kout, jakým Malá Skála je, určitě potřebuje nějaký ochranný statut. Tenkrát, když se vstupovalo do CHKO, tak si obec vymínila, že intravelán obce, to znamená zastavěná část, nebude v CHKO a nebude podléhat těm regulím a ochraně, ale ty lesy včetně Suchých skal je skoro první zonace, a já si myslím, že je to dobře. Třeba, když jsme stavěli dům, tak jsme nepocítily žádné špatné vlivy z CHKO. Vždy je to o domluvě a o lidech, skoro by se dalo říct, že letitá paní na životním prostředí v Turnově na měšťě napáchá víc škody než CHKO. Je spousta případů, kdy životní prostředí, paradoxně, bylo urputnější a striktnější než CHKO.“

**9. Spolupracují zde aktéři cestovního ruchu? Pokud ano, jak?**

**Odpověď:** „Jak to můžu pozorovat člověk zvenčí, tak zrovna jeden příklad za všechny – spolupracovali dlouhou dobu Koloběžky Český ráj a půjčovna lodí Maloskalsko, protože on měl koloběžky a druhý měl lodě, dohazovali si navzájem klienty a velké skupiny. Nejdou úplně proti sobě. Ale samozřejmě konkurence. Koloběžky Český ráj začaly jako první, bylo to takové zjevení, a pak je začali mít všichni a kde nastoupí masovost, tak je to vždy otravné. Když všichni jezdí na koloběžkách, tak je to trapné a čekají ve frontách, když jela jedna koloběžka, bylo to prostě nádherné a snové. Když je něčeho moc, je toho příliš. Ale jinak si asi naschválý nedělají a spolupracují dobře.“

**10. Která místa jsou na Malé Skále nejnavštěvovanější? Která místa jsou nejvíce zatěžována? Lze říct, že je v obci něco výjimečného, co nikde jinde nelze najít?**

**Odpověď:** „Nejnavštěvovanější jsem už zmínila, často ti lidé přijedou vlakem nebo na parkoviště a jedou vyloženě buď Jizeru do Dolánek a zpátky po cyklostezce anebo korzují jenom podél cyklostezky a Jizery tam a zpátky, takže častokrát se nedá projet, projít a tak. Je spousta hezkých míst na Malé Skále, kde pak nepotkáte živáčka. Všechno se to koncentruje do středu obce, častokrát je to vážně náročné. Chápu to, že někdy přijedou rodiče s malými dětmi a ti do kopců nepůjdou, protože Malá Skála je údolí Jizery a kopce na Zátorčí a na Sokol nejsou vhodné pro rodiny. Každopádně se dá říct, že střed obce je zároveň nejzatěžovanější, střed obce a podél Jizery ke Žluté plovárně, to je něco hrozného. A nám to nepřijde, ale když sem lidé přijedou, tak první, co vidí, když sjíždějí z okolíku dolu, tak vidí krásnou novogotickou kapli na masivu Pantheonu, a to asi není jen tak, že by to někde bylo. Pak je bouchnou do očí Suché skály, které se jmenují Suché proto, že ten pískovec, na něm se dobře leze a nikdy není mokrá, takže proto Suché, že má takovou strukturu, to mi říkal jednou kamarád horolezec. Ale opravdu je potřeba si najít ty trasy a Malá Skála je jako komplet krásná. Pantheon, Suché skály a od vlaku vidí Frýdštejn a už hulákají. My to máme hodně zhuštěné na jednom místě a ta příroda je tady nádherná, ať jdeš, kam chceš. Příklad Vranovu nad Dyjí, kdy se zjeví tak nádherně na té skále, že už udělali parkoviště, kde ty lidé zastaví a je odtamtud nejkrásnější ten pohled se starým hradem.“

**11. Bylo vybudování cyklostezky Greenway Jizera správné rozhodnutí? Jsou její dopady spíše pozitivní nebo negativní?**

**Odpověď:** „Kdo se na to jak kouká. Ti lidé, který pěstují volnočasové aktivity, většinou městští lidé, tak si myslím, že pro ně to musí být úplně wow, bomba. Ale znovu opakuji, to, že se to neprotáhlo až do Železného Brodu a vlastně ti lidé sem jedou a zůstanou tu a vůbec my, co bydlíme ve středu, to vnímáme spíš negativně. Ale na druhou stranu musím říct, že je krásná procházka v zimních měsících, když padnou mlhy a my projdeme cyklostezkou s našimi pejsky po jedné lávce, druhé lávce a dojdeme do Rakous a je to krásná procházka, kterou jsme dřív nemohli zrealizovat, protože když jsme se chtěli dostat do Rakous ne po silnici, tak jsme museli jít kousek po trati. Myslím si, že až Skaláci přestanou žehrat na to, že je tady hodně lidí, kdyby to třeba nějak šlo těm turistům říct: „Už je vás tady moc, tak jed'te někam jinam.“, tak aby si nepřekáželi ani ti starousedlíci, ani ti turisté. Ta cyklostezka je přínos, protože tím, že se vybudovaly ty lávky, tak se Křížky, kde je asi 10-12 domů, bezpečně dostanou do obce, protože dřív museli chodit po frekventované silnici na Harrachov.“

**12. Je půjčování lodí a koloběžek v rámci udržitelnosti? (eroze, zanechávání odpadků)**

**Odpověď:** „Nejedou nikde lesem, takže eroze ani plašení zvěře asi ne. Spíš bych řekla, že koloběžky ano, je tam těch lidí dost, ale ty lodě, proti tomu brojí hlavně rybáři. Tady existuje spousta chráněných organismů v Jizeře a když je podstav vody, hlavně v létě, kdy Jizera teče jako potok a ne řeka, tak ty lodě drhnou o to dno, ničí mikroflóru v Jizeře. Myslím, že teď náš dobrý známý rybář spolupracuje s CHKO a bude se už konečně něco dělat v tom smyslu, že by se měly udělat nějaké regule „je podstav vody, nemůžete vyjet“, protože v neposlední řadě, co potvrdí všichni, se dostává do přírody čím dál tím víc odpadků a plastů, a to jsou právě ty šupinky z těch lodí, který pak ty ryby žerou a mají toho plná břicha. Když teda všichni mají plnou pusu ekologie kvůli tomu, že tady nemůže pan Souček postavit most do Vesety se dvěma pilíři, tak ty lodě způsobí o hodně větší zkázu v té přírodě než nějaký nový most.“

**13. Jaká je aktuální dopravní situace v souvislosti s častým nedodržováním značek, parkování na žlutých čárách apod.? Jaká opatření by mohla ulehčit zatěžování středu obce?**

**Odpověď:** „Já si myslím, že žluté čáry pomohly hodně. Nepřijde mi, že lidé nerespektují, že se nemůže stát kdekoliv, ta značka na mostě „parkovat jenom na

označených místech“ pomohla. Lidé jsou veskrze líní a velké parkoviště, které tady máme, placené za minimum peněz, to je pro ně moc daleko, oni si nejradši do toho Boučkova statku najedou až tam s tím autem. Je to o lidech, nevím, jak by se to dalo udělat, prostě dát závoru a pouštět jenom starousedlíky a turisty ubytované v obci, těžko říct, to asi musí vymyslet povolanější. Ale fakt je to, že tady záchytná parkoviště jsou, místa na nich jsou určitě taky. Spousta volebních stran měla ve svém volebním programu obecního policistu, který by na tohle všechno dohlížel a dodržoval, ale to jsou další finance pro obecní rozpočet, a to není asi úplně snadné udělat.“

**14. Jaký vliv mají na Malou Skálu ubytovací zařízení? Vyskytuje se zde spousta apartmánů i hotely. Je tím pádem znát razantní nárůst návštěvníků?**

**Odpověď:** „To si myslím, že určitě ne. Ti lidé sem jezdili vždy, tady navyšují počet ty, kteří projíždějí nebo jednodenní návštěvníci, a to samozřejmě v červnu teambuildingy a školní výlety, ale kam jinam by měli jet. Ty školy tady mají ideální prostor, na Ostrově se ubytují, pak tu mají sportovní vyžití a všechno možné, když už někdo bydlí na takovém místě, musí s tím počítat, že je vyhledávané. Pro nás spousta návštěvníků, kteří nejdou k nám do zahradnictví, tak pak se vrátí a říkají, že nás viděli přes plot, stalo se nám to hodně krát. Lidé si nás najdou, po té době už jsme známí a máme stále vracející se zákazníky, dobrá reklama slovem je k nezaplacení. Takže ti lidé sem často přijedou na výlet a pak se sem vrátí si něco koupit. Tohle je pozitivní i pro nás.“

**15. Probíhá zde několik akcí – Maloskalská noc, otevírání Jizery, úklid Malé Skály či festival dračích lodí. Přitahují tyto akce návštěvníky?**

**Odpověď:** „Lidé tyhle akce vyhledávají, můžeme ještě jmenovat Maloskalský jarmark, který když začínal, byl nádherný, ale teď můžeme zase říct, že hodně, hodně, hodně. Není to úplně tak komorní, jako se mi to líbilo na začátku, ale to je to samé, jako když člověk jezdí autem, a že by radši měl jezdit koňskými povozy. Vývoj nezastavíš a Malá Skála je prostě krásná a lidé sem přijet chtějí, může se nám to líbit, můžeme s tím i nesouhlasit, ale to je tak všechno, co proti tomu můžeme dělat.“

**16. Je na Malé Skále dodržován noční klid?**

**Odpověď:** „Až na výjimky ano. Jednou se mi dokonce stalo, že jsem šla a musela jsem chlapům u hospody sebrat kytaru a řekla jsem jim, že nebudou hrát, že já ráno vstávám. Záleží, ve které části roku. Přijede rodina s dětmi, která se chce vyspat a nebude rušit jedna druhou. Tady je to opět o tom, že přijedou teambuildingy a školní výlety, tak to

by se dalo mluvit, že ten noční klid se pak tak úplně nedodrží, že na Ostrově řvou, protože mají volno, ale jinak si myslím, že hospody dobře zavírají včas a myslím si, že celoročně je to dobré.“

**17. Myslíte si, že by v budoucnu měl být omezen počet návštěvníků?**

**Odpověď:** „Jak to udělat. Jestli by šly udělat placené turnikety jako v Benátkách, myslím si, že by se spousta lidí zase ohradila včetně organizátorů akcí nebo ubytovacích zařízení. Úplně to nedokážu posoudit, spíš hledím optimisticky do budoucnosti, že se vždycky nějaké místo okouká, i když Malá Skála úplně okoukat nejde, že prostě někde něco bude něco atraktivnějšího. Třeba Broďáci udělají cyklostezku až do Brodu a bude se pokračovat dál, to nikdo neví, ta doba na příhodné stavění těchto Greenway je definitivně za námi. Kdyby byla cyklostezka prodloužena až do Brodu, pesimisté říkají, že by sem přijel ještě Brod. Ti, kteří pojedou na kole, tak pojedou až do Brodu, ale tady opravdu korzují lidé do středu obce, těžko říct, jestli počet omezit. Ve Špindlu taky dávají uzávěru, aby lidé šli jinam. Třeba Malá Skála bude muset touhle cestou jít, ale dokud se něco neschruje, Pořád se to ještě dá, ale uvidíme.“



## 4.6. Vyhodnocení rozhovorů

Rozhovory přinesly hned několik zajímavých výsledků. Mezi nejvíce diskutovaná témata se zařadila dopravní situace, cyklostezka Greenway Jizera a výnosy z CR pro obec.

Úroveň CR byla vnímána jako vysoká, ale je bezpochyby snižována zápory, které přináší samotný CR, například zatížení středu obce díky komplikované dopravní situaci. Dopravní situace byla diskutována i dále, respondenti uváděli nespokojenost zvláště ve středu obce, kam návštěvníci najíždějí svými vozidly, nerespektují dopravní značení a stěžují každodenní život místních obyvatel. Dále byl diskutovaný vývoj za posledních 10 let, změna nastala především ve větší oblíbenosti destinace, a to přispělo k frekventovanějšímu vývozu odpadu a zlepšení služeb. Se zvyšující se oblíbeností souvisí také dopady CR, které se obec snaží aktivně řešit. Mimo zmíněné služby obec zařídila spolupráci s městskou policií v Turnově, která přislíbila dojíždění na hlídky v obci, jejichž cílem bylo pokutování za parkování mimo vyznačená místa. Dále se výzkum věnoval vlivu CR na místní obyvatele. Chování turistů bylo vnímáno veskrze pozitivně, nejvíce si místní stěžovali na zvýšený hluk v obci. Výzkum se dále věnoval propagaci Malé Skály, která je dostatečná a lákavá, někteří respondenti dokonce zastávali názor, že už by obec nemusela být dále propagována. Obec vděčí své komplexní propagaci Sdružení Český ráj. Trochu kontroverzním bodem byly výnosy z CR, které nejsou tak vysoké, jaké by mohly být. Důvodem je nevýhodně uzavřená smlouva, která udává Žluté Plovárně velmi symbolický nájem. Prakticky jediným zdrojem příjmu jsou ubytovací poplatky. Výzkum se dále dotazoval, zda Malou Skálu omezuje či neomezuje příslušnost do CHKO. Na tento fakt není nahlíženo jako na omezující, bylo však zmíněno několik nepříjemných zkušeností s vedením CHKO, které nerespektuje velikou zátěž na řece Jizeře v podobě stovek lodí denně. Právě lodě dřou o dno díky suchým obdobím a zanechávají tak plastové úlomky ve vodě, které jsou následně pojídány živočichy. Další otázka se věnovala aktérům CR a jejich spolupráci. Spolupráce zde funguje v rámci možností, spíše je v obci cítit určitá míra konkurence. Na počátku turistického boomu byla snaha o spolupráci. Nyní je situace v takové fázi, že aktéři si vzájemně doporučují zákazníky až v momentě, kdy nemohou poskytnout další služby. Dalším bodem výzkumu byla snaha zjistit, která místa jsou nejnavštěvovanější a která nejzatěžovanější. Prakticky všichni se shodli na tom, že obě kritéria splňuje střed obce a cyklostezka Greenway Jizera. S cyklostezkou souvisela také další otázka, která se zajímala, zda rozhodnutí o jejím vybudování bylo správné, a zda její dopady jsou spíše pozitivní či negativní. Dle výzkumu vyšlo rozhodnutí jako správné, na jednu stranu je krajina zatěžována koloběžkáři a dalšími návštěvníky, ale na druhou stranu mají Křížky, část obce Malá Skála, možnost dojet bezpečně do obce. Další otázka se zajímala,

zda je půjčování lodí a koloběžek v rámci udržitelnosti. Již výše bylo zmíněno nadměrné sjíždění řeky Jizery a zátěž návštěvníků především ve středu obce. Pozornost se v neposlední řadě zaměřila na ubytovací zařízení, která se zasloužila o nárůst návštěvníků. Rozhovor se také věnoval kulturním akcím na Malé Skále, které jsou hojně vyhledávány návštěvníky. V souvislosti s tím vyvstala otázka dodržování nočního klidu, který je spíše porušován, vždy ale záleží na typu návštěvníka. Pozornost poslední otázky se zaměřila na omezení počtu návštěvníků. Respondenti byli jednotní v tom, že si nedovedou představit, jak by bylo možné regulaci provést.

#### **4.7. Sčítání návštěvníků**

Pro potřeby praktické části práce bylo použito také sčítání návštěvníků z 5. a 6. 7. 2019, uspořádané Sdružením Český ráj. Hlavním cílem bylo zjistit, kolik návštěvníků vyhledává tuto lokalitu v hlavní sezóně mezi 9. a 18. hodinou. Nutno podotknout, že sčítání bylo realizováno pomocí brigádníků, nejedná se o informace zjištěné pomocí přístrojů. Autorce bakalářské práce bylo díky absolvování praxe v Geoparku Český ráj umožněno nahlédnout do statistik a následně zpracovávat následující tabulky ukazující výsledky tohoto sčítání.

Server Český ráj (2019) uvádí první den sčítání návštěvníků celkový počet 10 901 návštěvníků, jevil se tedy větší zájem o Český ráj než následující den. Nejvíce navštěvovanou destinací bylo Hruboskalsko s 2429 návštěvníky, těsně za ním byl Plakánek s 1931 návštěvníky a třetí příčku obsadil Věžický rybník, kde se vyskytovalo 1417 návštěvníků. Lze vidět, že Český ráj je nakloněn cyklistům nejen na cyklostezce Greenway Jizera, ale také v dalších oblastech, například již výše zmíněné Hruboskalsko či Věžický rybník. Také bylo zmíněno, že se zde vyskytuje spousta pejskařů, bylo zaznamenáno celkem 284 pejsků. Zajímavá informace se vyskytne při pohledu na sloupeček s počtem lodí na Jizeře, kterých bylo celkem 497, z toho 108 raftů. Lze tedy říci, že zatížení Jizery bylo v tento den značné.

Druhý den sčítání, 6. 7. 2019, server Český ráj (2019) uvádí, že se čísla snížila, avšak hodnoty byly i tak vysoké, celkový počet návštěvníků činil 10 296. Nejnavštěvovanějším místem byl Plakánek s 1966 návštěvníky, v těsném závěsu byly Drábské světničky s 1899 návštěvníky a na třetí pozici bylo uvedeno Hruboskalsko, kam zavítalo 1872 návštěvníků. I tento den na cesty vyrazilo spousta cyklistů, opět se nejvíce vyskytovali na Hruboskalsku a u Věžického rybníku. Situace se opakovala i s pejsky, jejich počet činil 276, tedy prakticky stejný počet jako předchozí den. Při pohledu na sloupeček s loďmi na Jizeře se počet nepatrně zvýšil – činil 518 lodí, z toho 115 raftů. Lze říci, že i tento den byla Jizera zatěžovanou řekou.

**Tab. 5: Sčítání návštěvníků 5. 7. 2019**

Zdroj: Český ráj (2019)

<i>Stanoviště / čas</i>	<i>Riegrova stezka</i>	<i>Besedické skály</i>	<i>Klokočské skály</i>	<i>Hrubo skalisko</i>	<i>Věžický rybník</i>	<i>Plakánek</i>	<i>Drábské světničky</i>	<i>Příhrázské skály</i>	<i>Kumburk</i>	<i>Lodě na Jizeře</i>
Čas	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet
<i>9<sup>00</sup>-9<sup>30</sup></i>	4	36	7	17	5	28	19	10	2	14
<i>9<sup>30</sup>-10<sup>00</sup></i>	22	26	21	11	28	38	35	15	0	39
<i>10<sup>00</sup>-10<sup>30</sup></i>	41	45	18	20	34	49	65	15	1	70
<i>10<sup>30</sup>-11<sup>00</sup></i>	50	108	24	117	71	55	100	16	6	74
<i>11<sup>00</sup>-11<sup>30</sup></i>	62	60	25	153	117	102	100	22	10	47
<i>11<sup>30</sup>-12<sup>00</sup></i>	49	62	36	240	101	135	128	26	9	11
<i>12<sup>00</sup>-12<sup>30</sup></i>	80	91	65	211	79	146	172	10	18	15
<i>12<sup>30</sup>-13<sup>00</sup></i>	34	52	64	193	135	125	96	16	17	13
<i>13<sup>00</sup>-13<sup>30</sup></i>	73	67	70	193	81	137	86	23	21	11
<i>13<sup>30</sup>-14<sup>00</sup></i>	54	98	56	185	113	150	137	27	2	13
<i>14<sup>00</sup>-14<sup>30</sup></i>	43	83	57	182	106	142	125	15	29	56
<i>14<sup>30</sup>-15<sup>00</sup></i>	45	69	57	182	115	129	78	36	12	79
<i>15<sup>00</sup>-15<sup>30</sup></i>	80	73	30	189	78	177	57	23	14	28
<i>15<sup>30</sup>-16<sup>00</sup></i>	44	97	54	186	84	150	85	35	33	15
<i>16<sup>00</sup>-16<sup>30</sup></i>	46	50	39	143	62	120	49	25	19	8
<i>16<sup>30</sup>-17<sup>00</sup></i>	21	39	41	87	92	89	41	26	19	4
<i>17<sup>00</sup>-17<sup>30</sup></i>	15	26	9	75	53	78	42	11	14	0
<i>17<sup>30</sup>-18<sup>00</sup></i>	17	18	18	45	63	81	14	31	19	0
<b><i>Součet</i></b>	<b>780</b>	<b>1100</b>	<b>691</b>	<b>2429</b>	<b>1417</b>	<b>1931</b>	<b>1429</b>	<b>382</b>	<b>245</b>	<b>497</b>
<i>Cyklo</i>	291 869 7									
<i>Rafty</i>	108									
<i>Psi</i>	64	104		31	55	30				

**Tab. 6: Sčítání návštěvníků 6. 7. 2019**

Zdroj: Český ráj (2019)

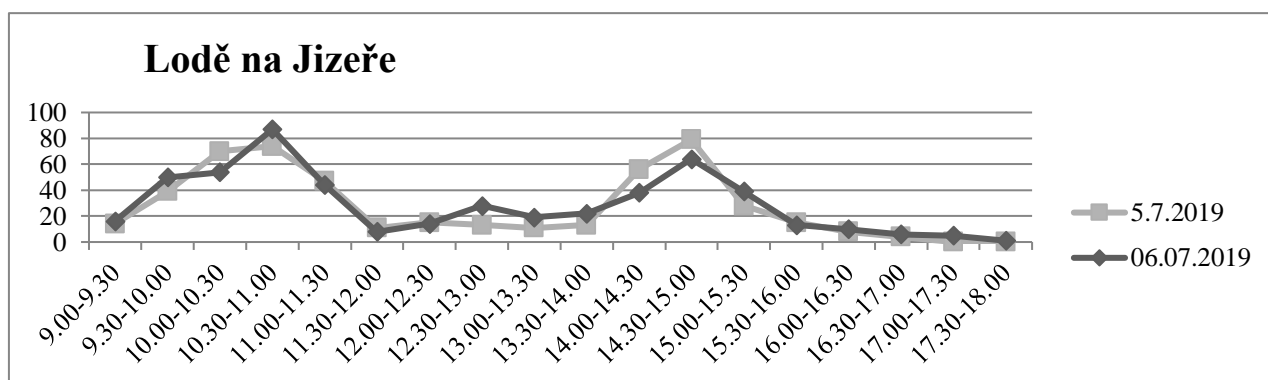
<i>Stanoviště / čas</i>	<i>Riegrova stezka</i>	<i>Besedické skály</i>	<i>Klokočské skály</i>	<i>Hrubo skalisko</i>	<i>Věžický rybník</i>	<i>Plakánek</i>	<i>Drábské světničky</i>	<i>Příhrázské skály</i>	<i>Kumburk</i>	<i>Lodě na Jizeře</i>
Čas	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet	Součet
<i>9<sup>00</sup>-9<sup>30</sup></i>	9	18	10	30	9	32	23	0	1	16
<i>9<sup>30</sup>-10<sup>00</sup></i>	20	30	11	22	17	46	28	16	11	50
<i>10<sup>00</sup>-10<sup>30</sup></i>	27	58	32	30	52	67	86	5	10	54
<i>10<sup>30</sup>-11<sup>00</sup></i>	46	50	29	64	47	103	120	28	12	87
<i>11<sup>00</sup>-11<sup>30</sup></i>	55	90	46	89	67	102	141	13	30	44
<i>11<sup>30</sup>-12<sup>00</sup></i>	42	61	35	162	125	147	193	19	13	8
<i>12<sup>00</sup>-12<sup>30</sup></i>	30	59	29	163	100	122	272	28	21	14
<i>12<sup>30</sup>-13<sup>00</sup></i>	78	102	35	169	130	132	179	30	3	28
<i>13<sup>00</sup>-13<sup>30</sup></i>	32	64	56	139	78	227	96	12	7	19
<i>13<sup>30</sup>-14<sup>00</sup></i>	46	133	49	157	103	181	96	31	14	22
<i>14<sup>00</sup>-14<sup>30</sup></i>	24	75	28	154	98	98	67	49	14	38
<i>14<sup>30</sup>-15<sup>00</sup></i>	34	83	59	106	91	149	113	19	32	64
<i>15<sup>00</sup>-15<sup>30</sup></i>	45	83	29	143	82	120	98	20	0	39
<i>15<sup>30</sup>-16<sup>00</sup></i>	39	33	39	145	69	110	106	5	6	13
<i>16<sup>00</sup>-16<sup>30</sup></i>	40	51	33	112	75	96	85	3	12	10
<i>16<sup>30</sup>-17<sup>00</sup></i>	23	21	35	73	51	93	58	6	7	6
<i>17<sup>00</sup>-17<sup>30</sup></i>	12	17	20	70	47	79	92	10	10	5
<i>17<sup>30</sup>-18<sup>00</sup></i>	10	11	10	44	48	62	46	10	9	1
<b><i>Součet</i></b>	<b>612</b>	<b>1039</b>	<b>585</b>	<b>1872</b>	<b>1289</b>	<b>1966</b>	<b>1899</b>	<b>304</b>	<b>212</b>	<b>518</b>
<i>Cyklo</i>	4		387		653		8			
<i>Rafty</i>										115
<i>Psi</i>	43		74		47		92		20	

#### 4.7.1. Sčítání návštěvníků na Maloskalsku

Na základě výše zmíněných rozhovorů je jasné, že obec Malá Skála je vsutku zatěžovaná CR a jeho návštěvníky. Díky získaným číslům ze sčítání návštěvníků z roku 2019 byly vytvořeny grafy jednotlivých stanovišť, které názorněji zobrazují průběh sčítání. Server Český ráj (2019) zobrazuje graf lodí na Jizeře a ukazuje v obou dnech dva velké výkyvy, které se vyskytují okolo 10. hodiny dopoledne a 14. hodiny odpoledne. V obou dnech byla Jizera v tyto hodiny nejvytíženější a pohybovalo se po ní nejvíce lodí včetně raftů. Z osobní zkušenosti lze soudit, že podobný počet lodí je odpovídající i pro jiné dny mimo tyto státní svátky.

**Graf 2: Lodě na Jizeře**

Zdroj: Český ráj (2019)



Server Český ráj (2019) uvádí, že výjimku od klasického sčítání za pomoci brigádníků tvořilo sčítadlo, které je umístěno na cyklostezce Greenway Jizera v Křížkách nedaleko Malé Skály. Právě díky tomuto sčítadlu je možné říct, kolik lidí zde projde za den. Data naměřená sčítadlem nejsou tak detailní jako sčítání brigádníky, je možné si povšimnout, že časové rozmezí je po hodinách, ne půlhodinách. Navzdory tomuto rozdílu sčítadlo udává počet návštěvníků podobného rázu jako celkové sčítání, protože se zde také pohybuje více než 1500 lidí oba dny. Křížky leží na řece Jizeře a jsou často navštěvované nejen pro cyklostezku, ale také pro Penzion a hospůdku Křížky či Vechtrovnu, které nabízí lehké občerstvení.

Server Český ráj (2019) ukazuje, že první den sčítání lze vidět vysoký počet návštěvníků mířících z nebo do Malé Skály, celkový počet je 1562. Je zde jistá souvislost s výkyvem v rozmezí 14. až 16. hodiny s výkyvem grafu 1, kdy vyrážejí poslední lodě směrem Dolánky a spousta návštěvníků se vrací na koloběžkách zpět na Malou Skálu. Křížky byly tento den hojně navštěvovány stejně jako zbytek sezóny.

Server Český ráj (2019) uvádí, že druhý den sčítání se data zvýšila, celkový počet činil 1602 návštěvníků. Nejzatíženější dobou bylo opět rozmezí mezi 14. až 16. hodinou, tedy stejně jako předchozí den a zároveň jako v grafu 1. Nastala tedy obdobná situace jako předchozí den.

**Tab. 7: Sčítání návštěvníků v Křížkách 5. 7. 2019**

Zdroj: Český ráj (2019)

5. 7. 2019 Čas	Křížky		
	Celkem	Dovnitř	Ven
9 <sup>00</sup> -10 <sup>00</sup>	41	28	13
10 <sup>00</sup> -11 <sup>00</sup>	98	65	33
11 <sup>00</sup> -12 <sup>00</sup>	158	60	98
12 <sup>00</sup> -13 <sup>00</sup>	178	60	118
13 <sup>00</sup> -14 <sup>00</sup>	217	54	163
14 <sup>00</sup> -15 <sup>00</sup>	254	117	137
15 <sup>00</sup> -16 <sup>00</sup>	271	89	182
16 <sup>00</sup> -17 <sup>00</sup>	196	70	126
17 <sup>00</sup> -18 <sup>00</sup>	149	45	104
<b>Součet</b>	<b>1562</b>	<b>588</b>	<b>974</b>

**Tab. 8: Sčítání návštěvníků v Křížkách 6. 7. 2019**

Zdroj: Český ráj (2019)

6. 7. 2019 Čas	Křížky		
	Celkem	Dovnitř	Ven
9 <sup>00</sup> -10 <sup>00</sup>	40	27	13
10 <sup>00</sup> -11 <sup>00</sup>	128	47	81
11 <sup>00</sup> -12 <sup>00</sup>	252	117	135
12 <sup>00</sup> -13 <sup>00</sup>	187	84	103
13 <sup>00</sup> -14 <sup>00</sup>	191	76	115
14 <sup>00</sup> -15 <sup>00</sup>	267	95	172
15 <sup>00</sup> -16 <sup>00</sup>	216	99	117
16 <sup>00</sup> -17 <sup>00</sup>	181	62	119
17 <sup>00</sup> -18 <sup>00</sup>	140	56	84
<b>Součet</b>	<b>1602</b>	<b>663</b>	<b>939</b>

## 5. Shrnutí výsledků

Cílem rozhovorů bylo zjistit hned několik zásadních informací, například, jak probíhá CR v obci, jaké jsou největší dopady CR, jak se respondenti staví k vybudování cyklostezky Greenway Jizera nebo jak vnímají masivní sjíždění řeky Jizery loděmi. Díky různorodosti respondentů se dostalo hned několika zajímavých odpovědí. Respondent č. 1 a respondentka č. 3 se často shodovali, z osobní zkušenosti lze říct, že respondent č. 2 byl ze všech dotázaných nejvíce radikální a často svým názorem vybočoval.

Malá Skála je obec, kam postupem času míří čím dál více návštěvníků, kteří způsobují jak pozitivní, tak negativní dopady, např. zlepšení služeb subjektů CR oproti ztíženému životu místních obyvatel, především dopravní situací, kdy návštěvníci zajiždějí svými auty do středu obce za účelem parkování. Návštěvníci však často narazí, protože obec nechala namalovat žluté čáry zakazující parkování. Ve spojitosti s tím byly zřízeny značky zakazující parkovat mimo místa označená jako parkoviště. Obec se aktivně snaží zmírňovat tyto dopady, předně propagací centrálního parkoviště, zařízením pokutování neukázněných řidičů a navýšením množství odpadkových košů.

Co se týče vlivu na místní obyvatele, CR působí pozitivně a negativně – lidé mají zisk z provozování služeb CR, ale naproti tomu jde již výše zmíněná problematika dopravní situace, hluk a množství návštěvníků, kteří se na druhou stranu po většinu roku chovají ukázněně.

Důležitým bodem jsou výnosy z CR. Přes množství subjektů podnikajících v CR nejsou výnosy takové, jaké by si obec představovala, protože jejich příjem plyne prakticky pouze z ubytovacího poplatku, který se za posledních 10 let navýšil za účelem většího profitu. Malý výtěžek je způsoben díky nevýhodně uzavřené smlouvě, která udává Žluté Plovně nájem pouze 100 Kč za rok, čímž obec přichází o značné množství peněz.

Dalším velkým problémem je masivní půjčování lodí, které nejde regulovat. Vedení CHKO si stojí tím, že musí být vydána oficiální studie přikazující určitá opatření. Místní obyvatelé tuto problematiku vnímají jinak, především, že lodě zanechávají odpad ve vodě v podobě plastových odlomků z lodí, které jsou následně pojídány živočichy. Na druhou stranu spadání obce pod CHKO není vnímáno jako omezující v souvislosti s výstavbou.

Mimo cyklostezku Greenway Jizera, jejíž vybudování je přes všechny související dopady vnímáno jako pozitivní, je jako nejnavštěvovanější a zároveň nejzatěžovanější místo zmíněného střed obce. Návštěvníci si často neuvědomují, že Malá Skála není jen cyklostezka a střed obce, ale může se také pyšnit krásnou okolní přírodou a památkami, mezi které patří Pantheon, Suché skály a Frýdštejn. S návštěvností související propagace Malé Skály je zajišťována

Sdružením Český ráj, mimo jejich server si každý subjekt zařizuje propagaci sám. S tím zároveň souvisí spolupráce subjektů CR, které i přes velkou konkurenci spolupracují a nedělají si naschvály.

Malá Skála je vnímána jako kulturní destinace, La Skala a probíhající divadelní představení jsou vždy velmi vyhledávanými událostmi. Další akce, jako Maloskalská noc, otevírání Jizery či Maloskalský jarmark, jsou také velmi vyhledávané. V souvislosti s množstvím možných aktivit není vždy dodržován noční klid v obci, mezi nejhlučnější patří autokemp Ostrov a ohňostroje.

Velké množství návštěvníků vybízelo k diskuzi, zda by měl být jejich počet omezen, ale nevznikl žádný návrh, jak by bylo možné toto omezení provést. Malá Skála je velmi vyhledávanou destinací, ale probíhající CR je udržitelný a neblíží se hranici omezení.

Díky uskutečněnému sčítání návštěvníků bylo možné fakticky podložit výsledky rozhovorů. Celkově ho lze zhodnotit jako úspěšné, protože bylo možné naměřit všechna potřebná data k zjištění počtu návštěvníků v jednotlivých půlhodinách obou dnů. Z výsledků sčítání vyplývá jasný závěr, a to, že celý Český ráj je společně s Maloskalskem velice vyhledávanou destinací. Zmíněná čísla hovoří jasně o tom, že tisíce lidí ročně navštíví tuto oblast. Oblast byla velmi vyhledávanou ve státní svátky 5. a 6. 7. 2019, avšak je téměř jisté, že je obdobně vyhledávána i jiné dny sezóny.

Na počátku bakalářské práce bylo stanoveno pět výzkumných otázek, na které se podařilo díky výzkumu odpovědět.

### **1. Jakým způsobem management udržuje, využívá, chrání a propaguje Malou Skálu?**

Na první otázku, jakým způsobem management udržuje, využívá, chrání a propaguje Malou Skálu, lze odpovědět na základě primárního výzkumu. Vedení Malé Skály udržuje obec především zvýšením frekvencí vývozu odpadků, jejichž množství se značně zvýšilo ve spojitosti s větší oblíbeností destinace. Využívání obce spočívá ve snaze mít příjem z CR pomocí ubytovacích poplatků, které byly v nedávné době zvýšeny. Ochrana Malé Skály spočívá ve snaze regulovat množství lodí na Jizeře a návštěvníků cyklostezky Greenway Jizera, avšak doposavad neúspěšně. Je snaha o ochranu biodiverzity a vzácných organismů v Jizeře, které jsou hubeni frekventovaným sjížděním řeky. V neposlední řadě propagace Malé Skály je poskytována především webem Sdružení Český ráj, mimo něj si každý subjekt zařizuje propagaci sám.



## **2. Jaký vliv má návštěvnost na Malou Skálu z pohledu ekonomického, socio-kulturního a environmentálního?**

Druhá výzkumná otázka se zabývala vlivem návštěvnosti na Malou Skálu z ekonomického, socio-kulturního a environmentálního hlediska. Ekonomický vliv lze jasně vidět u subjektů podnikajících v CR, tedy půjčovny lodí a koloběžek či ubytovací a restaurační zařízení. Právě těmto subjektům se s narůstajícím CR daří, protože jejich zisky stoupají rok od roku. Socio-kulturní vliv není tak patrný, obec je občas navštěvována zahraničními návštěvníky, ale počet takových návštěvníků není tak razantní. Samozřejmě do obce míří čeští návštěvníci z různých koutů republiky, avšak nedochází k velkému ovlivňování. A třetí, environmentální vliv, je jasně patrný díky pohybu po cyklostezce Greenway Jizera a samotné Jizeře. Jak již bylo zmíněno několikrát, splouvání takového množství lodí ohrožuje život v řece a vzácné organismy díky odlomeným plastovým šupinám. Dále je zanecháváno značné množství odpadu jak v řece, tak po stezce díky nedostačujícím odpadkovým košům. Stezka vede mezi pastvinami, tudíž často dochází k rušení zvěře. Na některých úsecích dochází k erozi, rozrušování krajiny či tvorbě paralelních stezek.

## **3. Sleduje vedení obce trendy cestovního ruchu a snaží se je následovat?**

Další otázka se věnovala trendům CR a jejich následování obcí. Lze říct, že v obci vládnu spíše zastaralé způsoby. Co se týče propagace, v dnešní době je moderní využívat sociální sítě, ale obec tento trend nenásleduje a využívá převážně svoje webové stránky. Autorka se domnívá, že vhodné by bylo založit Instagram nebo aktivně spravovat Facebook obce. Na druhou stranu se obec snaží modernizovat svoje prostředí pro návštěvníky obce, například nechala vyměnit staré lampy veřejného osvětlení za nové, které jsou mnohem modernější. Třešničkou na dortu těchto lamp je jejich úsporný režim, díky kterému je následován trend ekologie, šetření energie a snižování světelného znečištění.

## **4. Spolupracují aktéři cestovního ruchu nebo jsou vzájemnými rivaly?**

Čtvrtá výzkumná otázka se věnovala spolupráci aktérů CR. Výzkum prokázal, že snaha o spolupráci byla v uplynulých letech výraznější, než je tomu nyní. Vyskytl se příklad, že Infoshop Vejměnek měl dříve snahu o spolupráci s ubytovacími zařízeními, ale nakonec z této spolupráce nic nebylo. Z výzkumu vyplývá, že aktéři CR spolupracují až v moment, kdy sami nemůžou dále poskytnout svoje služby, a tak doporučí někoho jiného. Lze říct, že aktéři CR vyloženě nejdu proti sobě a v rámci možností spolupracují, ale je zde znát vysoká míra konkurence.

**5. Má návštěvnost v důsledku porovnání všech jejích dopadů spíše pozitivní nebo negativní vliv na Malou Skálu?**

Poslední otázka se zabývala konečným verdiktem, zda má návštěvnost spíše pozitivní či negativní vliv na Malou Skálu. Po zvážení všech dopadů bylo rozhodnuto, že převládá spíše pozitivní vliv. Toto rozhodnutí rozhodně neeliminuje negativní dopady, ale situace není zatím natolik vážná, aby bylo potřeba dělat razantní opatření s cílem regulovat CR.

## 6. Závěry a doporučení

Jak již bylo nastíněno v úvodu, CR je rozvinutým odvětvím, jehož obliba stále roste a díky tomu dochází k expanzi ekonomik. Ruku v ruce s tímto však dochází k stále větší zátěži přírodního prostředí, které se poté musí s dopady CR vypořádat.

Bakalářská práce v teoretické části nastínila problematiku CR v chráněných oblastech. Nejprve se zaměřila na představení managementu a CR probíhajícího v chráněných oblastech. Poté představila problematiku udržitelného CR, konkrétněji se zaměřila na ŽDC, ÚK a turistickou iritaci. Další kapitola nastínila environmentální a socio-kulturní dopady CR, na něž navazovaly vlivy CR na přírodní a socio-kulturní prostředí. V praktické části bakalářská práce zužitkovala informace načerpané v teoretické části v praxi. Nejprve charakterizovala CHKO Český ráj jako celek a představila probíhající CR. V návaznosti představila obec Malá Skála a taktéž uvedla informace o CR, který je více než rozvinutý. Dále se již věnovala rozhovorům a sčítání návštěvníků.

Pro rozhovor byli získáni celkově tři respondenti – starosta Malé Skály Michal Rezler, správce Pantheonu Ing. Jiří Šťastný a místní obyvatelka Jana Dufková. Všichni respondenti vzali účast na praktické části zodpovědně a byli maximálně nápomocni k plnohodnotnému zodpovězení všech otázek. Díky jejich přístupu bylo možné odpovědět na všechny výzkumné otázky, které si bakalářská práce položila. Stěžejními body rozhovorů byly rozvoj CR v obci, přístup obce k dopadům CR, chování návštěvníků, propagace, problematika cyklostezky Greenway Jizera a dopadů spojených s ní či dodržování nočního klidu. Na základě analýzy bylo zjištěno, že situace týkající se negativních dopadů CR není na Malé Skále tak vážná. CR je velmi rozvinutý především díky cyklostezce Greenway Jizera, která nabízí projížďku podél řeky Jizery a její oblíbenosti napomáhá sjíždění řeky Jizery loděmi. Nicméně, jak cyklostezka, tak sjíždění řeky zanechává jasné dopady na krajině, například odpadky po cestě cyklostezky či plastové hobliny v řece od lodí. Dalším ohniskem dopadů je dopravní situace a zatěžování středu obce, které je přehlcené návštěvníky a jejich snahou zaparkovat svá vozidla. Lze říct, že Malá Skála se nyní nachází na přelomu fáze rozvoje a konsolidace ŽDC, její ÚK nebyla překročena a její iritační index je na pomezí apatie a znechucení.

Dalším bodem praktické části se stalo sčítání návštěvníků, které proběhlo 5. a 6. 7. 2019 pod záštitou Sdružení Český ráj. Výsledky sčítání hovořily jasně – v těchto dnech byl Český ráj zahlcen návštěvníky. První den, 5. 7. 2019, se vyskytovalo v Českém ráji 10 901 návštěvníků. Nejvíce návštěvníci mířili do Hruboskalska, poté na Plakánek a Věžický rybník. Malá Skála také nezůstala pozadu, na cyklostezce Greenway Jizera se v Křížkách vyskytovalo 1562

návštěvníků a na řece Jizeře 497 lodí, což vypovídá o značné oblibě této destinace. Následující den, 6. 7. 2019, byla čísla dost podobná a celkový počet návštěvníků činil 10 296. Mezi nejnavštěvovanější místa patřil Plakánek, Drábské světničky a Hruboskalsko. Tento den se zájem o cyklostezku Greenway Jizera v Křížkách ještě zvýšil, bylo napočítáno 1602 návštěvníků. S tím souvisí také zvýšený počet lodí na Jizeře, tento den jich bylo 518.

Jak již bylo několikrát zmíněno, jedním z největších problémů Malé Skály je její dopravní situace. Po namalování žlutých čar a zřízení několika značek ukládajících, kde je povoleno parkovat, by bylo vhodné více zpropagovat centrální a další parkoviště v obci, ať už zřízením více značek či finálním dokončením centrálního parkoviště, které by tak mohlo navýšit svoji kapacitu. Nejen, že nynější situace nedovoluje návštěvníkům parkovat uprostřed obce, zatěžující je také jejich vjezd skrz jednosměrnou ulici u Boučkova statku. Bylo by vhodné, kdyby se silnice mezi Boučkovým statkem a Infoshopem Vejmének uzavírala aspoň na víkendy v hlavní sezóně, protože by se tak zamezilo kolizi s návštěvníky. Průjezd by byl povolený pouze místním obyvatelům či ubytovaným.

V souvislosti s dopravní situací by bylo vhodné návštěvníky cyklostezky Greenway Jizera již dopředu varovat o průjezdu středem obce, kde je důležité dodržovat dopravní značení a příkázaný směr jízdy, aby se zabránilo potenciální dopravní kolizi. Opatření by se mohlo týkat častějšího dopravního značení, kterého by si měli návštěvníci šanci všimnout dříve než těsně před středem obce. Problematické přehlcní středu obce návštěvníky by mohlo pomoci prodloužení cyklostezky až do Železného Brodu, kdy je možnost, že by se tolik návštěvníků nezaseklo ve středu obce a došlo by tak k jejímu odlehčení.

Další opatření se týkají řeky Jizery a jejího masivního sjíždění loděmi. Bylo by vhodné, kdyby se počet lodí dal regulovat alespoň v době, kdy stav hladiny nedovoluje sjetí řeky a zaručuje drhnutí lodí o dno. Především v letní sezóně tak lodě zanechávají odpad v řece, čemuž by se dalo aspoň částečně zabránit, kdyby lodě vyjížděly jen tehdy, kdy to dovoluje hladina řeky. Oblíbenost sjíždění Jizery je natolik vysoká, že je nemožné tuto aktivitu celkově zakázat, proto by se jednalo jen o její omezení a umožnění tak zachování aktivního života pod vodní hladinou.

Autorka bakalářské práce se také domnívá, že by bylo vhodné začít propagovat méně známé destinace, například nedaleké Klokočské skály či Příhrazské skály, kam tolik návštěvníků nezamíří. Díky propagaci jiných míst by mohlo dojít k odlehčení Malé Skály.

## 7. Seznam použité literatury

1. AHN, B. Y. – LEE, B. – SHAFER, C. S. (2002): Operationalizing Sustainability in Regional Tourism Planning: an Application of the Limits of Acceptable Change Framework. *Tourism Management*, 23, Elsevier Science, Orlando, s. 1-15
2. ARNBERGER, A. – EDER, R. (2006): *Assessing User Conflicts in an Urban Forest by Long-Term Video Monitoring*. In: „Siegrist, D. ET AL (eds.) Exploring the Nature Of Management. Proceedings of the Third International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas. University of Applied Sciences Rapperswil, Switzerland, 13-17 September, ISBN 3-033-00935-2, dostupné na WWW: [www.wsl.ch/mm-3/](http://www.wsl.ch/mm-3/), [cit. 25. 6. 2007] pp. 361-362
3. BANÁŠ, M. (2006a): Sustainable Tourism in European Mountain Protected Areas“ – report about a project supported by Alfred Toepfer Natural Heritage Scholarship and EUROPARC Federation, dostupné na WWW: [www.europarc.org/international/sources/report\\_marek\\_banas.pdf](http://www.europarc.org/international/sources/report_marek_banas.pdf), [cit. 23. 6. 2007]
4. BANÁŠ, M. (2006b): Zpráva o projektu: „Udržitelný turismus v evropských horských chráněných územích“ podpořeném v rámci Alfred Toepfer Natural Heritage Scholarship 2003-2004, dostupné na WWW: [www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPKBFJNFJ2G/\\$FILE/Udrž.turismus-zpráva\\_Banas.pdf](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPKBFJNFJ2G/$FILE/Udrž.turismus-zpráva_Banas.pdf), [cit. 23. 6. 2007]
5. BERNET, P. (2004): *Interaction between nature protection and lemure Gross, an example of the largest protcted are surrounding Lake Greifensee, canton Zurich, Switzerland*. In: Second International Conference on Monitoring and Management of Visitors Flows in Recreational and Protecked Areas, pp. 136-142
6. BODLENDER, J. a kol. (1991): *Developing Tourism Destinations – Policies and Perspectives*, Longman, London, 207 str.
7. BUTLER, R. W. (1980): The Concept of a Tourism Area Cycle of Evolution: Implication for Management of Resources. *Canadian Geographer*, 24, č. 1, Blackwell Publishig, Oxforrd, s. 5-12
8. CESSFORD, G. (2002): *Perception and Reality of Conflict: Walkers and Mountain Bikes on the Queen Charlotte Track in New Zealand*. In: Proceedings International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas, pp. 102-108

9. COHEN, E. (1972): Towards a Sociology of International Tourism. *Social Research*, 39, č. 1, New School for Social Research, New York, s. 164-182
10. COLEMAN, E. 2012. An introduction to tourism [online]. [cit. 2. 1. 2020]. Dostupné z: <https://anintroductiontotourism.weebly.com/destination-change-consequences.html>
11. COOLGEOGRAPHY. 2020. *The Tourism Life Cycle* [online]. [cit. 17. 1. 2020]. Dostupné na <http://www.coolgeography.co.uk/GCSE/AQA/Tourism/Life%20cycle%20model/Tourism%20Model.htm>
12. ČESKÝ RÁJ. 2018. *Mapa* [online]. [cit. 20. 1. 2020]. Dostupné na <https://www.cesky-raj.info/cs/o-regionu/mapa.html>
13. ČESKÝ RÁJ. 2019. *Sčítání návštěvníků 5.-6. července 2019* [online]. [cit. 20. 2. 2020]. Dostupné na <https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/tiskove-zpravy/scitani-navstevniku-5-6-cervence-2019.html>
14. DOXEY, G. V. A. (1975): Causation Theory of Visitor-Resident Irritants, Methodology and Research Inference. In: *The Travel Research Association Conference No. 6, TTRA, San Diego (California)*, s. 195-198
15. DUIM, R., CAALDERS, J. (2002): Biodiversity and Tourism. In: *Annals of Tourism Research*, Vol. 29, No. 3, pp. 743-761
16. EAGLES, P. J. F., MCCOOL, S. F., HAYNES, Ch. D. (2002): Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management. UNEP/IUCN (World Commission of Protected Areas)/WTO, Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 8, 183 p., ISBN 2-8317-0648-3, dostupné na WWW v HTML: [www.uneptie.org/pc/tourism/library/sust\\_prot\\_areas.htm](http://www.uneptie.org/pc/tourism/library/sust_prot_areas.htm), dostupné na WWW v Pdf [www.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-008.pdf](http://www.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-008.pdf), [cit. 15. 6. 2010]
17. HAIDER, W. ET AL. (2004): *Recreational Trail Use of Residents in Jasper National Park, Canada*. In: *Second International Conference on Monitoring and Management of Visitors Flows in Recreational and Protected Areas*, pp. 85-92
18. HAHN, H. – KAGELMANN, H. J. (1993): *Tourismuspsychologie und Tourismussociologie: ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft*, Quintessenz, München, 630 str.
19. HILLERY, M. ET AL (2001): Tourist Perception of Environmental Impact. In: *Annals of Tourism Research*, Vol. 28, No. 4, p. 853-867
20. CHKO ČESKÝ RÁJ. 2020. *Informace o regionu* [online]. [cit. 9. 1. 2020]. Dostupné na <http://www.cesky-raj.info/cs/o-regionu/informace-o-regionu.html>

21. CHRIST, C. ET AL (2003): *Tourism and Biodiversity: Mapping Tourism's Global Footprint*. UNEP a Conversation International, ISBN: 1-881173-71-2, 70 p., dostupné v anglickém originále online na [http://uneptie.org/pc/tourismPlibrary/mapping\\_tourism.htm](http://uneptie.org/pc/tourismPlibrary/mapping_tourism.htm), staženo dne 23. 6. 2007, český překlad dostupný na [http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPKBFG8WTS3](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPKBFG8WTS3)
22. KEIRLE, I. – STEPHENS, M. (2004): *Do walkers stay on footpaths? An observational study of Cwm Idwal in the Snowdonia National Park*. In: *Second International Conference on Monitoring and Management of Visitors Flows in Recreational and Protecked Areas*, pp. 143-148
23. KOBAYASHI, A. (2004): *User attitude towards tradic control in Shiretoko and Daisetsuzan National Parks in Japan*. In: *Second International Conference on Monitoring and Management of Visitors Flows in Recreational and Protecked Areas*, pp. 185-193
24. KOL. AUTORŮ (1999): *Strategie rozvoje využívání památkového fondu okresu Český Krumlov z hlediska podnikatelské činnosti a turistiky*. Okresní úřad Česká Krumlov, 40 str.
25. MALÁ SKÁLA. 2020. *Historie* [online]. [cit. 10. 1. 2020]. Dostupné na <https://www.mala-skala.cz/obec-7/historie/>
26. MARTIN, B. S. – UYSAL, M. (1990): *An examination of the Relationship between Carrying Capacity and the Tourism Lifecycle: Management and Policy Implications*. *Journal of Environmental Management*, 31, Academic Press, s. 327-333
27. MILLER, G. (2001): *The Development of Indicators for Sustainable Tourism: Results of a Delphi Survey of Tourism Researchers*. *Tourism Management*, 22, č. 4, Elsevier Science, Orlando, s. 351-362
28. PÁSKOVÁ, M. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudemus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1
29. PÁSKOVÁ, M. – ZELENKA, J. (2002): *Výkladový slovník cestovního ruchu*, MMR ČR, Praha, 448 str.
30. PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2007): *Krajina vyhledávání, konzumovaná či tvoření cestovním ruchem?*. *Geografické rozhledy*, roč. 16, č. 4, s. 6-9
31. PEDERSEN, A. (2002): *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers*. UNESCO World Heritage Centre, dostupné na [www: http://whc.unesco.org/en/series/1/](http://whc.unesco.org/en/series/1/), [cit. 6. 5. 2012]

32. PLNÁ, V. (2007) Lidé versus příroda. Hnízdění sokola stěhovavého nad turistickou stezkou, prezentace na Seminárii udržitelného cestovního ruchu v chráněných územích, Příkazy, 7. – 8. 6. 2007
33. PLOG, S. C. (1973): Why Destinations Rise and Fall in Popularity, Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly (Nov.), s. 13-16
34. RYAN, Ch. (1991): Recreation Tourism – a Social Science Perspective. Routledge, London, 227 str.á, 2014, str. 71)
35. SEATON, A. V. – BENNET, M. M. (1996): The Marketing of Tourism Products: Concepts, Issues and Cases, International Thomson Business Press, London, 540 str.
36. SHAW, G. – WILLIAMS, A. M. (2002): Critical Issues in Tourism: a Geographical Perspective. Blackwell Publishers, Oxford, 371 str.
37. SMITH, S. L. J. (1990): A Test of Plog's Allocentric/Psychocentric Model: Evidence from Seven Nations. Journal of Travel Research, 28, č. 4, SAGE Publications, London, s. 40-43
38. STRÍDA, Miroslav a Marcela NOVÁKOVÁ. Český ráj. 2002. Praha: Olympia, 2002. ISBN 80-7033-725-7
39. TRAVELMOLE. 2016. *The life cycle of a destination – from discovery to decline* [online]. [cit. 17. 1. 2020]. Dostupné na [https://www.travelmole.com/news\\_feature.php?news\\_id=2024050](https://www.travelmole.com/news_feature.php?news_id=2024050)
40. TŘEBICKÝ, V. (2002): Ekologická stopa. Nепublikovaný příspěvek přednesený v rámci mezinárodního kurzu TOPAS „Sustainable Tourism and Visitors Management in Protected Areas.“ Haute Ecole Valaisanne, Správa CHKO. Špindlerův Mlýn 18. – 22. 11. 2002
41. UNEP (1999): UNEP input on Tourism to the CSD VII (1999): Contribution of the United Nations Environment Programme to the Secretary-General's Report on Industry and Sustainable Tourism for the Seventh Session of the Commission for Sustainable Development, Addendum C, Tourism and Environmental Protection, dostupné na WWW: [www.uneptie.org/pc/tourism/documents/csd.pdf](http://www.uneptie.org/pc/tourism/documents/csd.pdf), [cit. 23. 6. 2007]
42. WALL, G. (1982): Cycles and Capacity: Incipient Theory or Conceptual Contradiction? Tourism Management, 3, č. 3, Elsevier Science, Orlando, s. 188-192
43. WIKI CR. 2014. *Životní cyklus destinace* [online] [cit. 12. 1. 2020]. Dostupné na <https://fim2.uhk.cz/wikicr/web/index.php/home/1-udritelnost/159-ivotni-cyklus-destinace>



44. ZÁKON (1992): Zákon č. 114/1992 o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů
45. ZELENKA, J. Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-244-7
46. ZELENKA, J. (2012). Únosná kapacita v cestovním ruchu (Tourism Carrying Capacity). Czech Journal of Tourism, 1(2), 114-134 [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné na <http://www.czechjournaloftourism.cz/cislo/en/55/02-2012/#clanek7>
47. ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. (2006): Výzkum dopadů cestovního ruchu a jeho udržitelnosti. Příloha výzkumné zprávy projektu MMR „Návrh systematického výzkumu cestovního ruchu v ČR se zvláštním zřetelem na kraje“, projekt č. WA-037-05-Z06
48. ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2
49. ZELENKA, J. – ŠTEJFA, J. (2000): Ekologický a environmentální slovník vybraných pojmů, Gaudeamus Hradec Králové, 160 str., ISBN 80-7041-627-0

## 8. Seznam obrázků

Obr. 1 Údolí Malé Skály, zdroj: Kateřina Prokopová, 27. 6. 2018 .....	84
Obr. 2 Dominanta Malé Skály – Pantheon, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	84
Obr. 3 Výhled na Pantheon s probíhajícím cestovním ruchem v obci, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	85
Obr. 4 Cyklostezka Greenway Jizera, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	85
Obr. 5 Oblíbený jez při sjíždění Jizery, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018.....	86
Obr. 6auta stojící na silnici, kde nelze projet, zdroj: Kateřina Prokopová, 15. 3. 2020 .....	86
Obr. 7 Malování žlutých čar, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	87
Obr. 8 Nejkritičtější místo v obci, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018.....	87
Obr. 9 Jednosměrná ulice, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	88
Obr. 10 Jednosměrná ulice z druhého pohledu, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018.....	88
Obr. 11 Návštěvníci a neprůjezdná silnice, zdroj: Kateřina Prokopová, 31. 8. 2019.....	89
Obr. 12 Žlutá plovárna, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	89
Obr. 13 Přívěsy sloužící k přepravě lodí a koloběžek, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	90
Obr. 14 Nízká hladina vody se zátiším půjčovny lodí, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018 .....	90

## 9. Seznam grafů

Graf 1 Životní cyklus destinace .....	18
Graf 2 Lodě na Jizeře .....	69

## 10. Seznam tabulek

Tab. 1 Přehled používaných zkratk .....	6
Tab. 2 Vybrané principy návštěvnického managementu .....	13
Tab. 3 Iritační index .....	22
Tab. 4 Vybrané socio-kulturní konflikty cestovního ruchu v chráněném území .....	28
Tab. 5 Sčítání návštěvníků 5. 7. 2019 .....	67
Tab. 6 Sčítání návštěvníků 6. 7. 2019 .....	68
Tab. 7 Sčítání návštěvníků v Křížkách 5. 7. 2019 .....	70
Tab. 8 Sčítání návštěvníků v Křížkách 6. 7. 2019 .....	70

## **11. Seznam map**

Mapa 1 Český ráj, zdroj: Český ráj, 20. 1. 2020 .....	35
---	----

## 12. Přílohy

### Příloha 1: Fotografie dokreslující situaci v obci Malá Skála



Obr. 1 Údolí Malé Skály, zdroj: Kateřina Prokopová, 27. 6. 2018



Obr. 2 Dominanta Malé Skály – Pantheon, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018



Obr. 3 Výhled na Pantheon s probíhajícím cestovním ruchem v obci, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018



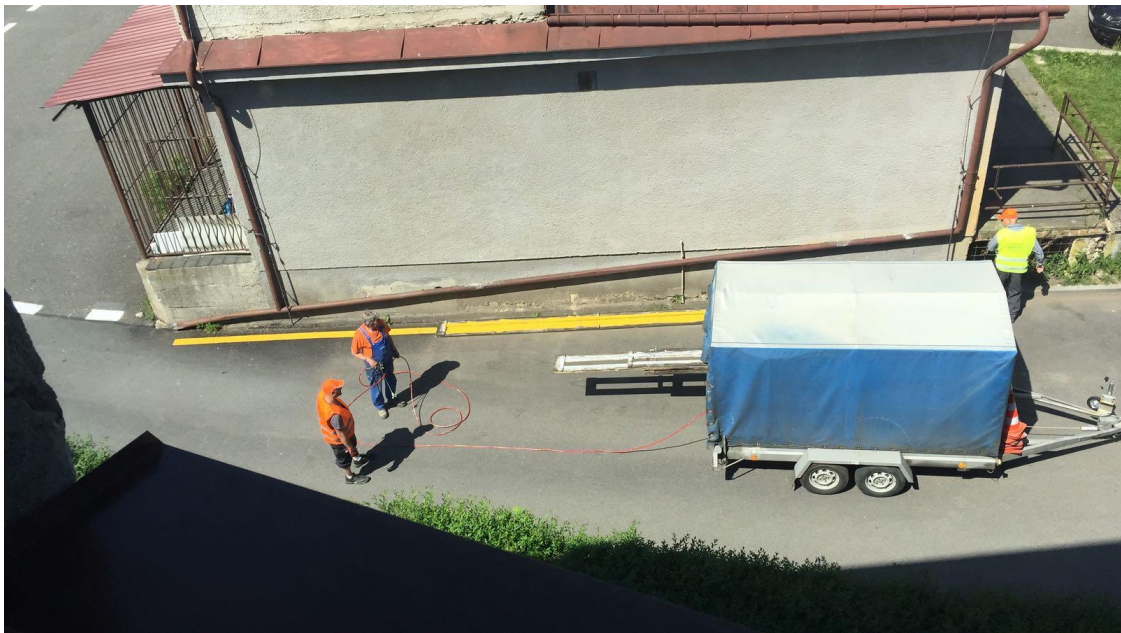
Obr. 4 Cyklostezka Greenway Jizera, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018



**Obr. 5 Oblíbený jez při sjíždění Jizery, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018**



**Obr. 6 Auta stojící na silnici, kde nelze projet, zdroj: Kateřina Prokopová, 15. 3. 2020**



**Obr. 7 Malování žlutých čar, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018**



**Obr. 8 Nejkritičtější místo v obci, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018**



Obr. 9 Jednosměrná ulice, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018



Obr. 10 Jednosměrná ulice z druhého pohledu, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018





**Obr. 11** Návštěvníci a neprůjezdná silnice, zdroj: Kateřina Prokopová, 31. 8. 2019



**Obr. 12** Žlutá plovárna, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018



Obr. 13 Přívěsy sloužící k přepravě lodí a koloběžek, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018



Obr. 14 Nízká hladina vody se zátisím půjčovny lodí, zdroj: Kateřina Prokopová, 20. 10. 2018

## Zadání bakalářské práce

<b>Autor:</b>	<b>Kateřina Prokopová</b>
Studium:	I1700237
Studijní program:	B6208 Ekonomika a management
Studijní obor:	Management cestovního ruchu
<b>Název bakalářské práce:</b>	<b>Management dopadů turismu v chráněných územích. CHKO Český ráj.</b>
Název bakalářské práce AJ:	Management of tourism impacts in protected areas. PLS Bohemian Paradise.

### Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl: Seznámit se s problematikou dopadů cestovního ruchu obecně, poté konkrétněji v CHKO Český ráj a navrhnout opatření, která by mohla pomoci odlehčit vybranému území od těchto dopadů.

1. Úvod
2. Teoretická východiska
3. Metodika práce
4. Shrnutí výsledků
5. Závěry a doporučení
6. Seznam použité literatury
7. Přílohy

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1.

ŘÍDKOŠIL, T., HRADECKÁ, L., KOŠŤÁK M., MENCL V., PROSTŘEDNÍK J., RAPPRICH V., SVOBODOVÁ M., ŠVÁBENICKÁ, L., ZIEGLER, V. *Bohemian Paradise Geopark*. ISBN 978-80-254-8124-0.

ZELENKA, Josef. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-244-7.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

Garantující pracoviště: **Katedra rekreologie a cestovního ruchu,  
Fakulta informatiky a managementu**

Vedoucí práce: Ing. Veronika Židová, Ph.D., DiS.

Oponent: prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 16.3.2015